

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEPREMLE
İLGİLİ KONULARIN İRDELENMESİ

Sibel ALTAY

BOLU-2008

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEPREMLE
İLGİLİ KONULARIN İRDELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Sibel ALTAY

DANIŞMAN
Yard. Doç. Dr. Oğuz KANTÜRER

BOLU-2008

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Sibel Altay'a ait "İlköğretimde Sosyal Bilgiler Derslerinde Depremle İlgili Konuların İrdelenmesi" adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim dalında YÜKSEK LİSANS YETERLİLİK TEZİ olarak kabul edilmiştir. (9.6.2008)

Üye (tez danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Oğuz KANTÜNER

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ahmet OCAK

Üye : Yrd. Doç. Dr. Meriç KANBUR TUNCEL

Prof. Dr. Uğur ESER
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**INVESTIGATING OF THE TOPICS CONNECTED WITH THE
EARTHQUAKE IN SOCIAL SCIENCES LESSONS IN ELEMANTARY
SCHOOL****Sibel ALTAY****Master Thesis****Department of Elementary Education****Supervisor of Thesis: Yard. Doç. Dr. Oğuz Kantürer****July-2008, 132 Pages**

Turkey is on the most effective seismic belts. As today, Turkey will be live with earth quake in the future, too. The way of being rescued. From earth quake with least damage is an effective earthquake education in schools. In this research, it is focused that in social sciences. Lesson how earthquake been discussed. After fixing the problems, the solutions have been found. In the first part of the research, it is mentioned about the situation of earthquake and the methods, materials which are used in Social Sciences lessons.

In this research, interview method has been used. The questions of interview have been applied to 275 teachers who teach earthquake and the ways of protections in Social Sciences lessons in the central of Muş and Bolu.

According to the final of the research it has been fixed that in the curriculum of Social Sciences. The earthquake hasn't been enough as a subject and effective materials and methods haven't been used. In the final part of the research some solution recommendations have been made:

- We should learn to live with earthquake in spite of living in a country which has a high risk.
- It should be mentioned more about earthquake in the curriculum of Social Sciences.
- Social Sciences teachers should use we different methods and materials.
- There should be a programme which won't make students helpless.

Key Words: Earthquake, Social Sciences, Teacher

ÖZET

İLKÖĞRETİMDE SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DEPREMLE İLGİLİ KONULARIN İRDELENMESİ

Sibel ALTAY

Yüksek lisans Tezi

İlköğretim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Oğuz Kantürer

Haziran -2008, 132 Sayfa

Türkiye, dünyanın en etkili deprem kuşakları üzerinde bulunmaktadır. Bugün olduğu gibi gelecekte de depremle iç içe yaşayacaktır. Depremden en az zararlı kurtulmanın yolu, okullarda verilecek etkili bir deprem eğitimidir. Bu araştırmada ilköğretim de Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların nasıl ve ne şekilde ele alındığı üzerinde durulmuş, karşılaşılan problemler tespit edilerek çözüm önerileri getirilmiştir. Araştırmanın başlangıcında Türkiye'nin depremselliğinden, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde kullanılabilecek yöntem, araç ve gereçlerden bahsedilmiştir.

Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme soruları Muş ve Bolu il merkezlerinde Sosyal Bilgiler dersinde deprem ve korunma yollarını öğreten 275 öğretmene uygulanmıştır.

Araştırma sonucunda ilköğretim Sosyal Bilgiler ders programında deprem konusuna yeterince yer verilmediği, etkili yöntem, araç-gereç kullanılmadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda şu çözüm önerileri getirilmiştir:

- Deprem riski yüksek bir ülkede yaşadığımızdan depremle yaşamayı öğrenmeliyiz.
- Sosyal Bilgiler ders programında deprem konusuna daha fazla yer verilmelidir.
- Öğretmenler, ilköğretimde sosyal bilgiler dersinde deprem ve depremden korunma yollarının öğretiminde farklı öğretim metotları, araç ve gereçler kullanmalıdır.
- İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde öğrencilerde çaresizlik düşüncesine yol açmayacak bir içerik hazırlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Sosyal Bilgiler, Öğretmen

Aileme ve eşim zgr Altay'a...

TEŞEKKÜR

Sayın Yard. Doç. Dr. Oğuz KANTÜNER'e ve Yard. Doç. Dr. Ahmet OCAK'a araştırma boyunca gösterdikleri anlayış ve yaptıkları rehberlik için en derin teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın nitel alanında bana yardımcı olan Yard. Doç. Dr. Kaya YILDIZ'a ve tezimi okuyarak bana yön verme nezaketini gösteren Yard. Doç. Dr. Meriç Kanbur TUNCEL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Eşim Özgür Altay'a bana karşı duyduğu sarsılmaz inancından ve en çekilmez olduğum anlarda tahammül etmesinden dolayı teşekkür ederim. Tüm eğitim hayatım boyunca desteğini hissettiğim aileme sonsuz minnettarlığımı ve sevgilerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT.....	iii
ÖZET.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
A- ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	1
B- PROBLEM CÜMLESİ	3
C- ALT PROBLEMLER	3
D- ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	3
E- SINIRLILIKLAR	4
F- KAVRAMSAL TANIMLAR	4

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	5
A- EĞİTİM	5
B- İLKÖĞRETİM	6
1- İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI	7
2- İLKÖĞRETİMİN İŞLEVİ VE ÖNEMİ	8
3- İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	10

4- SOSYAL BİLGİLER: TANIMI, AMACI, ÖNEMİ VE ÖĞRETİMİ.....	10
C- DEPREM GERÇEĞİ VE OLUŞUMU.....	13
D- TÜRKİYE’NİN DEPREMSELLİĞİ VE DEPREMİN ETKİLERİ.....	17
1- DEPREMİN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	20
2- DEPREMİN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	21
3- DEPREMİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER.....	23
E- SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	29
1- ÖĞRETMEN AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	30
2- ETKİLEŞİM AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	30
3- BİREYSEL AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	30
4- YAŞANTILARA DAYALI YÖNTEM VE TEKNİKLER.....	30
F- DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ.....	31
1- ANLATIM YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	32
2- SORU-CEVAP YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	33
2.a. Hatırlama Soruları.....	34
2.b. Bütünleştirici Sorular (Akıl yürütme ya da, neden gösterme gerektiren sorular)	34
2.c. Ayırıştırıcı Sorular.....	34
2.d. Değerlendirme Soruları.....	35
3- DENEY YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	36
3.a. Deprem Modeli Yapımı.....	36

3.b. Deprem Şok Dalgalarının Yayılması.....	37
3.c. “S” Dalgalarının Gösterilmesi.....	37
3.d. “P” Dalgalarının Gösterilmesi.....	37
3.e. Depremlerin Binalar Üzerindeki Etkisi ile Zemin Özellikleri Arasındaki İlişkilerin Açıklanması.....	38
3.f. Depremlerin Çok Katlı Binalar Üzerindeki Etkisinin Gösterilmesi	38
3.g. Deprem ile Binaların Sağlamlığı Arasındaki İlişki.....	39
4- GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	39
5- GRUP ÇALIŞMASI YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	40
6- ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	41
7- PROJE ÇALIŞMASI VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	42
8- BENZETİŞİM (SİMÜLASYON) YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	43
9- EĞİTİCİ OYUNLAR VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	43
9.a. Bulmaca Oyunu.....	44
9.b. Işıklı Haritalar.....	44
9.c. Kulaktan Kulağa.....	44
10- GÖSTERİ YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	45
11- GRUP TARTIŞMASI YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	46
12- PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	47
12.a. Problemin Fark edilmesi.....	48
12.b. Problemin Tanınması.....	48
12.c. Problemin Çözülmesi İçin Denenceler Kurulması.....	48
12.d. Problemin Çözülmesi İçin Gerekli Verilerin Toplanması.....	49

12.e. Denencelerin Test Edilmesi.....	49
13- ROL OYNAMA (DRAMATİZASYON) YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI.....	50
G- DEPREM EĞİTİMİNDE ARAÇ-GEREÇ KULLANIMI.....	51

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	53
A- ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	53
B- ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	53
C- ARAŞTIRMANIN ALANI.....	54
D- ÖRNEKLEM.....	54
E- ARAŞTIRMACININ ROLÜ.....	58
F- VERİ TOPLAMA.....	58
G- VERİLERİN ANALİZİ.....	60
H- GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK.....	62
I- ETİK İLKELER.....	63

BÖLÜM IV

BULGULAR	64
-----------------------	-----------

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA.....	93
----------------------------------	-----------

BÖLÜM VI

ÖNERİLER.....	117
KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	128
ÖZGEÇMİŞ.....	132

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’de Başlıca Depremlerin Sayıları ve Neden Oldukları Kayıplar (Uslanmaz, 2004)	18
Tablo 2: Deprem Riski Açısından Türkiye Arazisi (Doğanay, 1994).....	19
Tablo 3: Deprem Sonrası Yaşanabilecek Psikolojik Sorunlar (Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, 2000)	24
Tablo 4: 17 Ağustos 1999 Depreminden Etkilenen İllerin İstatistiksel Verileri (Demirhan, 2002)	26
Tablo 5: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Sayıları.....	55
Tablo 6: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Cinsiyet Durumları.....	55
Tablo 7: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Branş Durumları	56
Tablo 8: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Hizmet Yılları.....	56
Tablo 9: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Mezun Oldukları Okul Türü.....	57
Tablo 10: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Deprem Felaketini Yaşama Oranları (%).....	57
Tablo 11: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Çok Kullanılan Yöntem Ve Teknikler	65
Tablo 12: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Az Kullanılan Yöntem Ve Teknikler	68
Tablo 13: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Çok Kullanılan Araç-Gereçler.....	71
Tablo 14: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Az Kullanılan Araç-Gereçler.....	74
Tablo 15: Sosyal Bilgiler Dersinde, Deprem Konusunu Öğretirken Karşılaşılan Güçlükler.....	77

Tablo 16: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Deprem Konusuna Yeterince Yer Verilip Verilmediğiyle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	82
Tablo 17: Sosyal Bilgiler Ders Programında Depremle İlgili Konuların Konumuyla İlgili Öneriler.....	86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Deprem Bölgelerine Göre, Türkiye Arazisinin Dağılımı (Doğanay, 1994)	19
Şekil 2: Soru Cevap Yönteminde Etkileşim Düzeni (Demirel, 2000).....	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmaya ilişkin problem ve alt problemler, araştırmanın sayıltıları, sınırlılıkları ile araştırmayla ilgili kavramsal tanımlar yer almaktadır.

A- ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Türkiye, dünyada bir yılda tespit edilen depremlerin %15'inin meydana geldiği, Alp-Himalaya deprem kuşağında yer almaktadır. Deprem bölgeleri haritasına göre, yurdumuzun %92'si deprem bölgeleri içerisindedir. Nüfusumuzun %95'i deprem tehlikesi altında yaşamaktadır. Ayrıca, büyük sanayi merkezlerimizin %98'i ve barajlarımızın %92'si deprem bölgesinde bulunmaktadır.

Son yüzyıl içerisinde, Türkiye'de kayıtlara geçen hasar yapıcı 146 deprem olmuş ve bu depremler nedeniyle 65.882 insan yaşamını yitirmiştir. 48.901 kişi yaralanmış, 377.879 konut ve işyeri yıkılmış veya hasar görmüştür. Bu tablo, hem ekonomik hem de sosyal açıdan depremin bizler için ne kadar hayati önemi olduğunu ortaya koymaktadır.

Doğal afetlerin önüne geçmek mümkün değildir. Ancak, unutulmaması gereken, alınacak tedbirlerle oluşabilecek zararları en aza indirmek mümkündür. Bunu sağlamanın en önemli yollarından biri de, toplum olarak afetlere karşı hazırlıklı ve "eğitilmiş" olmaktır.

1999 Marmara depremi, Türkiye açısından bir dönüm noktasıdır. Marmara depremine kadar olan depremlerde, yetkili kurumlar deprem sonrasında yıkılan binaları yeniden inşa etmek şeklinde ele almıştır. Ancak, Marmara depreminin tüm ulusu etkilemesi, maddi ve manevi zararlarının çok fazla olması, bu depremden sonra, depremin eğitim yönünün de göz önüne alınmasını sağlamıştır. Bu sevindirici bir gelişme olmakla birlikte, yeterli değildir.

Gelişmiş ülkelere doğru gittikçe, aynı boyutlardaki doğal afetlerin yapmış olduğu yıkımlar azalmaktadır. Buna en bariz örnek Japonya'dır. Japonya da, Türkiye gibi depremle yaşaması gereken ülkeler arasındadır. 1 Eylül 1923'teki Japonya depreminde, Yokohama v.b. birçok kent yıkılmış, 100000'in üzerinde insan ölmüştür. Günümüzde ise, Japonya ile Türkiye arasında depremlerin meydana getirdiği hasar bakımından, anlamlı bir fark görülmektedir. Bu farklılığın nedeni, Japonya'nın okullarındaki deprem eğitimi kalitesinin artmasıdır.

Deprem kuşağı üzerinde yer alan bir ülke olarak, depremi hayatımızdan soyutlamamız mümkün değildir. Yapılması gereken, alınacak önlemlerle deprem ile yaşamayı öğrenmektir. Toplum olarak depremle yaşamayı da, ancak okullarda verilecek iyi bir eğitimle öğrenebiliriz.

İlköğretim, bir vatandaşlık eğitimidir. Sosyal Bilgiler, yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve sorumluluklarının neler olduğunu belirten bir çalışma alanıdır. Amacı, bireyi hayata hazırlamaktır. Bu açıdan bakıldığında, özellikle ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde, deprem eğitiminin etkili bir şekilde verilmesi daha da büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler derslerinde deprem konularına nasıl ve ne şekilde yer verildiğini tespit etmek, deprem ve depremin zararlarından korunma yollarının öğretiminde karşılaşılan problemler ve kaynaklarını belirlemek, depremle ilgili konuların daha iyi öğretilmesi için öneriler getirmek amacıyla yapılmıştır.

B- PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem ve depremden korunma yollarının öğretimine yönelik öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

C- ALT PROBLEMLER

- 1- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde, hangi yöntemler kullanılmaktadır?
- 2- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde, hangi araç-gereçler kullanılmaktadır?
- 3- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimiyle ilgili öğretmenler hangi güçlüklerle karşılaşmaktadır?
- 4- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersi programında, deprem ve depremden korunma yolları konusu nasıl ve ne kadar yer almaktadır?
- 5- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersi programında, deprem ve depremden korunma yolları konusu nasıl ve ne kadar yer almalıdır?
- 6- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimiyle ilgili okullarda hangi çalışmalar yapılmaktadır?
- 7- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde nelere dikkat edilmelidir?

D- ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI:

İlköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, ilköğretimde deprem konularının öğretimiyle ilgili yapılan görüşmelerde, soruları içtenlikle cevapladıkları ve dürüst

bir tutum sergiledikleri varsayılmaktadır. Belirtilen görüşler, değiştirilmeden sunulmuştur.

E- SINIRLILIKLAR:

- 1- Araştırma Muş ve Bolu ili ilköğretim okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
- 2- Araştırma ile elde edilen bulgular, 2007-2008 eğitim öğretim yılı güz yarıyılı ile sınırlıdır.
- 3- Belirtilen görüşler, görüşme formunda yer alan sorularla sınırlıdır.

F- KAVRAMSAL TANIMLAR

Deprem: Yer içerisinde fay düzlemi olarak tanımlanan kırıklar üzerinde biriken enerjinin aniden boşalması sonucunda gelişen bir olgudur (Atabey, 2000:15, 17).

Sosyal Bilgiler: İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değer kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanmıştır (Erden,Tarihsiz:8).

Öğretmen: İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersi veren Sosyal Bilgiler öğretmenidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde ilköğretimde depremle ilgili konuların öğretimini inceleyen araştırmalar yer almaktadır.

A- EĞİTİM

Eğitim, bir toplumun geleceğini yönlendiren en önemli faktörlerin başında gelmektedir. Toplumunu oluşturan bireylerin düşünce yapıları ve davranış biçimleri eğitimle şekillenmektedir. Bu açıdan eğitim, bir nevi, toplum mimarlığı olarak görülmektedir.

Ertürk (1979)'e göre, “eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci”dir.

Varış (1978), eğitim yoluyla kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçülerinin değiştiğini ifade etmektedir.

Senemoğlu (2000)'na göre ise eğitime kısaca, istendik öğrenmeleri oluşturma süreci demek mümkündür.

Yirminci yüzyılda birçok etken, eğitimi amaç ve işlev yönünden değiştirmeye zorlamıştır. Öğrenciye bilgi yükleyerek sadece zihinsel gelişmeye önem veren anlayış, yerini yeni bir anlayışa bırakmıştır. Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim;

bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplumu için en uygun şekilde gelişmesi oluŐumudur (Yeşilyaprak, 2003:2).

Eğitim, insanlığın dođuŐundan beri daima olagelmifitir; günümüzde de, uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda süregelmektedir. Nüfusu sınırlı ilkel bir kabiledede, insanoğlu toplumdaki  ocuk, genç ve yetifkinlere örgün olmayan bir eğitim vermiştir. Böyle bir toplumda birey, canlı-cansız  evre ile etkileşim yoluyla öđrenmiŐtir ve öğrenmektedir.

Uygar toplum, sosyal yaşamını sürdürebilmek için çeşitli kurumlar geliŐtirmiŐtir. Eğitimin kurumsallaŐması için de, “okullar” oluşturmuştur (Varış, 1978:10).

Günümüzde,  ğrenci gelişim özellikleri dikkate alınarak, tüm ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de, eğitim sistemi içerisinde farklı eğitim kurumları oluşturulmuştur. 1973 yılında kabul edilen 1739 sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanununa göre, Türk eğitim sistemi iki ana bölümden oluşur. Birinci ana bölüme örgün eğitim, ikinci ana bölüme yaygın eğitim denmektedir.

- Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimden oluşur.
- Yaygın eğitim ise, örgün eğitim dışında yapılan her türlü planlı eğitimi kapsar.

B- İLKÖĞRETİM

Türk eğitim sisteminde ilköğretim, öğrenme –  ğretme etkinliklerine temel oluŐturması bakımından, diğer eğitim kademelerinden ayrı bir öneme sahiptir. Son raki eğitim kademelerine sağlam bir temelle baŐlayabilmek, deprem  ğretiminde

istenilen hedefe ulaşabilmek için ilköğretimin amaçlarını çok iyi kavramak gerekmektedir.

1- İLKÖĞRETİMİN AMAÇLARI

İlköğretim kurumlarının amaçları, Türk Milli Eğitiminin genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda;

a- Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak,

b- Öğrenciye, Atatürk ilkelerine ve inkılaplarına, T.C. Anayasası'na ve demokrasinin ilkelerine uygun olarak haklarını kullanabilme, görevlerini yapabilme ve sorumluluklarını yüklenebilme bilincini kazandırmak,

c- Öğrencinin, milli kültür değerlerini tanımasını, takdir etmesini, çevrede benimsemesini ve kazanmasını sağlamak,

ç- Öğrenciyi toplum içindeki rollerini yapan, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen iyi ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmek,

d- Buldukları çevrede yapacakları eğitim, kültür ve sosyal etkinliklere milli kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olmak,

e- Öğrenciye, fert ve toplum meselelerini tanıma, çözüm arama alışkanlığı kazandırmak,

f- Öğrenciye, sağlıklı yaşamak, ailesinin ve toplumun sağlığı ile çevreyi korumak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırmak,

g- Öğrencinin, el becerisi ile zihni çalışmasını birleştirerek çok yönlü gelişmesini sağlamak,

h- Öğrencinin, araç ve gereç kullanma yoluyla sistemli düşünmesini, çalışma alışkanlığı kazanmasını, estetik duygularının gelişmesini, hayal ve yaratıcılık gücünün artmasını sağlamak,

ı- Öğrencinin, mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak,

i- Öğrenciye, üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak,

j- Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirmelerini, öncelikle enerjiden ve artık malzemedен savurganlığa kaçmadan yararlanmalarını sağlamak (<http://www.meb.gov.tr>).

2- İLKÖĞRETİMİN İŞLEVİ VE ÖNEMİ

İlköğretimin, çocuğu yetişkin yaşamına ve bir üst öğrenime hazırlamak üzere iki temel işlevi vardır. Temel eğitim sürecinin bu işlevleri yerine getirebilecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. İlköğretim kurumlarının gerçekleştirmesi beklenen işlevleri şu şekilde sıralanabilir :

- 1- Ulusal çerçevede sosyo-kültürel ve politik "bütünleşmeyi" sağlamak,
- 2- Öğrencilere, Türkiye Cumhuriyetinin bir bireyi olarak, "yurttaşlık eğitimi" vermek,
- 3- Bireylerin bedensel, kişisel, sosyal yönleri ile tüm olarak gelişimlerini desteklemek,
- 4- Bireyin iş ve çalışma yaşamına uyum sağlamasına yardımcı olacak beceriler

kazandırmak,

5- Ortaöğretim düzeyindeki genel ve mesleki programlara ve hayata hazırlayıcı bilgi ve beceriler kazandırmak,

6- İş yaşamına gireceklere yaygın eğitim kurumlarını tanıtmak ve ilişkiler kurmaktır (Yeşilyaprak, 2003:45).

İlköğretimin önemi ve yararları, toplumsal, demokratik ve ekonomik gelişmelerin sonucu olarak, evrensel düzeyde 1950'li yıllarda daha çok anlaşılmış, 1960 ve sonraki yıllarda, ülkelere "Daha fazla eğitim" parolası hakim olmuştur. Tüm gelişmekte olan ülkeler, Olası en kısa zamanda ilköğretimi sağlama amacını gerçekleştirmeye girişmişler ve bunun bir sonucu olarak da, eğitim talebinde büyük bir patlama olmuştur. Özgüven bu hızlı sayısal artışın nedenini, toplumda eğitimin öneminin anlaşılmış olmasında görmekte ve eğitimin insanlara olan yararlarını, şu şekilde belirtmektedir (Özgüven, 1999:287):

1-Eğitim, insan olmanın temel bir hakkıdır.

2-Ekonomik büyüme ve gelişmenin kaçınılmaz koşuludur.

3-Nitelikli teknik ve yönetim kadrolarının kıtlığını gidermenin bir amacıdır.

4-Bireylerin gelişip yükselmelerinin, daha iyi gelir getiren işlere girmelerinin ön koşuludur.

5-İnsanları eskimiş fikir ve batıl inanışlardan arındırmanın ve toplumu çağdaştırmanın bir aracıdır.

6-Demokratik ve siyasal süreçlere daha iyi katılmanın, seçilme ve seçmenin özendirici bir niteliğidir.

İlköğretimde kazandırılan temel bilgi, beceri, tutum ve görüşler insanlara hayatları boyunca eşlik eder. İlerideki eğitim kademelerine temel oluşturan, 6- 14 yaş gurubundaki çocukları kapsayan bu dönemin, öğrenci özelliklerini de bilmek gerekir.

3- İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Okul çağında (6-11 yaşlar) çocuk aile yuvasından çıkıp dış dünyaya açılır. Çocuk iyiyi doğruyu seçme yeteneği kazanmıştır. Bağımlılığı azalmıştır. Hayalle gerçeği, somutla soyutu ayırt edebilir. Oyun çocuğu gibi canlı ve hareketlidir. Yeni şeyler öğrenmek ister, övülmeyi sever. Pul, resim biriktirme merakları başlar. Birbirlerinin kusurlarıyla alay etmeyi severler.

Okul çağında, öğretmen çok önemlidir. Öğretmenlerini çok sever, onun kişiliğine duyarlık gösterirler. Öğretmen, ilkokul yıllarında çocuğun ana babasının yerini tutar. Ayrıca, arkadaşlar ve arkadaşlıklar da çok önemlidir.

Hem okul öncesi, hem okul çağı çocuğunun yaşantısında düzenli olaylar vardır. Ailesiyle birlikte olması, sabahları uyanması, okula veya anaokuluna hazırlanması veya evde aynı bireylerle kalması, arkadaşlarıyla oynaması, kendi yatağında uyuması gibi, devamlılık içeren faaliyetler vardır. Çocuğun ailesinden ve doğadan bir güven beklentisi vardır. Aileleri sürekli ve değişmez. Doğal akışta bir kesinti olduğu zaman çocuk korku ve kaygıyı yaşar (Sarp, 1999:103).

Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların öğretiminde, öğretmenin istediği hedefe ulaşması ilköğretim öğrencisinin özelliklerini iyi bilmesine bağlıdır.

4- SOSYAL BİLGİLER: TANIMI, AMACI, ÖNEMİ VE ÖĞRETİMİ

Sosyal Bilgiler, “ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değer kazandırıldığı bir çalışma alanı” olarak tanımlanmıştır. (Erden, Tarihsiz:8)

Eğitimde yeniden yapılandırma çerçevesinde Sosyal Bilgiler eğitiminde öncülük eden Barth ve Demirtaş'a (1996:16) göre ise Sosyal Bilgiler, insan ilişkilerini göz önünde tutarak, insanların toplumsal ve fiziksel çevreyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilimdir.

İnsanın çevresi ile etkileşimini dikkate alarak, Çakıroğlu (1987:449) Sosyal Bilgileri şöyle tanımlamıştır: Sosyal Bilgiler, bütün çeşitlikleriyle yeryüzüne bağlı olayları tanıtan, bunların oluş sebeplerini açıklayan, vatandaşlık hak ve ödevlerinin, sorumluluklarının neler olduğunu belirten, kısaca insan ve onun sosyal ve fiziki çevresiyle geçmişte, günümüzde ve yakın gelecekteki etkileşimini ortaya koyan bilgilerdir.

Sosyal Bilgiler dersinde çocuk, özellikle içinde yaşadığı yakın ve uzak çevresini, geçmiş, bugün ve geleceği ile yakından tanıma olanağı bulur. Bu dersin, toplumun ideallerini çocuğa kazandırmakla yükümlü olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu derste çocuk, toplumsal sorunlarla karşı karşıya bırakılır ve kendisinin toplumsal yaşamla kaynaşması amaçlanır (Deveci, 2007:11).

Özetle Sosyal Bilgiler, öğrencilere toplumsal kuralları öğretilip, onları hayata hazırlayan ve böylece uyumlu bir toplum oluşmasına yardımcı olan, bunları gerçekleştirmek için de pek çok bilim dalından yararlanan bir derstir. Temel amacı, bireyi hayata hazırlamaktır.

Smith, Sosyal Bilgiler dersinin önemi hakkında şunları söylemiştir: Sosyal Bilgiler, her şeyden önce, insanın özellikle toplumsal yaşama etkin bir biçimde uyumunu sağlayan bir derstir. Bu bakımdan Sosyal Bilgiler, çocuğa verilen "eğitim" kavramının içinde, adeta "öz" niteliğinde önemli yer tutar. Çocuğun çevresindeki doğayı, insanları, kuruluşları bilinçli olarak tanıması, bunların birbiri ile olan ilişkilerine dikkat etmesi ve kendi davranışlarını da, bunları dikkate alarak düzenlenmesi, Sosyal Bilgiler dersinin gereği gibi öğretilmesi ile gerçekleştirilebilir (akt.:Binbaşoğlu, 1994:40).

Sosyal Bilgiler dersinin amaçları, bilgi öğretme yanında toplu yaşamının gerektirdiği kuralları kapsamaktadır. Bu kuralların amacı, vatandaşların toplumda etkin bireyler olarak yaşamasını sağlamaktır. Etkin bireyler yetiştirmek için her şeyden önce öğretmenlerin, etkin vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen ulusal amaçların gerçekleştirilmesi için çalışmaları gerekir. Bu ulusal amaçlar, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran, kültürü ayakta tutan ve her vatandaşın kazanması gereken amaçlardır. Çünkü, kültürde gerçekleşen küreselleşme, gelişen teknolojinin etkisiyle her ülkede, toplumsal değerleri hızla değiştirmektedir. Bu büyük bir tehlike ortaya çıkarmakta, güçlü kültür, zayıf kültürü yok etmektedir. Kültürün yok olmasını engellemek için, güçlü bir kültür oluşturmak gerekir. Güçlü kültür oluşturmada, Sosyal Bilgiler eğitimine büyük görev düşmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2002:12).

Sayılan nedenlerden dolayı, bireyin gelişmesinde büyük öneme sahip Sosyal Bilgiler dersinin öğretilmesinde, öğretmenin kullandığı yöntemin önemi daha da artmıştır. Uygun olmayan yöntemler öğrencinin derse olan ilgisini azaltmakta ve amaca ulaşabilmesini engellemektedir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, bir dersin amaçlarına ulaşabilmesi, öncelikle öğrencinin dersi sevmesine ve derse ilgisine bağlıdır. Bu yüzden Sosyal Bilgiler öğretmeni, derste öğrencilerin ilgisini çekecek, dersi eğlenceli hale getirecek yöntem ve teknikler kullanmalıdır.

Sosyal Bilgiler dersinin en önemli amacı, bireyi hayata hazırlamaktır. Sosyal Bilgiler, disiplinler arası bir alan olup, kendisine has öğretim teknikleri gerektirmektedir. Disiplinler arası öğretimde, öğretim kavramlar ya da problemler etrafında organize edilerek, bu problem veya kavramın öğrenciye verilmesi esnasında ilgili disiplinlerin bilgilerinden, etkili bir biçimde faydalanılması amaçlanır (Yıldırım, 1996:89).

Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusu farklı disiplinlerden yararlanarak anlatılabilir. Depremlerin dünyadaki ve ülkemizdeki coğrafi dağılımlarından bahsederken coğrafyadan; tarih boyunca yaşanan depremlerden bahsederken,

tarihten; depremin psikolojik etkileri, psikolojiden; toplumsal etkileri, sosyolojiden; ekonomik etkileri, ekonomiden yararlanılarak anlatılabilir.

Deprem, tüm dünyayı etkileyen doğal bir afettir. Ancak, gelişmiş ülkeler, çocuklarını küçük yaştan eğiterek bu sorunu çözmüştür. Bu yüzden, Türkiye'nin de deprem eğitimine önem vermesi gerekmektedir.

C- DEPREM GERÇEĞİ VE OLUŞUMU

Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı, öğrencilerin yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklamasını sağlamaktır. O halde, Türkiye'nin, dünyanın en etkili deprem kuşakları üzerinde bulunduğu, şimdi ve gelecekte depremle iç içe yaşayacağı gerçeği, öğrencilere, yaşadığı çevreyle ilgili öğretilen en önemli coğrafi özelliktir. Ancak bu amaca ulaşılması öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusunu anlatırken kullandıkları bilimsel kelime ve kavramların anlamlarını açık, anlaşılır şekilde ifade etmesine bağlıdır. Aksi takdirde öğrenciler, deprem konusuyla ilgili hatalı görüşlere sahip olabilmektedirler. Aşağıda Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin deprem konusunu anlatırken, açıklaması gereken depremle ilgili kavramlar verilmiştir:

Öğrencilerin deprem konusunu anlayabilmesi için öncelikle “deprem”in ne olduğunu bilmesi gerekir. Depremin, sık yaşanan bir olay olmaması, öğretimini güçleştirmektedir. O yüzden öğretmenin, depremi mümkün olduğunca kısa, anlaşılır bir şekilde tanımlaması gerekir:

Deprem: Çok kısa süre devam eden, yerden gelen uğultu ve gürültüyle birlikte azdan çoğa doğru yükselen bir sarsıntıdır (Tekerek, 2007:79). Depremler, önce hafif bir sarsıntı ve yer içerisinden gelen uğultu ve gürültüyle başlar. Birden şiddetlenir, en yüksek düzeye çıkar ve bu esnada en çok hasarı yapar. Yavaşlar ve

daha sonra da duyulmaz olur. Büyük depremler sonucunda kilometrelerce uzunluğunda faylar ve bunlara bağlı olarak yarıklar ve çatlaklar meydana gelir (Yüzügüllü, 1999:10). Burada Sosyal Bilgiler öğretmeninin “fay”ın ne olduğunu da öğrencilere açıklaması gerekir:

Fay: Dünyanın yüzeyi dev boyutlu bir yapboz gibidir. Birbirine geçen ve birbirini tamamlayan parçalardan oluşur. Bu parçalara levha denir (Yüzügüllü, 1999:4). Yerkabuğunu oluşturan levhalar kırılır. Kırılma sonucu oluşan iki parça birbirine göre yer değiştirir. Buna fay denir (Tekerek, 2007:6). Deprem olan her yerde fay olur. Faylar her zaman arazi üzerinde görülmez. Bazen yerkabuğu içinde gözle görülmeyen gizli faylar da vardır (Yüzügüllü, 1999:6). Öğrencilerin konunun ülkemiz için taşıdığı hayati önemi anlayabilmesi için, Türkiye’deki fay kuşaklarından da bahsetmek gerekir:

Aktif Fay Kuşağı: Fayların hareketli olduğu bölgelerdir. Türkiye’de üç önemli fay kuşağı vardır. Bunlar:

- Kuzey Anadolu Fay Kuşağı
- Güneydoğu Anadolu Fay Kuşağı
- Batı Anadolu Fay Kuşağıdır (Yüzügüllü, 1999:7).

Sosyal Bilgiler öğretmeninin, kitle iletişim araçlarında (TV vb.) çıkan deprem haberlerinde kullanılan şu kavramların anlamlarını da öğrencilere açıklaması gerekir:

Artçı Depremler: Büyük bir depremden sonra daha hafif depremler de olur. Bunlara artçı depremler denir (Tekerek, 2007:79).

Deprem Dalgaları: Deprem esnasında depremin merkezinden farklı türde dalgalar yayılır. Bunlar suya taş atıldığında görülen yuvarlak dalgalar gibidir. Bu dalgalar, içinden geçtikleri kayalarda, değişik titreşimler oluşturur. Dalgalar, içinden geçtikleri kayaları sıkıştırır ve gerer. Kayaları aynı anda hem yukarı hem de iki yana doğru hareket ettirir (Yüzügüllü, 1999:10).

Sismolog: Depremlerle uğraşan kişilere sismolog denir. Bu kişiler depremleri inceler ve izlerler; deprem istasyonlarını düzenli olarak çalıştırır; deprem verilerini kaydeder ve yorumlarlar (Yüzügüllü, 1999:13).

Sismograf: Depremi kaydeden aletin adıdır (Yüzügüllü, 1999:13). Sismografin kaydettiği bilgiler sayesinde depremin oluş zamanı, meydana geldiği yer, büyüklüğü, derinliği, depreme neden olan kuvvetler tespit edilir (Yüzügüllü, 1999:14).

Richter Ölçeği: Depremin aletsel büyüklüğünü tanımlayan bir matematik formülüdür. Örneğin, bir depremin büyüklüğü 7,4 olabilir (Yüzügüllü, 1999:14).

Magnitud: Deprem merkezinde açığa çıkan enerji miktarıdır. Bu enerji miktarı bir alet yardımıyla ölçülür (Yüzügüllü, 1999:14). Örneğin, taşın havuza düşerken çıkardığı sesi dinleyerek veya havuzda oluşan dalgalanmaların boyutuna bakarak, taşın küçük mü, yoksa büyük bir tas mı olduğu tahmin edilebilir. Depremin büyüklüğünü kestirmek de, tamamen buna benzer bir süreçtir (<http://www.deprem.gov.tr/deprem.htm>).

Depremin Şiddeti: Depremin büyüklüğü halk arasında depremin şiddeti olarak bilinir. Ama bu yanlıştır. Depremin yeryüzünde canlılar ve yapılar üzerindeki etkilerine depremin şiddeti denir. İnsanların gözlemlerine, depremi yaşayan tanıkların verdikleri bilgilere dayanır. Depremin şiddeti Romen rakamıyla gösterilir. Bu şiddet I ile XII arasında değişir. Büyüklüğü 4.5 olan bir depremlerle büyüklüğü 6 olan bir depremin şiddeti aynı olabilir. Çünkü depremin şiddeti, binaların sağlamlığı, yerleşimin şekli ve alınan önlemlerle ilgilidir (Yüzügüllü, 1999:15). Burada öğretmen, depremin şiddetiyle ilgili şu mesajı mutlaka vurgulamalıdır: Binalar ne kadar az sağlam olursa, insanlar ne kadar az önlem alırsa, depremin şiddeti de o kadar artar.

Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunda öğrencilerin en çok merak ettikleri hususlardan biri de “depremin oluş sebepleri”dir. Depremin oluş sebepleri deprem türleri gruplandırılarak anlatılabilir:

Çöküntü Depremleri: Yeraltındaki boşlukların çökmesi sonucu meydana gelen depremlerdir. Bu boşluklar, örneğin kömür ocaklarında açılan galeriler tuz ve jipli arazilerde erime sonucu oluşan boşluklardır. Bu tür depremler dar bir alanda hissedilir.

Volkanik Depremler: Yanardağların lav püskürtmeleri sırasında oluşan sarsıntılardır. Bu tür depremler, genellikle Japonya'da ve Pasifik Okyanusunda bulunan adalarda meydana gelir. Türkiye'de de yanar dağlar bulunur. Ancak, Türkiye'deki yanardağlar eski sönmüş volkanlardır.

Tektonik Depremler: Bu depremler, yerkabuğu içindeki levha ve levhacıkların hareketleri sonucunda oluşur. Bu hareketler, çok uzaklara kadar yayılan deprem dalgalarını oluşturur. Dünyada oluşan depremlerin %90'ı tektonik depremlerdir. Türkiye'de olan depremlerin ise hemen hemen tamamı tektonik depremlerdir (Yüzüğüllü, 1999:12).

Kitle iletişim araçlarının (TV vb.) binaların yıkılması, ağlayan insanlar gibi depremle ilgili olumsuz görüntüler göstermesi, öğrencilerde depremin kötülük getiren, insanların hayatını mahveden karşı konulamaz bir olay olduğu düşüncesinin yerleşmesine neden olmaktadır. Bu durum, konunun soyutluğuyla birleştiğinde, deprem ve depremden korunma yollarının öğrenilmesi için gerekli istek ve motivasyonu ortadan kaldırmaktadır. O yüzden, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere verilecek deprem eğitiminde şu mesaj vurgulanarak konu bitirilmelidir: “Depremlerde can ve mal kaybı olabilir. Her deprem yıkım, ağır yaralanma ya da ölüm getirmez. Depremin neden olduğu zararları azaltmak için önceden önlem alınabilir”.

D- TÜRKİYE’NİN DEPREMSELLİĞİ VE DEPREMİN ETKİLERİ

Türkiye, dünyanın en etkili deprem kuşaklarının üzerinde bulunmakta ve bugüne kadar olduğu gibi, gelecekte de deprem gerçeğiyle iç içe yaşayacağımız hiçbir zaman unutulmamalıdır

Yurdumuzun %97,3’ü I., II., III. derece deprem bölgeleri içerisinde. Türkiye’de deprem bakımından aktif dört yöre vardır. Bunlar :

- Kuzey Anadolu fay hattının geçtiği yöre
- Güney Anadolu fay hattının geçtiği yöre
- Marmara bölgesi
- Ege bölgesidir (Yüzügüllü, 1999:17).

Son yüzyıl içerisinde, Türkiye’de kayıtlara geçen hasar yapıcı 146 deprem olmuş ve bu depremler nedeniyle, 65.882 insan yaşamını yitirmiştir; 48.901 kişi yaralanmış, 377.879 konut ve işyeri yıkılmış veya hasar görmüştür (Uslanmaz, 2004:21).

Tablo 1: Türkiye’deki Başlıca Depremlerin Sayıları ve Neden Oldukları Kayıplar:

YILI	YERİ	DERECESİ	ÖLÜ SAYISI
1938	Kırşehir	6	149
1939	Erzincan	8	32.962
1941	Erçiş	6	194
1942	Niksar	7,3	3.000
1943	Çorum	7,2	618
1943	Ladik	7,6	2.824
1944	Gerede	7,4	3.959
1946	Varto	6	839
1949	Karlıova	6,7	450
1952	Hasankale	5,6	133
1953	Gönen	7,5	265
1966	Varto	6,5	2.394
1970	Gediz	7,1	1.086
1971	Bingöl	6,8	755
1975	Lice	6,7	2.385
1976	Çaldıran	7,5	3.840
1983	Erzurum-Kars	7,1	1.400
13.03.1992	Erzincan	6,8	653
01.10.1995	Dinar (Afyon)	5,9	94
27.06.1998	Ceyhan (Adana)	6,3	145
17.08.1999	Kocaeli-Gölcük	7,4	17.480
12.11.1999	Düzce-Kaynaşlı (Bolu)	7,2	763

(Uslanmaz, 2004:22)

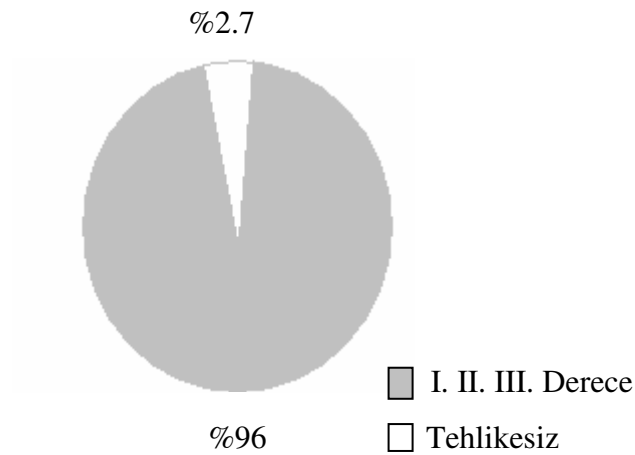
Ülkemizde 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999'da meydana gelen depremler hepimizin yaşamını önemli ölçüde değiştirmiştir. Bu depremler, onbinlerce can kaybına, pek çok ailenin evsiz kalmasına, yaralanmasına ve çok büyük miktarlarda mal kaybına yol açmıştır. Pek çok aile ve çocuk evlerinden ve yaşadıkları yerlerden uzaklaşmak zorunda kalmıştır.

Tablo 2: Deprem Riski Açısından Türkiye Arazisi Tablosu

Deprem Bölgeleri	%si	Km
I. II. III. Derece	97.3	792.588
Tehlikesiz	2.7	21.990
Toplam	100.0	814.578

(Doğanay, 1994:346)

Şekil 1: Deprem Bölgelerine göre Türkiye Arazisinin Dağılımı

(Doğanay, 1994:346)

Depremin, Türkiye için ne kadar hayati bir mesele olduğunu anlayabilmek için aile, çocuklar ve toplum üzerindeki etkilerini çok iyi bilmek gerekir.

1- DEPREMİN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Doğa ve doğadan kaynaklanan afetler, felaketler, ilk insanlardan günümüze kadar, her toplumda her zaman insanları korkutmuş, tehdit etmiştir. İnsanların ortak bilincinde yer alan bu tür olayların hatırlanması, düşünülmesi, tasarlanması bile, kaygı ve korku verir (Köknel, 1987:217). Çocuklar ise toplumda depremden en fazla etkilenen kesimi oluşturmaktadır. Çocukların, yaş grupları dikkate alınarak depremden nasıl etkilendikleri şöyle ifade edilebilir:

Henüz okul çağına gelmemiş çocuklar, olan biteni anlamada ve yaşadıkları duyguları dile getirmede güçlük çekerler. Okul çağına gelmiş olan bir çocuk ise, korkusunu okula gitmek istemeyerek gösterirken, ergenlik çağındaki bir çocuk, korkusunu açıkça göstermekten kaçınabilir. Felaket sonrası dönemde ise, bu çocukların okul başarısı düşebilir.

Ülkemizde, depremden kaçmak, onu hayatımızdan soyutlamak mümkün değildir. Yapılması gereken; “depremle yaşama sanatını öğrenmek”, yani depremden yıkıma uğramadan kurtulmak, depremi sıradan bir doğa olayı haline getirmektir. (Özey, 2000:10). Bu ise ancak okullarda verilecek iyi bir deprem eğitimiyle yapılabilir.

Çocukları, başta deprem, doğal afetler konusunda bilinçlendirmenin ne kadar önemli olduğu, Güney Asya depreminde bir kez daha ortaya çıkmıştır. Tayland'da, tsunami sırasında, coğrafya bilgisi sayesinde çevresindekileri uyaran 10 yaşındaki bir İngiliz öğrenci, 100 kişiyi ölümden kurtardı. Bir an önce son Güney Asya depreminden ders alarak, okullarda ciddi bir müfredatla, deprem eğitimine başlamak gerekmektedir.

2- DEPREMİN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Aile, toplumun temel birimidir. Bu bakımdan, ailelerin deprem konusunda bilinçli olması büyük önem taşımaktadır.

1992 yıllı Erzincan depremi sonrası Prof. Dr. Ahmet RÜSTEMLİ ve Prof. Dr. Nuray KARANCI tarafından yapılan bir araştırmada, ebeveyn ve çocukların ilk etapta gösterdikleri duygusal tepkiler, duygusal şok ve korku olmuş. Gösterilen duygusal tepkiler, zaman içinde çocuklarda büyük ölçüde erirken, yetişkinlerde daha canlı kalmıştır. Araştırmacılara göre, bu farklılığın nedeni, çocukların ailenin bakımını üstlenme ve depremdeki kayıplar için devletten yardım alma gibi konular üzerinde kafa yormaları gerekmediğinden, yaşam streslerinin daha az olmasıdır (Ayhan, 2005:86).

17 Ağustos depreminden sonra DİE'nin bölgede yaptığı araştırma bulgularına göre; “depremden sonra sizi hayata bağlayan en önemli faktörler nelerdir?” sorusuna bireylerin verdiği cevaplar arasında aile ve çocuklar (%73.7) ön plana çıkmıştır. Genellikle Türkiye’de, aile bağlarının kuvvetli olması bilinen bir gerçektir. Ancak anket sonucunda deprem felaketinin bu bağları daha da kuvvetlendirdiği anlaşılmıştır.

Afet sonrasında yaşanan her gün için, bilim adamlarınca ailelere önerilenler şöyle sıralanmaktadır.

- 1- Kendiniz ve aileniz için o gün yapılacak en önemli şeyin ne olduğunu belirleyiniz.
- 2- Tüm dikkatinizi kendinizin ve yakınlarınızın başından geçenlere odaklayınız. Durumu gözden geçirip, yeniden değerlendiriniz. Böylece, neyin önemli neyin önemsiz olduğunu daha kesin olarak belirleyebilirsiniz.

- 3- Yaşadıklarınızın, sizin için ne anlama geldiğini anlamaya çalışınız ki, yaşama tekrar sıkıca sarılabilesiniz. Ve hatta, tüm bu olanlardan kişisel olarak daha da güçlenerek çıkabilesiniz (Demir, 2002:217, 218).

Ailelerin, deprem ve depremden korunma yolları konusundaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi, deprem hakkındaki tutum, düşünce ve eğilimlerinin tespit edilmesi, ailede deprem eğitimi ile ilgili sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerilerinin getirilmesi amacı ile Kuzey Anadolu Fayı üzerinde yer alan ve yazılı kaynaklara göre geçmişte 16 yıkıcı deprem yaşamış Erzincan’da bir anket yapılmış ve 120 kişiye uygulanmıştır. Anket sonucunda; bireylerin %77’sinin, yıkıcı depremi yaşadığı aktif bir deprem bölgesinde, deprem gerçeğini yeterince algılayamadığı anlaşılmaktadır. Araştırma sonunda elde edilen bulgular yetişkinlerin %30’unun, depremi doğal bir süreç olarak görmediğini; Tanrıya karşı suç isleyenlerin, deprem felaketi ile cezalandırıldıklarına inandıklarını göstermektedir. Bireylerin yaşı yükseldikçe ve eğitim seviyesi düştükçe depremin nedenini algılama şekli, bilimsel gerçeklerden uzaklaşmaktadır (Başbüyük, A., 2004:13).

Deprem sırasında yapılması gereken davranışların, depremde bireylerin yaşamı açısından büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Ancak, araştırmaya katılan bireylerin %13’ü, deprem sırasında nasıl davranması gerektiğini bilmediğini; %75’i kısmen bildiğini; %12’si ise, bildiğini belirtmiştir (Başbüyük, A., 2004:14).

Deprem gibi, sebepleri çok açık olan bir doğa olayının, bazı çevrelerdeki “Tanrı’nın günahkâr kullarına yönelik bir cezası olduğu” şeklindeki yorumları, sınırlı da olsa, toplumun bir bölümünün yaşadığı farklı bir zihniyet dünyasını yansıtmaktadır. Türkiye’nin önde gelen ilahiyatçılarının, aksini açıklamalarına rağmen, bazı insanların bu tarz yorumlara inanmaları, yaşanan korku kadar, Türkiye’deki eksik modernleşme süreciyle de çok yakından ilişkili gözükmektedir (Bozkurt,1999:35).

Yapılan araştırmalardan yetişkinlerin, deprem ve korunma yolları ile ilgili önemli eksikleri olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, deprem ve korunma yolları ile

ilgili eğitim öğretim oldukça yetersizdir. Kaldı ki, ailede karar verici ve uygulayıcı durumunda olan yetişkinlerdeki bu eksiklik, çok daha fazla önem kazanmaktadır. Bunun yanında, anne babaların daha önce kazanmış oldukları yanlış bilgiler, çocuklara aktarılmakta, bu ise, örgün eğitime devam eden öğrencide olumlu değişimi güçleştirmektedir.

Aile eğitiminin, deprem eğitimi ve depremde alınabilecek önlemler konusunda iki temel önemli noktası bulunmaktadır. Bunlardan birincisi evde depremi en az zarar ile atlama için alınabilecek önlemler, ikincisi ise ailedeki çocuk ve gençlerin evde alınabilecek tedbirlere katılımını sağlamaktır. Çünkü gelişim ve öğrenme ile ilgili yapılan bir çok araştırmada aile içinde çocukların yetişkinleri model aldıkları ve onların davranışlarını taklit ettikleri belirlenmiştir (Başbüyük, A., 2004:14).

Doğal afetlerin önüne geçmek mümkün değildir. Ancak, unutmayalım ki alınacak tedbirlerle, meydana gelebilecek zararları en aza indirmek mümkündür. Bunu sağlamanın en önemli yollarından biri de, ailelerin depreme karşı hazırlıklı ve eğitilmiş olmalarıdır.

3- DEPREMİN SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ VE ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Bilim adamları, uzun yıllardır depremi önceden tahmin etme konusu üzerinde çalışmaktadırlar. Bu konuda, fay hatlarında biriken enerjinin ölçülmesiyle uzak gelecekte deprem olup olmayacağı, kabaca tahmin edilebilmekte; ancak, muhtemel depremin şiddeti, yeri ve kesin zamanı kestirilememektedir. Böyle, kesin ya da kesine yakın tahminlerin yapılabilmesi, can kaybını önlese bile binaların zarar görmesini ve toplumsal kaosu önleyemeyecektir (Yalıtırak, 2000:9).

Yaşanan bir depremin, toplumu psikolojik yönden nasıl etkilediğini görebilmek için aşağıdaki tabloya bakmak gerekmektedir:

Tablo 3: Deprem Sonrası Yaşanabilecek Psikolojik Sorunlar

Duygusal tepkiler	Zihinsel tepkiler	Fiziksel tepkiler	Sosyal tepkiler
Korku	Kafa karışıklığı	Gerginlik	Huzursuzluk
Utanç	Kararsızlık	Yorgunluk	Güvensizlik
Öfke	Endişe	Uyuma güçlüğü	İnsanlardan uzaklaşma
Çaresizlik	Dikkati toplayamama	Bedensel ağrı ve acılar	İlgi azalması
Geçici şok	Unutkanlık	Kalp atışlarında düzensizlik	Aşırı yargılayıcı ve suçlayıcı olma
Suçluluk		Bulantı	Kendini reddedilmiş ya da terkedilmiş hissetmek
Mutsuzluk		İştah artması veya azalması	
Hiçbir şey hissetmeden donup kalma		Tedirginlik	

(Deniz kuvvetleri Komutanlığı , 2000:10 - 13)

Depremin, psikolojik boyutları olduğu kadar, sosyolojik boyutları da vardır. Depremin sosyolojik boyutları incelenirken ülkenin tümüne etkisi ve depreme maruz kalanlara etkisi olarak değerlendirilmelidir. Depremin bu saydığımız kesimlere az veya çok etkileri mevcuttur.

Depremin yaptığı tahribatın en büyüğü, şüphesiz insan hayatını sona erdirmesidir. Son yüzyıl içinde ülkemizde meydana gelen depremlerde, yaklaşık 100 bin insanımız ölmüş, 175.000 insanımız yaralanmış, 583.371 bina da yıkılmıştır (Taymaz, 2001:4).

Ülke ekonomisi açısından deprem, kendisi kadar etkilidir. Depreme maruz kalanların ekonomik durumları iki açıdan önemlidir. Birincisi, daha önceden ekonomiye yaptıkları katkı tükenmiştir. İkincisi ise yardıma muhtaç olmalarıdır. Yani, üretici durumdan, tüketici duruma düşmektedirler (Demir, 2002:222). Önceden yapımı programa alınan hizmetler, deprem nedeniyle durdurulur; başka hizmetlere harcanması düşünülen bütçe, depreme maruz kalan bölgeye aktarılır. Yine aynı bölgede, üretim kaybı meydana gelir. Ülkenin milli hasılasına verilen pay, kaybolur. Örneğin; 17 Ağustos depreminden sonra Sakarya, Kocaeli, Bolu ve Yalova'da DİE'nin yaptığı araştırmada, sanayi kesimi için zarar 657.9 trilyon, üretim kaybı ise 361.9 trilyon, yine aynı illerde DİE'ye göre, GSMH kaybı 546.3 trilyon, üretim kaybı ise 1 kat trilyon olarak tespit edilmiştir (Demir, 2002:223).

Ekonomik kayıp dendiğinde, yalnızca deprem nedeniyle yıkılan veya hasar gören yapı, işyeri, fabrika, enerji ve ulaşım tesisleri vb. gibi tesislerin maliyetlerini düşünmemek gerekir. Bu maliyetlere, işyeri ve fabrikaların üretimlerini durdurması nedeniyle meydana gelen, üretim kaybı, bu kaybın doğuracağı fiyat artışları, işsizlik ile enerji, ulaşım ve haberleşme tesislerinin durması nedeniyle uğranan kayıplar, yatırımların durması, acil yardım, kurtarma ve geçici barındırma döneminde yapılan harcamalar ve nihayet daimi iskân sırasında yapılan harcamalar eklenirse, meydana gelen ekonomik kaybın büyüklüğü, daha açık görülecektir (Ergünay, 1977:3).

Depremin etkilediği bölgelerden biri de, Marmara Bölgesidir (17 Ağustos 1999 Marmara Depremi). Depremin toplum üzerindeki ekonomik etkisini anlayabilmek için aşağıdaki tabloya bakmak gerekmektedir:

Tablo 4: 17 Ağustos Depreminden Etkilenen İllerin İstatistiksel Verileri

	Kocaeli	Sakarya	İstanbul	Bolu	Bursa	Eskişehir
Fabrika Sayısı	312	130	4.000	110	536	163
İşçi Sayısı	45.000	11.000	275.000	10.000	76.000	18.000
hastane Sayısı	11	12	138	18	26	11
Öğrenci Sayısı	220.000	140.000	2.000	100.000	270.000	150.000
Elektrik Tüketimi (KW-Saat)	3 milyar	512 milyon	12 milyar	566 milyon	3.5 milyar	606 milyon
Otomobil Sahibi (Aile Sayısı)	70.000	54.000	819.000	24.000	48.000	47.000
Yıllık İthalat (S)	7.4 milyar	26.000	17 milyar	22.000	1.1 milyar	172 milyon
Yıllık İhracat (S)	1.3 milyar	157.000	11 milyar	8.000	2.5 milyar	142 milyon

(Demirhan, 2002:97)

Genellikle geri kalmış veya gelişme sürecinde olan bir ülkede, deprem zararları, dolaylı olarak yeni fiyat artışları, vergi artışları, işsizlik, yatırımların durması, yurt içi ve yurt dışı güçleri, yeni kaynaklar bulma nedeniyle girişilen, büyük faizli dış borçlanmalar vb. gibi olumsuz etkilerle, bazen yalnız depremden etkilenen bölgede değil, tüm ülkede ekonomik ve sosyal krizlere yol açabilecek boyutlara ulaşabilmektedir (Ergünay, 1977:4).

Deprem ve diğer doğal afetlerle başa çıkmada, en büyük sorumluluk devlete düşmektedir. Devlet, afetten önce gerekli önlemlerin alınması ve afet sonrasında ortaya çıkan her türlü olumsuzlukların giderilmesini de üstlenmektedir (Hatipoğlu, 2002:1).

12 Kasım depreminde Bolu, Düzce ve çevresinde bulunan Sağlık Bakanlığına bağlı 9 hastaneden 7'si hasar görmüştür. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uygulama hastanesi de, hasar görmüştür. Ölü sayısı 845, yaralı sayısı 4948'dir. Depremin

meydana geldiği 18:57'den hemen sonra, Sağlık Bakanlığı'nca yakın illerden 35 ambulans ile hekim ve öteki sağlık personelinin oluşturulan bir ekip bölgeye hareket ettirmiştir. Ayrıca, Ankara'dan 15 cerrahi uzmanı gönderilmiştir. Depremden sonraki ilk 24 saat içinde, bölgedeki ambulans sayısı 276'ya, uzman hekim sayısı 130'a, pratisyen hekim sayısı 231'e, yardımcı sağlık personeli sayısı 422'ye ulaşmıştır (Demirhan, 2002:98).

Bugün, deprem etkisini önlemede en önemli tedbir, yerleşme yerlerinin bilinçli seçimi ile yeni yapılacak bina inşaatlarının, depreme dayanıklı olmasına dikkat edilmelidir. Mevcut yerleşim yerlerini kaldırmak mümkün olmayacağına göre, yeni kurulacak yerleşim bölgelerinin seçiminde ve bina yapımında memleket deprem etkinliği haritalarını göz önüne alma zorunluluğu ortadadır. Bu nedenle, Türkiye deprem ağının süratle kurulması büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde, her deprem felaketinde meydana gelen can ve mal kaybında ilgililerin sorumluluğu tartışılmaz bir duruma gelecektir (Dizer, 1991:52,53).

Eski çağlarda ülkemizde yaşamış olan bazı insan topluluklarının, depremler nedeniyle topraklarını terk ettikleri ve daha emin gördükleri yerlere taşındıkları bilinmektedir. Ancak, günümüzde bu tip uygulama olasılığı kalmamıştır (Ergünay, 1977:3). O halde, toplumların depremle bir arada yaşamayı kabul etmesi ve depremlerden en az zararlarla kurtulmanın yollarını bulması gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, afet ve kriz durumlarına karşı, bilgisizlik ve eğitimsizlik, afetlerin yıkıcı sonuçlarını artırmakta, afet olaylarına karşı önceden alınan koruyucu önlemler ise, afetin zararlarını en aza indirmektedir.

1999 Marmara depremi öncesi ve sonrası, Türkiye açısından bir dönüm noktasını meydana getirir. Marmara depremine kadar olan depremlerde, devlet ve yetkili kurumlar daha çok deprem sonrasını, yıkılan binaların yeniden inşa edilmesi şeklinde ele almıştır. Ancak, Marmara depreminin bölgesel olmaktan çok ulusal bir etki göstermesi, maddi ve manevi zararlarının çok daha fazla olması gibi nedenlerle, bu depremden sonra depremin eğitim yönü de göz önüne alınmaya başlanmıştır

(Başbüyük, A., 2004:13). Bu sevindirici bir gelişme olmakla birlikte Türkiye için yeterli değildir.

Gelişmiş ülkelere doğru gittikçe, aynı boyutlardaki doğal afetlerin, yapmış olduğu yıkımlar azalmaktadır. Nitekim, Türkiye'deki depremden kısa bir süre sonra, Tayvan'da daha şiddetli (7.6) bir deprem yaşanmasına rağmen, bu ülkedeki can kaybı ve yıkım, Türkiye ile karşılaştırılamayacak kadar küçük olmuştur. Yıkımların az olduğu ülkelere bakıldığında bunların yönetim biçimleri, afet hazırlıkları, yönetenlerin ve yönetilenlerin zihniyetleri diğerlerinden büyük ölçüde farklılaşmaktadır (Bozkurt,1999:21).

Türkiye gibi, Japonya'da depremle yaşaması gereken ülkeler arasındadır. Geçmişte deprem sonucunda Japonya'da ülkemizde benzer büyük yaralar almış, 100.000'lerce insan ölmüş, şehirler yerle bir olmuştur. Fakat günümüzde, depremlerin ortaya çıkardığı hasarlara bakıldığında; Türkiye ile Japonya arasında büyük fark meydana gelmiştir. Japonya'da çok az sayıda bina zarar görmeye, can kayıpları çok az olmaya başlamıştır. Türkiye'de ise, şehirler yerle bir olmakta ve binlerce insan hayatını kaybetmektedir. Böyle bir tablonun ortaya çıkmasının nedeni, Japonya ve Türkiye'nin depreme verdikleri önemin farklı olması, Japonya'da mühendisliğin ve okullardaki deprem eğitiminin kalitesinin artmasıdır (Kutay, 2000:22).

Geçmişten günümüze depremler ve sonuçları incelendiğinde, bu durum daha iyi anlaşılacaktır. Örneğin, yurdumuzda 1900 yılından bu yana yaklaşık 100000 kişi, depremlerde hayatını kaybetmiş, yaralı insan sayısı 250000'lere ulaşmıştır. Sadece 1999 yılında meydana gelen Gölcük ve Düzce depremlerinde, ölenlerin sayısı 18000'i bulmuştur. Depremin sonuçları bununla bitmemektedir. Birçok insan evsiz kalmış, sosyal ve psikolojik sorunlar yaşamıştır ve halen bunları yaşayan insanlar vardır. Başka bir çarpıcı örnek ise, 1939 Erzincan depremidir. Erzincan depreminde, 15.600 kişi hayatını kaybetmiştir. Can kaybının bu kadar fazla olmasını, uzmanlar, yapıların dayanıksız ve ucuz malzemedan yapılmış olmasına ve şehrin plansız gelişmesine bağlamıştır. Deprem sonrası, şehrin yeniden inşasına gidilmiş ve depremin kötü sonuçlarından alınan ders sayesinde, depreme dayanıklı, kaliteli

malzemenin kullanıldığı az katlı binalar inşa edilmeye başlanmıştır. Ancak, 1950'lerden sonra, toplumsal hafızanın zayıflaması, şehrin imarının tekrar eskiye dönmesine neden olmuş, çok katlı ve dayanıksız binalar inşa edilmiştir. 1992 yılında yaşanan yeni bir deprem, tekrar 1939'daki sonuçları doğurmuştur. Erzincan depremi, örneklerden sadece biridir. Bu örnekler, yaşanan diğer depremlere bakarak çoğaltılabilir. Buradan çıkarılacak sonuç; geçmişte yaşanan olaylardan ders alınmamış olması ve insanların halen deprem konusunda bilinçsiz olmalarıdır. Bunun en büyük sebebi, deprem eğitimine yeteri kadar önem verilmemesidir. Japonya 1923'lerden sonra, depremle yaşamayı iyi bir eğitimle, bilinçli insanlar yetiştirerek öğrenmiş ve artık acıları yaşamamaktadır. Bu sonuç, deprem konusunda eğitimin önemini açıkça göstermektedir (Kutay, 2000:22, 23).

E- SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler, temel derslerden birini oluşturmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarında ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında, ulusal özellikleri kavramalarında en gerekli derslerden biridir. Ancak Sosyal Bilgiler dersinin amacına ulaşması her şeyden önce uygun yöntem ve tekniklerin kullanılmasına bağlıdır.

Sözer (1998) Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak başlıca öğretim yöntem ve tekniklerini , 4 grupta toplamıştır. Bunlar;

- 1- Öğretmen ağırlıklı yöntem ve teknikler,
- 2- Etkileşim ağırlıklı yöntem ve teknikler,
- 3- Bireysel ağırlıklı yöntem ve teknikler,
- 4- Yaşantılara dayalı yöntem ve tekniklerdir.

1- ÖĞRETMEN AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER

Düz anlatım, soru-cevap yöntemi, gösteri gibi öğretmen ağırlıklı olan ve genellikle tek yönlü iletişime yer veren, geçmişte sık kullanılmış, günümüzde de sık kullanılan geleneksel yöntem ve teknikleri kapsamaktadır.

2- ETKİLEŞİM AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER

Açık oturum, tartışma, grup çalışması, işbirlikli öğrenme vb. etkileşim ağırlıklı yöntem ve teknikleri kapsamaktadır. Öğrenci katılımcıdır, çok kalabalık olmayan kümelerde, olumlu sonuçlar verir.

3- BİREYSEL AĞIRLIKLI YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bilgisayar destekli öğretim, modellerle öğretim, bireysel tasarımlar gibi, öğrencilerin bireysel olarak gerçekleştirdikleri çalışmalarda yararlanılan öğretim yöntem ve teknikleridir.

4- YAŞANTILARA DAYALI YÖNTEM VE TEKNİKLER

Deney, rol oynama, oyunlar bu gruba girer. Öğrencinin, öğrenme etkinliklerine doğrudan katıldığı ve kalıcılığı yüksek yöntemlerdir.

Bütün derslerde olduğu gibi, Sosyal Bilgiler derslerinde de belirlenen hedeflere uygun farklı yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

F- İLKÖĞRETİMDE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Deprem konusunun öğretiminde kullanılan başlıca öğretim yöntemlerinin neler olduğuna geçmeden önce, öğretim, yöntem, öğretim yöntemi, öğretim yönteminin seçimini etkileyen faktörler gibi konulardan kısaca bahsetmek gerekir.

Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür (Varış, 1978:15).

Öğretim yöntemi, eğitim ve öğretim açısından öğrencileri, öngörülen amaç ve ilkelere ulaştırmak için, uyulması ve uygulanması gereken en doğru ve en güvenilir yollara denir (Doğanay, 2002:159). Bilen (1999) öğretim yöntemi ile konu alanı arasındaki ilişkiyi şöyle ifade etmiştir:Eğer, bir öğretmen nasıl öğretebileceğini biliyorsa, hangi konu alanı olursa olsun onu başarıyla öğretebilecektir.

Küçükahmet (1997)'e göre, derslerde kullanılacak öğretim yöntemlerinin seçimini etkileyen faktörler; öğretmenin yonteme yatkınlığı, zaman ve fiziksel imkanlar, maliyet, öğrenci grubunun büyüklüğü, konunun özelliği ve öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen niteliklerdir .

Hiçbir ders için, hiçbir yöntem, sihirli bir değnek değildir. Şu derste bu yöntem kullanılmalıdır, denilemez. Öğretmen kendi kişisel çabaları ve duyarlılığıyla sınıfına en uygun olan yöntemleri seçecek ve yine sınıfından aldığı sinyallerle değişikliklere gidecektir. Önemli olan husus, öğretmenin konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğine gitmesidir (Küçükahmet, 1997:61).

Deprem konusunun öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri, şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1- Anlatım,
- 2- Soru-cevap,
- 3- Deneysel,
- 4- Gezi-Gözlem,
- 5- Grup Çalışması,
- 6- Örnek Olay İncelemesi,
- 7- Proje Çalışması,
- 8- Benzetim (Simülasyon),
- 9- Eğitici Oyunlar,
- 10- Gösteri,
- 11- Grup Tartışması,
- 12- Problem Çözme,
- 13- Rol Oynama (Dramatizasyon)dır.

1- ANLATIM YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Anlatım yöntemi, öğretmen merkezli bir öğretim yöntemi olup, daha çok öğretmenin bilgiyi öğrenenlere aktarması sürecini içermektedir. Bu yöntem, derse giriş yaparken, konuyu özetlerken ya da bir konuyla ilgili bilgiyi aktarırken kullanılır (Demirel, 2000:82). Anlatım yöntemi, sözlü anlatıma ağırlık verdiği için Sosyal Bilgiler derslerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Anlatım yöntemi, deprem konularının öğretiminde oldukça önemlidir. Ancak, depremle ilgili konuların aktarılmasında dikkat edilmesi gereken 2 nokta vardır: Birincisi, depremle ilgili bilimsel terimlerden olabildiğince kaçınılması gerektiği,

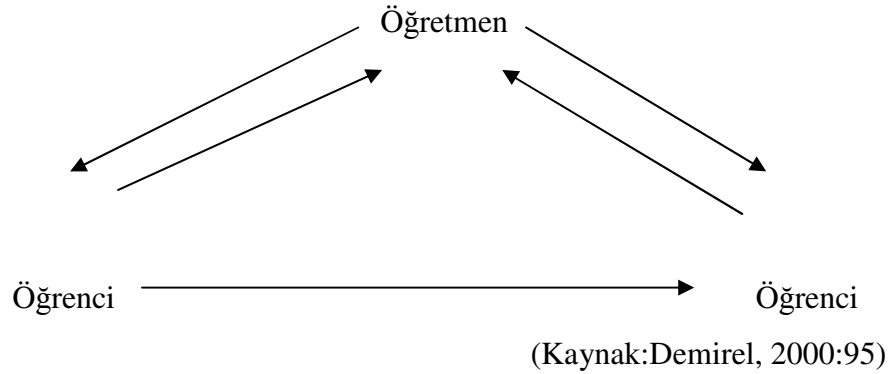
diğeri ise anlatımı zenginleştirmek için araç-gereç kullanımının gerekliliğidir. Konuların anlatımı sırasında bilimsel terimler mutlaka açıklanmalıdır. Örneğin, TV ve gazetelerde sık sık bahsedilen artçı, sismik dalgalar, sismograf, deprem büyüklüğü, deprem şiddeti gibi terimler, konuya başlanırken mutlaka açıklanmalıdır. Deprem konusu, soyut bir konudur. Yerin katmanları, kıtaların jeolojik süreç içerisinde geçirmiş olduğu evrimler, levhalar ve hareketleri, sismik dalgaların çevreye yayılması gibi konular, soyuttur. İlköğretim öğrencileri, genellikle somut işler döneminde olduğu için, anlatım sırasında, bu soyut kavramların mutlaka somutlaştırılması gerekmektedir. Bunun gerçekteşmesi için, öğretmen, deprem konularının anlatımında şekil, grafik kullanmalı, tahtada renkli kalemlemlerle anlattığı konunun (varsa) şeklini çizmelidir. Zenginleştirilmiş bir anlatım yöntemi, görüldüğü üzere, Sosyal Bilgiler dersini daha da etkili hale getirebilir (Öcal, 2003:13).

2- SORU-CEVAP YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMDE KULLANILIŞI

Soru-cevap, öğretmenin formüle ettiği soruları öğrencilerin sözel olarak cevaplamalarına dayanan bir öğretim yöntemidir (Küçükahmet, 1997:67). Bu teknik, düşünmeyi ve konuşmayı özendirme bakımından oldukça önemli bir tekniktir (Bilen, 1999:141).

Soru-cevap yönteminde, soruları öğretmen sorabileceği gibi, öğrencilerin de öğretmene ya da öğrencilerin birbirine soru sormalarına olanak sağlanmalıdır. Bu şekilde etkileşim düzeni Şekil 5'te gösterildiği gibidir:

Şekil 2 : Soru-Cevap Yönteminde Etkileşim Düzeni

Öğretmen, eğitim ortamında soruyu nasıl kullanacağını bilmek zorundadır. Çünkü öğrenme-öğretme ortamı iletişime dayanır ve yerinde, doğru soru sorulmazsa, iletişimin gerçekleşip gerçekleşmediği anlaşılamaz (Sönmez, 1999:132).

Ders içerisinde başlıca dört tip soru kullanılır (Erden, tarihsiz:105):

2.a- Hatırlama soruları:

Hatırlama soruları, düşünme etkinliği gerektiren, en çok bilinen ve uygulanan soru tipidir. Bu nedenle, soru sormadan önce, öğretmen öğrencilerinden ne tip bir düşünme etkinliği istediğine karar vermelidir (Bilen, 1999:142).

Örnek: “Deprem nedir? Depremin sebebi nedir?” gibi sorular, hatırlama düzeyindeki sorulara örnektir.

2.b- Bütünleştirici sorular (Akıl Yürütme ya da Neden Gösterme Gerektiren Sorular)

Neden ve niçinle sorulan ve neden göstermeye dayanan, soru sorma biçimidir. Bu sorular cevaplandırılırken, akıl yürütme, neden gösterme ve açıklama etkinliği ön plana geçer (Bilen, 1999:142).

Örnek:

Türkiye’de fazla deprem olmasının sebebi nedir?

2.c- Ayrıştırıcı sorular

Yaratıcı düşünme, yeni görüş ve fikir geliştirme, çözüm yolları üretme, yeni yollar ve işlemler keşfetme gibi, düşünme biçimlerini kapsayan soru tipleridir (Bilen, 1999:143).

Örnek :

Depremden korunma tedbirlerine uymuş olsaydık, bir depremden sonra hangi olayları yaşamazdık?

Bulduğunuz şehrin belediye başkanı olsanız, depremden korunmak için hangi önlemleri alırdınız?

2.d- Değerlendirme soruları

Değerlendirme ve akıl yürütme, düşünme ve öğretme için vazgeçilmez etkinliklerdir. Bu öneminden dolayı öğretmenler, öğrencilerin belli bir alan hakkında karar verebilmek için ölçüm ve ölçüt kavramlarını bilmeleri, bunların değerlendirmeyle olan bağı kurabilir niteliğe kavuşmaları, seçenekleri inceleme, uygun seçeneği seçebilir duruma gelme, konu hakkında akıl yürütme, karar verme düzeyine gelmelerini sağlayacak sorular sormalıdır. Bunun yanında öğrenci bir görüş, bir kanı, bir ifade ya da yazılı metnin ifade ettiklerinin doğru yada yanlış, bir planın uygulanabilir, bir etkinliğin akıl alır düzeyde olup olmadığına karar

verebilmelidir. Öğrenciler, bu tür düşünme gücüne yaparak, yaşayarak, uygulayarak ulaşmalı ve her kararda kendisi, kendi düşünceleri yer almalıdır (Bilen, 1999:143).

Örnek: Deprem sırasında masa altında durmak yeterli bir korunma önlemi midir?

Deprem zararlarından korunabilmek için deprem eğitimi gerekli midir?

3- DENEY YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Deney, öğretimde, yapay bir ortam içinde, olgunun koşullarını değiştirerek, bu koşullar ve sonuçlar arasında “gerçek” (bilgi) ve “yasa” gibi bağıntıları bulmak amacıyla yapılan, denetimli ve düzenli gözlemlerdir (Binbaşoğlu, 1994:126).

Coğrafya öğretiminin bir parçası olan doğal afetler (deprem vb.) ile ilgili konuların öğretiminde de deney yöntemi, rahatlıkla kullanılabilir ve özellikle öğrencilere afetler ile ilgili uygulama fırsatı verdiği için, bu konuların daha iyi kavranmasına neden olacak bir yöntemdir. İnsanlar yapıp söyledikleri şeyin %90’ını hatırlar. Bu yüzden, öğrencilere deney yoluyla yapıp söyleme fırsatı verilmeli ve bilgilerin daha kalıcı olmasına zemin hazırlanmalıdır (Taş, 1999:49).

3.a- Deprem Modeli Yapımı

Birçok depremin sebebi olan, yanal atımlı fayların oluşumu ve hareketlerinden faydalanılarak, bir deprem modeli oluşturulabilir. Bunun için gerekli olan malzemeler, iki adet aynı boyutlarda dikdörtgen şekilli tahta parçası, bir parça kağıt, tutkal ve birkaç raptiyedir.

Tahta parçaları, bir masa üzerine birbiriyle temas edecek şekilde konur. Kağıt parçası tahta parçalarının arasına, tutkal girmemesine dikkat edilerek, tahtanın üzerine yapıştırılır. Raptiyeler dik şekilde kağıdın üstüne yerleştirilir. Tahta parçaları ters yönde itilir. Kağıdın yırtılmasına, üzerindeki raptiyelerin devrilmesine, öğrencilerin dikkati çekilir. Levha hareketleri, kayalar üzerindeki gerilim kuvveti ile bağlantı kurarak, deney ve depremin oluşumu açıklanır (Koca, 2001:22).

3.b- Deprem Şok Dalgalarının Yayılması

Bu deneyle, şok dalgalarının kayalar üzerindeki etkisi ve depremin merkezinden uzaklaştıkça, şok dalgalarının etkisinin azalması gösterilebilir.

Masanın üzerine bir miktar kum serpilir. Masanın kenarına, plastik bir çekiç ile hafifçe vurulur. Kum tanelerinin, masanın vurulan kenarından sıçrayarak uzaklaştığı görülür. Ancak, deprem sonucu hareket eden blokların, bu kadar hızlı hareket etmediğine dikkat çekilir. Kum, masanın bir kenarına, yakın şekilde tekrar konur. Kumun yakın olduğu kenara vurulduğunda, kum taneleri daha hızlı ve daha uzağa hareket ederken, kuma uzak olan kenara vurulduğunda bu hareket daha yavaş ve alınan mesafe daha kısa olacaktır. Depremin dış merkezinden uzaklaştıkça depremin etkisinin azaldığına, yaklaştıkça arttığına dikkat çekilir ve deneyin uygulanması tamamlanır (Koca, 2001:23).

3.c- "S" Dalgalarının Gösterilmesi

Bir depremde, ikinci olarak sismometrelerce algılanan dalgalardır. Şiddetli depremlerde, insanlar tarafından yerin yukarı, aşağı dalgalanma şeklinde hareket etmesi olarak hissedilir. 2 metre uzunluğundaki ip, iki ucundan birer öğrenci tarafından tutularak zıt yönlerde aşağı-yukarı sallanır. Ortaya yılankavi bir şekil çıkar. Bu şekilde, "S" dalgalarının yerkabuğu üzerindeki etkisi karşılaştırılır (Koca, 2001:23).

3.d- “P” Dalgalarının Gösterilmesi

Deprem esnasında, ilk hissedilen ve hızları en fazla olan deprem dalgalarıdır. En önemli özellikleri, geçtikleri cisimlerin zerrecelerini, birbirine yaklaştırmaları ve birbirlerinden uzaklaştırmalarıdır. “P” dalgalarının kayaçlar üzerindeki etkisi, bir oyuncak tren ile açıklanabilir. Oyuncak tren, ileri-geri hızla itilip çekilir. Trenin çekilmesiyle, vagonlar önce birbirinden uzaklaşır, itilmesiyle yaklaşır ve sıkışır. Vagonların bu hareketi ile “P” dalgalarının kayaçlar üzerindeki etkileri arasında bağlantı kurulur. “P” ve “S” dalgaları ile ilgili bu çalışmalar sadece öğrencilerin ihtiyaç duyması (merak etmesi) durumunda yapılmalıdır. Aksi halde, son derece soyut olan bu konuların anlaşılmasında, sonrasında öğrenilecek konuları olumsuz yönde etkileyebilir (Koca, 2001:24).

3.e- Depremlerin Binalar Üzerindeki Etkisi İle Zemin Özellikleri

Arasındaki İlişkilerin Açıklanması

Depremlerin kum, kil gibi zeminlerde kurulmuş binalarda sert kayaçlar üzerinde kurulan binalara göre, çok fazla yıkıcı etkisi vardır. Bu durumu açıklamak için, yapılacak deneyde şu malzemelere ihtiyaç vardır: Kum masası, çamur, iki adet kartondan yapılmış çok katlı bina modeli. Model binaları öğrencilerin yapması ve boyaması öğretim açısından faydalıdır. Öncelikle, bir miktar çamur yapılarak üzerine model bina iyice yerleştirilir, bir süre kurumaya beklenir ve bir masaya (kum masasının bir kısmı) konulur. Diğer model bina, yarım santimetre kalınlığında kum kütlesinin üzerine sıkıca yerleştirilir. Daha sonra, masaya birkaç kez sertçe vurularak, bir deprem sarsıntısı oluşturulur. Kum tabakası üzerindeki bina modeli kolayca yıkılırken, diğer binanın ilk halinde olduğu gibi ayakta olduğu gösterilir (Koca, 2001:24).

3.f- Depremlerin Çok Katlı Binalar Üzerindeki Etkisinin Gösterilmesi

Depremın yıkıcı etkisinin, çok katlı binalarda daha fazla olması, bilinen bir gerçektir. Bu durum, öğretim ortamında, kibrit kutularıyla yapılacak basit bir deneyle, kolayca somutlaştırılabilir ve kalıcı bir öğrenme sağlanabilir.

Bir masa üzerine, tek bir kibrit kutusu konur. Bu kutu tek atlı bir binayı temsil eder. Aynı masaya, birkaç kibrit kutusu yerleştirilir, bu da, çok katlı bir binayı örnekler. Masanın hafif bir şekilde sallanmasıyla, çok katlı binayı temsil eden kibrit kutularının devrildiği görülür (Koca, 2001:25).

3.g- Deprem İle Binaların Sağlamlığı Arasındaki İlişki

Gerekli mühendislik hizmetini almamış ve eksik malzeme kullanılarak yapılan binalar deprem sırasında büyük zarar görür, hatta tamamen yıkılır. Bu olay, yine kibrit kutuları ile ispatlanabilir. Depreme dayanıklı olmayan binayı, üst üste konmuş kibrit kutuları temsil eder. Dayanıklı binayı ise, üst üste konulmuş ama birbirine ve zemine tutkal ile yapıştırılmış kibrit kutuları oluşturur. İki model de, aynı masa üzerinde bulunmalıdır. Masanın hafifçe sallanması ile herhangi bir bağlayıcı maddelerin kullanılmadığı model bina (depreme dayanıksız bina), hemen yıkılırken diğer modelin ayakta kaldığı görülecektir (Koca, 2001:25).

4- GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Gezi, okul ve sınıf içi çalışmaları tamamlamak, daha anlamlı kılmak amacıyla uygulanan, planlı ziyaretlerdir (Bilen, 1999:219). Gözlem ise, belirli bir olay ya da durumla ilgili bilgi edinmek istendiği zaman uygulanır. Gözlem yardımıyla

öğrenciler sadece görmeyi değil, gördüklerini kavramayı da öğrenirler (Bilen, 1999:217, 218).

Gözlem gezisi, Sosyal Bilgiler derslerinde mutlaka kullanılması gereken bir öğretim yöntemidir. Deprem ile ilgili konular işlenirken, çevrede depremde zarar görmüş ev, okul, köprü, fabrika gibi yerleşim yerleri varsa ziyaret edilebilir. Burada, öğrencilere deprem afetinin nasıl zararlar verdiği, zarar gören yapılarda hangi hatalardan dolayı zararların arttığı gösterilebilir. Bu amaçla, yakın zamanda depremde zarar görmüş olan yerler tercih edilebilir. 17 Ağustos 1999 Marmara depreminden sonra, depremde oluşan zararları göstermesi bakımından, Sakarya Deprem Müzesi'nin ziyaret edilmesi, depremin etkilerini göstermesi açısından faydalı olabilir (Öcal, 2003:27).

Deprem konusu anlatılırken, öğrenciler, her ilde bulunan ve ulaşılması oldukça kolay olan Sivil Savunma Müdürlükleri, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü, Belediyelerin ilgili birimleri gibi, yerlere geziler düzenlenebilir. Burada öğrencilere, bir deprem öncesinde ne gibi hazırlıklar yapılması gerektiği, deprem sonrasında depremde zarar gören vatandaşlara nasıl yardım edebileceğimiz konusunda, uygulamalı bir eğitim verilebilir. Ayrıca, Kızılay gibi sosyal yardım kurumları ile irtibata geçilerek, bu kurumların olası bir depremdeki rolleri ve görevleri ile ilgili olarak, öğrenciler bilgilendirilebilir (Öcal, 2003:28).

5- GRUP ÇALIŞMASI YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Grup çalışması yöntemi, özellikle sınıf mevcudunun da uygun olduğu durumlarda, deprem öğretiminde, rahatlıkla kullanılabilir. Bu yöntemle, kurulacak olan gruplara deprem hakkında, çeşitli yazılı kaynaklardan (kitap, gazete, dergi v.s.) haberler ve bilgi toplamaları istenerek, bu afet hakkında arkadaşlarını bilgilendirmeleri istenebilir. Böylece, öğrencilerin hem depremle ilgili konuları daha

iyi kavramaları sağlar, hem de aralarında yardımlaşma ve işbirliği geliştirilmiş olur.

Öğretmenler grup çalışması yöntemini uygularken özellikle, grup çalışmasının birkaç öğrencinin üzerinde kalmamasına ve uyum sorunu yaşayabilecek kişilerin, aynı grupta yer almamasına özen göstermelidir. Bunlar, bu yöntemi başarısızlığa götürebilecek en önemli unsurlardır (Taş, 1999:32).

Belirlenen gruplara, deprem konusuyla ilgili, araştırma deney veya model, harita, şekiller yaptırılabilir. Bu etkinliklerin, öğretmen ve sınıf içindeki birkaç öğrenci tarafından yapılması yerine, grupların görevlendirilmesi ile, hem üst düzey öğrenme ve hatırlama hem de, ekonomiklik aynı anda sağlanabilir. Bu çalışmaların öğrenciler tarafından sınıfta sunulması gerekir (Koca, 2001:21).

6- ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Örnek olay yöntemi, gerçek yaşam sorunlarıyla öğrencileri yüz yüze getiren bir yöntemdir (Sönmez, 1999:224). Bu yöntemin amacı, öğrencinin karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantı geçirmesini sağlamaktır (Bilen, 1999:176). Ancak, olay, sınıfı ilgilendiren nitelikte değilse, ilgi ve dikkat sağlanamaz (Bilen, 1999:178).

Örnek olay incelemesi yöntemi, depremle ilgili konuların öğretiminde kullanılabilir bir öğretim yöntemidir. Öğretmenler deprem konusuyla ilgili geliştireceği örnek olaylarla, öğrencilerin tartışmalara katılmalarını ve böylece problem çözme, kavrama ve anlama yeteneklerinin gelişmesinde yardımcı olacaktır. Aşağıda depremle ilgili konuların öğretiminde kullanılabilir, bir örnek olay verilmiştir (Taş, 1999:41):

5 Mayıs 2003 Bingöl Depremi'nde 176 vatandaşımızı kaybettik. Burada ölenlerin çoğunluğunu, Çeltiksuyu Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'nda kalan öğrenci arkadaşlarımız oluşturmuştur. 6,3'lük bir depremde, 176 kişinin hayatını kaybetmesi, üstelik bu miktarın çoğunluğunun da, tek bir okul inşaatından çıkması, hem çok düşündürücü hem de çok üzücüdür. Ülkemizde meydana gelen orta şiddetteki depremlerde bile, ölü sayısının fazla olmasının sebebi sizce nedir? (Öcal, 2003:28)

Konu verildikten sonra, öğrenciler gruplara ayrılarak, konunun farklı boyutları incelenir. Daha sonra, öğrenciler, topladıkları bilgileri bir rapor şeklinde sınıfa sunarlar. Sunu sırasında ve sonrasında, araştırmayı yapan öğrenciler ile sınıf arasında bir tartışma ortamı oluşturulur. Tartışma sırasında, sınıftaki bütün öğrencilerin konuşmasına fırsat verilmelidir (Öcal, 2003:28).

7- PROJE ÇALIŞMASI VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Proje çalışması, bireysel ya da küçük gruplar aracılığıyla, doğal koşullar altında yaşama benzeyen bir yaklaşımla, problemlerin çözümünü amaçlayan bir öğretim tekniğidir (Bilen, 1999:229).

Proje çalışması yönteminin deprem eğitiminde kullanılması, öğrencilerin, deprem gibi hayati bir konuda, başvuracakları kaynakları, yerleri, kurumları, kendilerinin araştırarak bulmalarını gerektirmesi bakımından da oldukça önemlidir. Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili proje konusu olabilecek birçok konu vardır. Örneğin, “depreme hazır bir ilköğretim okulu nasıl olmalıdır?” şeklindeki bir konu, öğrencilere proje konusu olarak verilerek, öğrencilerin toplayacakları bilgiler sınıfta tartışılabilir (Öcal, 2003:26).

8- BENZETİŞİM (SİMÜLASYON) YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Benzetişim, öğrenmeyi desteklemek üzere, gerçeğe uygun olarak geliştirilen bir model üzerinde yapılan, bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yöntemde öğrenciler olaya katılırlar ve ona şekil verirler. Rollerini, işlevleri, görev ve sorumlulukları vardır. Problem çözme ve karar verme durumundadırlar (Demirel, 2000:116, 117).

Depremle ilgili konuların öğretiminde bu teknik, imkanlar ölçüsünde mutlaka kullanılmalıdır. Bu teknik ile, depremlerin, binalar ve insanlar üzerindeki etkilerini, öğrencilerin anlayabileceği düzeyde sadeleştirerek ve somutlaştırarak öğretmek mümkündür. Bu yöntem, değişik şekillerde uygulanabilir (Öcal, 2003:23).

Bu yöntemde deprem odası sanal ortamda oluşturulabilir. Bilgisayar programları ile dünyanın yapısı, yer kabuğunun hareketleri ve depremlerin oluşum mekanizmaları, sismografların çalışma sistemleri ve depremlerde yapı ve zemin davranışlarına ilişkin bilgiler, hareketli görüntülerle anlatılabilmektedir. Bu şekildeki deprem eğitimi, dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. Depremle ilgili bilgiler, paket program olarak CD'lerde veya On-line olarak internet üzerinden öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunulmaktadır (Öcal, 2003:24).

9- EĞİTİCİ OYUNLAR VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Oyun, çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır. Duyduklarını, gördüklerini denelediği, öğrendiklerini pekiştirdiği bir deney odasıdır (Yörükoğlu,1994:67). Genç yaşlı her insan, oyun oynamaktan zevk duyar. Bu zevkli uğraşından yararlanılarak, sınıf çalışmaları daha güdüleyici ve daha anlamlı bir duruma getirilebilir. Bu tekniğin

uygulanışı, diğer tekniklere oranla daha çok dikkat, yaratıcılık, hayal gücü, espri yeteneği ve sentez gücü gerektirir (Bilen, 1999:197).

Sosyal Bilgiler dersinde, genellikle tüm öğrencilerin bildiği geleneksel oyunlardan faydalanılır. Bu oyunlardan bazıları şunlardır (Öcal, 2003:25).

9.a- Bulmaca Oyunu

Depremle ilgili bulmacalarda şu konulara yer verilmektedir:

- Ünlü deprembilimciler,
- Genel deprem terimleri,
- Plaka isimleri,
- Richter ve Mercalli büyüklük ölçekleri,
- Sismik dalgalar,
- Tsunamiler... (Öcal, 2003:25)

9.b- Işıklı Haritalar

Bu oyunun oynanması için, kartondan ya da başka bir sert maddeden, bir Türkiye haritası hazırlamak gerekir. Daha sonra, illerin bulunduğu yerlere birer küçük ampul konur. Ampullerin altında, o ilin kaçınıcı deprem bölgesi olduğuna dair bir rakam bulunur. Basit bir elektrik devresi hazırlanır. Öğrencilerin seçmiş olduğu yere göre, o ilin isminin bulunduğu ampul yanar. Bu oyun ile öğrenciler, yaşadıkları ilin ve yakın çevresinin depremsellik bakımından risk durumunu öğrenirler. Daha sonra, öğrencilere bu konu ile ilgili açıklayıcı bilgiler verilebilir (Öcal, 2003:25).

9.c- Kulaktan Kulağa

Öğrenciler bir sıra olur. Grubun başındaki öğrenci, hemen yanındaki diğer öğrencinin kulağına bir kelime veya cümle fısıldar. Grubun sonundaki öğrenci, mesajı sesli olarak söyler. Arada mesaj bozulmuşsa, mesajı kimin bozduğu bulunarak, grubun sonuna gönderilir. Bu oyun, Sosyal Bilgilerde bazı kavramların öğretilmesinde çok yararlı olabilir. Deprem eğitiminde, bu oyun da kullanılabilir. Deprem ile ilgili terimler, fay çeşitleri, ülkemizdeki büyük fay kuşakları vs... bilgiler, bu oyun ile daha eğlenceli bir hale getirilebilir (Öcal, 2003:26).

10- GÖSTERİ YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Gösteri yöntemi, öğretmenin her hangi bir konuda, bir takım araç ve gereçler kullanarak konuyu açıklaması demektir. Bu yöntem, hem göz hem de kulak yoluyla öğrenmeye olanak sağladığı için, yalnızca söylemeye dayanan yöntemlere göre daha “etkili”dir. Öğrenim sırasında bol ve değişik araç ve gereç kullanılması da, öğrencinin ilgisini uyandırması ve bunu sürdürmesi bakımından, bu yöntem bir özellik katar (Binbaşoğlu, 1994:132).

Deprem gibi soyut konuların, öğrencinin seviyesine indirilmesinde, gösteri yönteminin kullanılması yararlı olacaktır. Örneğin, deprem konusu işlenirken, öğretmen, bir yandan depremin nasıl oluştuğunu ve etkilerinin neler olduğunu gösteren filmi izletip, Dünya ve Türkiye deprem bölgeleri haritaları üzerinde, niçin belirli alanlarda daha fazla deprem olduğunu öğrencilere kavratıldıktan sonra, depremde meydana gelen can ve mal kayıplarını gösteren fotoğrafları inceleyerek, depremde meydana gelen can ve mal kayıplarının nasıl en aza indirilebileceği üzerinde durabilir (Taş, 1999:39).

11- GRUP TARTIŞMASI YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Grup tartışması yöntemi, duruma göre, ya bütün sınıf öğrencilerinin ya da öğrencilerin bir kısmının katılmasını sağlayan bir öğretim yöntemidir. Bu öğretim yönteminde, bir yandan grup üyelerinin tartışma konusu olan sorunu, bir çok ve çeşitli görüş noktalarına göre işlemeleri mümkün olurken, diğer yandan da, problemi çözerken etkili düşünceyi sağlayacak yolları araştırmakta mümkündür (Hesapçıoğlu, 1994:210).

Deprem gibi, insanlığı derinden etkileyen büyük olayların sınıfta tartışılması, bugünün küçükleri, geleceğin büyükleri olan çocuklarımıza, içinde buldukları ortamın sorunlarına karşı daha duyarlı olma alışkanlığı kazandırabilir (Öcal, 2003:21).

Deprem eğitiminde tartışma yöntemi, sınıfta değişik biçimlerde uygulanabilir. Öğretmen, sınıfta depremle ilgili bir tartışma konusunu ortaya atar ve sınıfta bu konunun tartışılması için, uygun bir zemin oluşturur. Tabii ki, bu tartışmanın yöneticisi öğretmendir. Gerekli görülen yerlerde, öğretmen sınıfa konu ile ilgili açıklama yapar ve konuyu özetler. Örneğin, “sizce depremden en iyi nasıl korunabiliriz?” şeklindeki bir soruyu, öğretmen sınıfta konuşmak isteyen bütün öğrencilere eşit söz hakkı vererek tartıştırır (Öcal, 2003:21).

Münazara, Panel ve Forum gibi, biraz daha büyük tartışmalarda ise, durum biraz farklıdır. Bu tür tartışmalar, biraz daha resmi bir hava taşır, tartışmacıların kendi fikirlerini karşı tarafa kabul ettirme gibi bir amaç güdülür. Büyük grup tartışmaları için, şu konular önerilebilir: “Depremsellik bakımından çok riskli bölgelerde binalardaki kat sayısı 2-3’ü geçmemelidir. Ancak, bu bölgeler içerisinde turizm açısından çok zengin potansiyeli bulunan yerler de vardır. Bilindiği gibi, turizm, ülkemizin en önemli gelir kaynaklarından birisidir. Acaba turizm bölgelerinde, binalar 2-3 katlı yapılırsa, ihtiyaç duyulan barınma ve eğlence yerleri turistler için yeterli olabilecek midir? Bina sayıları yeterli olmayacaksa, inşa edilecek çok katlı yapılarda, olası bir depremde meydana gelebilecek maddi ve manevi zararlar önenebilir mi? Yani turizm mi daha önemlidir, yoksa depremden korunmak mı?” (Öcal, 2003:21).

12- PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Problem çözüme, istenilen hedefe varabilmek için etkili ve yararlı olan, araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanmadır. Problem çözüme bilimsel yöntem, eleştirel düşünme, karar verme, sorgulama ve yansıtıcı düşünme gibi, terimleri içermektedir. Bu yöntem, bir problemin çözümünde, genelleme ve sentez yapmada kullanılır (Demirel, 2000:88).

Problem çözüme becerisi, bireyin ve grubun içinde yaşadığı çevreye etkin uyum sağlamasına yardım eder. Demek ki, tüm nesiller, yaşadıkları çevreye etkin uyum için, problem çözüme öğrenmek durumundadır. Bazı problemlerin, doğru cevapları yada kesin çözümleri vardır. Belli stratejileri kullanarak, doğru çözümlere ulaşmak mümkündür. Ancak, bazı problemlerin çözümleri kesin değildir. Bir tek doğru cevabı yoktur. Bu problemlerin çözümü, disiplinler arası bilgiyi, çok yönlü düşünmeyi ve yaratıcılığı gerektirir (Senemoğlu, 2000:538).

Sosyal Bilgiler derslerinde, deprem konularının öğretiminde, problem çözüme yöntemi faydalı olabilecek bir yöntemdir. Ülkemizde deprem konusu, başlı başına bir problemdir. Öğretmene düşen, bu problemi öğrencilere hissettirerek, öğrencilerden kaçılması mümkün olmayan bu probleme, çözüm yolları bulmalarını istemektir. Örneğin; “deprem olayının zararlı etkilerinden nasıl korunabiliriz?” konusu problem çözüme yöntemi ile şu şekilde anlatılabilir: (Öcal, 2003:18)

12.a- Problemin Fark Edilmesi: Türkiye’de depremler konusunu da işleyen bir öğretmen, Türkiye’de 20 yy. görülen önemli depremleri, bir tepegözden sınıfta yansıtıktan sonra, 17 Ağustos 1999 Marmara ve Düzce depremlerinde oluşan hasarlar ve kaybedilen inanlarla ilgili fotoğrafları da sınıfta göstererek, gördüğünüz gibi, son yüzyıl başta olmak üzere, meydana gelen depremler, hem insanımızın hayatına mal olmuştur, hem de büyük maddi zararlara yol açmıştır. Peki, ülkemizde depremlerin insanlar ve ekonomimiz üzerinde oluşturduğu bu olumsuzlukları en aza nasıl indirebiliriz?” diyerek, öğrencilerin zihinlerinde soru oluşmasını sağlar ve öğrencilere problemi fark ettirir (Taş, 1999:35).

12.b- Problemin Tanınması: Öğretmenin sorduğu bu soru öğrencilerin fikirlerinden de yararlanılarak, “ülkemizde depremlerde meydana gelen can ve mal kaybını nasıl en aza indirebiliriz?” şeklinde, tahtaya araştırmanın problemi olarak yazılır (Taş, 1999:35).

12.c- Problemin Çözülmesi İçin Denenceler Kurulması : Öğrencilere, ülkemizdeki bu deprem sorununun çözümü için, neler yapılabileceği sorularak, çocuklardan, bu konuyla ilgili görüşleri alınır (Öcal, 2003:18). Daha açık bir ifadeyle bu aşamada öğrencilerden problemin muhtemel nedenlerini tahmin etmeleri istenir.

Sınıfın genel kabulünü gören şu hipotezler tahtaya yazılır;

- 1- Ülkemizde deprem riski yüksek yerler, yerleşim yeri olmaktan çıkarılarak boşaltılsın.
- 2- Ülkemizde deprem riski yüksek yerlerdeki binalar üzerindeki kontroller arttırılarak, zayıf durumda yer alan binalar güçlendirilsin, güçlendirilmiyorsa tamamen yıkılsın. Ayrıca, yeni yapılacak binaların, deprem yönetmeliğindeki maddelere uygun yapıldığından emin olunsun.
- 3- Depremleri önceden tahmin eden aletler, özellikle deprem riski yüksek bölgelere derhal konulsun.
- 4- Deprem öncesinde, deprem sırasında ve deprem sonrasında yapılacak işler ve alınacak önlemler, tüm halkımıza sistemli bir şekilde, resmi ve özel yardım

kuruluşları tarafından sürekli verilsin, yazılı ve görsel basın tarafından, bu iş ve önlemler sürekli halkımıza duyurulsun (Taş, 1999:36).

12.d- Problemin Çözülmesi İçin Gerekli Verilerin Toplanması: Problemlerle ilgili denenceler kurulduktan sonra, problemin çözümü için, öğrenciler gerekli verileri toplamaya başlar. İlköğretim çağındaki öğrenciler, tam olarak hangi bilgiyi nerede arayacaklarını bilemeyebilirler. Bu yüzden, konu ile ilgili başvurulabilecek kurumlar ve kaynaklar konusunda, öğrencilere rehberlik edilmesi yararlı olabilir. Örneğin; problemin çözümüne katkıda bulunabilecek İl Sivil Savunma Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Belediyelerin ilgili birimleri ve Kızılay gibi, bir deprem afetinde insanlara yardım etmekle sorumlu kurumlar öğrencilere bildirilir. Ayrıca, depremle ilgili yazılı malzemeleri bulabilecekleri kaynaklar tavsiye edilir. Örneğin;

- ❖ YÜZÜGÜLLÜ, Özer ve diğ. (2000). **Deprem ve Depremden Korunma Yolları El Kitabı**. İstanbul:M.E.B. Yayınevi
- ❖ KARANCI, Nuray ve diğ. (1999). **Depreme Karşı Hazırlıklı Olmak İçin Öğretmen ve Uygulama Kılavuzu – Eğitici El Kitabı**. Ankara: ODTÜ Afet Yönetimi ve Uygulama ve Araştırma Merkezi.
- ❖ Bilim ve Teknik. (1999). Sayı:382, 383, 384, 385. Ankara: TÜBİTAK Yayınları gibi (Öcal, 2003:19).

12.e- Denencelerin Test Edilmesi: Bu bölümde, öğrenciler, kendilerinin öne sürdükleri çözüm önerilerinin doğruluğunu, topladıkları yeni bilgilerle sınıftaki diğer arkadaşlarına ispat etmeye çalışacaklardır. Öğrenciler, değişik kaynaklardan topladıkları bilgileri sınıf huzurunda etkili bir şekilde sunacaklar ve tezlerinin doğruluğunu kanıtlayacaklardır. Öğretmen, sınıftaki tartışma ortamını çok iyi idare etmeli, ders sonunda ise, farklı görüşlerin doğruluğunu veya yanlışlığını öğrencilere açıklayarak, öğrencilerin deprem zararlarından korunma konusunda doğru bilgiler edinmelerini sağlar (Öcal, 2003:20).

Konuya, ilişkin kaynakları tarayan öğrenciler, ülkemizde yıkıcı depremlerde meydana gelen can ve mal kaybının nasıl en aza indirilebileceği konusundaki soru

için geliştirilen, “Ülkemizde deprem riski yüksek yerler, yerleşim yeri olmaktan çıkarılarak boşaltılsın” hipotezinin, bilgilerden, topraklarımızın %96’sının deprem riski altında olduğu, toplam nüfusumuzun ise %98’inin deprem tehdidi altında yaşadığını, sanayi kuruluşlarımızın %98’inin, barajlarımızın ise %92’sinin çeşitli derecelerdeki deprem kuşakları içinde yer aldığını fark ederek bu hipotezin gerçekleşmeyeceğini, ancak, ikinci hipotez olan “ülkemizde deprem riski yüksek yerlerdeki binalar üzerindeki kontroller artırılarak, zayıf durumda yer alan binalar güçlendirilsin, güçlendirilemiyorsa tamamen yıkılsın. Ayrıca, yeni yapılacak binaların deprem yönetmeliğindeki maddelere uygun yapıldığından emin olunsun” hipotezinin ise, ülkemizde depremlerde meydana gelen can ve mal kaybını en aza indirmek için gerçekleştirilmesinin, bir şart olduğunun farkına varırlar (Taş, 1999:37).

13- ROL OYNAMA (DRAMATİZASYON) YÖNTEMİ VE DEPREM KONUSUNUN ÖĞRETİMİNDE KULLANILIŞI

Dramatizasyon, çağdaş öğretim sistemlerinde, son yıllarda sıklıkla yer alan bir yöntemdir. “Drama” sözcüğünün kökenine inildiğinde, “bir şey yapmak” ya da “yapılan bir şey” anlamına geldiği görülür. Drama, insanın yaşamı boyunca süren eylemdir ve insanın kafaca sağlığına bağlıdır. Kısaca drama, yaşama sanatı, dramatizasyon ise, oyunlaştırma, yaşanır hale getirmedir (Kavcar, 1985:32).

Dramatizasyonla, öğrenciler, hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini, yaşayarak öğrenirler. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirir, kişinin kendine olan güvenini artırır (Demirel, 2000:98).

G- DEPREM EĞİTİMİNDE ARAÇ-GEREÇ KULLANIMI

Doğal afetler konularının öğretiminde kullanılacak araç ve gereçlerin hangileri olduğuna geçmeden önce, öğretimde araç gerecin önemi ve araç gereçlerde bulunması gereken özelliklerin ne olduğuna bir bakmak gerekir.

Herhangi bir düşüncenin, fikrin açıklanması, somut hale getirilmesi veya ispatlanması için ihtiyaç duyulan eşyalara, aygıtlara araç denir. Örnek: coğrafya öğretiminde haritalar, grafikler, diyagramlar, resimler, tepegöz, slayt makinesi birer araçtır. Bir iş veya eylemi yapmak için gerekli olan malzeme ya da materyale, gereç denir. Dersi işlerken kullandığımız tüketim maddeleridir. Kalem, silgi vb. (Güngör, 2002:116).

İyi tasarlanmış öğretim araç-gereçleri;

- Çoklu öğrenmeyi sağlarlar,
- Dikkat çekerler,
- Öğrencinin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar,
- Hatırlamayı kolaylaştırırlar,
- Soyut şeyleri somutlaştırırlar,
- Zamandan tasarruf sağlarlar,
- Güvenli gözlem yapma imkanı tanırlar,
- Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasını sağlarlar,
- Tekrar tekrar kullanılabilirler,
- İçeriği basitleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırırlar (Yalın, 2001:82-90).

Her hangi bir düşüncenin, fikrin açıklanması, somut hale getirilmesi veya ispatlanması için, araç gereç kullanımı son derece önemlidir. İlköğretim çağındaki öğrencilerin en büyük problemlerinden birisi de, soyut konuları anlayabilmelerindeki güçlüklerdir. Bu durum, ilköğretim 5. sınıf seviyesine kadar devam etmektedir.

Öğretmen, soyut konuları, öğrencinin seviyesine uygun olarak anlatmalı, öğretim yöntemi ile birlikte gerekli araç gereçleri de temin etmelidir (Öcal, 2003:29).

Bazı öğretmenler, modern araçların sınıfta kendi yerlerini alacağı endişesiyle, bu araçları kullanmayı reddetmektedir. Oysa öğretmenlerin araçlar konusunda bilmeleri gereken temel ilke, ne kadar modern olursa olsun, her hangi bir aracın, öğretmenin yerinde değil, yalnızca yanında kullanılabileceğidir (Küçükahmet, 1997:151).

Eğitim ve öğretim faaliyetlerinde dikkat edilecek bazı ölçütler vardır. Bunlar: Öğretim hedefleri, öğretim yöntemleri, öğrenci özellikleri, öğretim ortamı, araçların özellikleri, gereçlerin tasarım özellikleri, öğretmenin tutumları, becerileri ve maliyet, zaman, elde edebilirlik v.s gibi, birtakım özelliklerdir (Yalın, 2001:93).

Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan araç ve gereçlerin büyük bir kısmı, deprem konularının öğretiminde de kullanılabilir. Bu araç gereçlerden bazıları, öğretmenler tarafından her derste kullanılabilen materyallerdir. Ders kitabı ve yazı tahtası gibi. Bunların dışında, Sosyal Bilgiler dersinde deprem konularının öğretiminde kullanılan araç gereçler şunlardır:

* Harita çeşitleri, TV. ve video, tepegöz, slayt makinesi, bilgisayar, datashow, VCD player, gazete ve dergi, fotoğraflar, posta pulları (Öcal, 2003:30)dır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli ve alanı, örneklem, araştırmacının rolü, verilerin toplanması, analizi, geçerliliği ve güvenilirliği yer almaktadır.

A- ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, betimsel nitel bir araştırmadır. Araştırmada, ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler derslerinde deprem konularına nasıl ve ne şekilde yer verildiğini tespit etmek, deprem ve depremin zararlarından korunma yollarının öğretiminde karşılaşılan problemler ve kaynaklarını belirlemek, depremle ilgili konuların daha iyi öğretilmesi için öneriler getirmek amaçlanmıştır.

B- ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Nitel araştırma yöntemlerinde problemin derinlemesine betimlenmesi yapılabileceğinden, bu araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırılan konuyla ilgili okuyucuya betimsel ve gerçekçi bir resim sunulması, bunun için de toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması ve araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerinin mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulması açısından nitel araştırmalar önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:18-19).

Araştırmada toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Böylece araştırmada elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenmiş, daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanarak, neden-sonuç ilişkileri irdelenerek sonuçlara ulaşılmıştır.

C- ARAŞTIRMANIN ALANI

Araştırma, Bolu ve Muş il merkezinde ve merkeze yakın köy okullarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, 26'sı Bolu'da, 16'sı Muş'ta olmak üzere toplam 42 okul yer almıştır. Araştırmada Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerden görüşme yoluyla veriler elde edilmiştir.

Nitel araştırma, ilgili alanın yakından incelenmesini ve mümkünse ilk elden veri toplanmasını gerektirir. Bu nedenle araştırmacının, araştırmanın yapılacağı alanı tanınması ve bu alanda çalışmanın getireceği bazı görev ve sorumlulukları yüklenmesi gerekir. Alanla ilgili bilgiler edinmek, alanı daha yakından tanımak için gerekli temaslarda bulunmak, alanda çalışma yapmak için gerekli izinleri almak ve gerekirse araştırma mekanı yaratmak alanla ilgili olarak araştırmacının yapması gereken işlerden birkaçıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003:55).

D- ÖRNEKLEM

Araştırmada, İlköğretimde, deprem ve depremden korunma yollarının öğretimine ilişkin, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin görüşlerini belirlemek üzere amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitliliğe dayalı örnekleme oluşturmada amaç, genelleme

yapmak için çeşitliliği sağlamak değildir, tam tersine çeşitlilik arz eden durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu araştırmada, ilköğretimde deprem ve depremden korunma yollarını öğreten 143 sınıf öğretmeni ve 132 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma örneklemine ait bilgiler aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 5: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Sayıları

İl	Öğretmen Sayısı	Yüzde (%)
Bolu	172	62.5
Muş	103	37.5
Frekans	275	100

Tablo incelendiğinde görüşmeye, ilköğretim okullarında Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremin yıkıcı etkilerinden korunma yollarını öğreten, 275 öğretmenin katıldığı görülmektedir. Görüşme, Türkiye deprem bölgeleri haritasında, “birinci derece deprem bölgesi” olarak kabul edilen Bolu ve Muş illerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin %37.5’i Muş’ta, %62.5’i Bolu’da görev yapmaktadır.

Tablo 6: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Cinsiyet Durumları

Cinsiyet	Bolu	Muş	Yüzde (%)
Kadın	75	42	42.5
Erkek	97	61	57.5
Frekans	172	103	100

Görüşmeye katılan öğretmenlerin %42.5’i kadın, %57.5’i erkektir. Her iki ilde de, erkek öğretmenlerin sayısı, kadınlardan fazladır.

Tablo 7: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Branş Durumları

Branş	Bolu	Muş	Yüzde (%)
4. sınıf öğretmeni	46	28	26.9
5. sınıf öğretmeni	42	27	25.1
6. sınıf sosyal bil. öğretmeni	44	26	25.5
7. sınıf sosyal bil. öğretmeni	40	22	22.5
Frekans	172	103	100

Görüşmeye katılan öğretmenlerin, branşlarına bakıldığında, %26.9'unu 4. sınıf, %25.1'ini 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersine giren sınıf öğretmenleri; %25.5'ini 6. sınıf, %22.5'ini de 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersine giren Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.

Tablo 8: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Hizmet Yılları

Hizmet yılı	Bolu	Muş	Yüzde (%)
1-5 yıl	8	44	18.9
6-10 yıl	29	22	18.5
11-15 yıl	27	12	14.2
16-20 yıl	46	9	20.0
21 yıl ve üstü	62	16	28.4
Frekans	172	103	100

Görüşmeye katılan öğretmenlerin %28.4'ünü hizmet yılı 21 yıl ve üstü olan öğretmenler oluşturmaktadır. Mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin oranı ise

18.9'dur. Hizmet yılı 6-10 yıl olan öğretmenlerin oranı %18.5, 11-15 yıl öğretmenlerin oranı %14.2, 16-20 yıl olan öğretmenlerin oranı %20'dir. Buradan da anlaşıldığı gibi, hizmet yılları farklı öğretmen gruplarının oranları, birbirine yakındır. Muş'ta mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin oranı, Bolu'dakinden daha yüksektir. Bunun nedeni, Muş'un yer aldığı Doğu Anadolu Bölgesinde öğretmen açığı olduğundan, yeni mezun öğretmenlerin buraya atanmasıdır.

Tablo 9: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Mezun Oldukları Okul Türü

Mezun olunan okul türü	Bolu	Muş	Yüzde (%)
Eğitim Enstitüsü	12	6	6.5
Yüksek Öğrt. Okulu	38	22	21.8
Eğitim Fak.	97	46	52.0
Fen-Edb. Fak.	7	5	4.4
Diğer	18	24	15.3
Frekans	172	103	100

Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunluğunu, %52'lik bir oranla eğitim fakülteleri mezunları oluşturmaktadır. Onu %21.8'lik oranla yüksek öğretmen okulu mezunları izlemektedir. Fen-edebiyat fakülteleri ise %4.4'lük oranıyla öğretmenler arasında en az dilimi oluşturmaktadır. Öğretmenlerin %15.3'ü diğer seçeneğini işaretlemiş ve bu seçenek içerisinde iktisat ve idari bilimler vb. bölümler yazmışlardır.

Tablo 10: Görüşmeye Katılan Öğretmenlerin İllere Göre Deprem Felaketini Yaşama Oranları (%)

Yaşantı	Bolu	Muş	Yüzde(%)
Evet	130	35	60.0
Hayır	42	68	40.0

Frekans	172	103	100
----------------	-----	-----	-----

Tablo 10’da görüldüğü gibi, söz konusu şehirlerdeki öğretmenlerin, deprem yaşayıp yaşamama durumu, birbirinden farklılık göstermektedir. Bolu’da deprem yaşayanların oranı Muş’ta deprem yaşayanların oranından daha yüksektir. Bunun en önemli nedeni, Bolu’da daha yakın zamanda iki (17 Ağustos ve 12 Kasım 1999) deprem yaşanmasıdır.

E- ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Araştırmacı, 1999-2003 yılları arasında Abant İzzet Baysal Üniversitesi eğitim fakültesi, Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünü bitirmiştir. 2003-2007 yılları arasında Iğdır, Bolu ve Muş illerinde Sosyal Bilgiler öğretmenliği yapmıştır. Halen bu görevini Kırşehir’de Yunus Emre İlköğretim Okulunda sürdürmektedir.

Nitel araştırmada, araştırmacı uzaktan ve ikinci elden bilgi toplayan bir kişiden çok, araştırma konusuyla ilgili alanda zaman harcayan, alanı yakından tanıyan, alanda olup biten olayları yaşayan ve araştırmaya dahil olan bireylerle yakın bir iletişim kuran kişidir. Bu nedenle araştırmacı, bilgi toplama sürecinin doğal bir boyutu haline gelebilir. Yani araştırmacının kendi gözlemleri ve yorumları araştırma sonucunu belirleyen önemli bir etken olarak ortaya çıkabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:55). Bu yönüyle, araştırmacı, özgeçmiş ve konuya ilişkin çalışmalarıyla bu araştırmada gerekli rolleri oynayabilme olanağını elde etmiştir.

F- VERİ TOPLAMA

Araştırmada, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 2006–2007 eğitim öğretim yılında Bolu ve Muş il merkezinde ve merkeze yakın köy okullarında Sosyal Bilgiler dersine giren 143 sınıf öğretmeni ile 132 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır.

Görüşme yönteminde, araştırmacı daha derinlemesine yanıtlar için ek sorular sorabilir, yanlış anlama durumunda soruyu tekrar edebilir. Bu yöntemde araştırmacı, veri toplama sürecinde daha fazla kontrole sahiptir. Soruya yanıt verecek zamanı olmayan bireylerden, bu yöntemle daha kolay ve daha doğru bilgi elde edilebilir. Görüşme sürecinde karşı tarafın vücut dilinden elde edilen bilginin, geçerliliği konusunda ipucu elde edilebilir. Görüşmecinin anlık yanıt ve tepkilerinin kaydedilmesi ile araştırma problemi hakkında zengin bir bilgi kaynağı oluşturulabilir. Bu yöntemde, araştırmacı ortamda bizzat bulunduğu sorulara yanıt oranı tamdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003:97-98).

Yarı yapılandırılmış görüşme yönteminde, görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralellik ve farklılıklar saptanarak karşılaştırmalar yapılabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:93). Bu araştırmada da, ilköğretimde Sosyal Bilgiler Dersi'nde deprem öğretimi ile ilgili öğretmenlerin görüşleri arasındaki, paralellik ve farklılıklar tespit edilerek, konuyla ilgili çözümler önermek amaçlandığı için yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır.

Öğretmenlerin ilköğretimde depremle ilgili konuların öğretimini nasıl algıladıkları konusunda veri toplamak için, bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu toplam yedi soruyu kapsamış ve her soru ilköğretimde depremle ilgili konuların öğretiminin belirli bir yönünü incelemek üzere hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan tüm Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerle yapılan görüşmeler teybe kaydedilmiştir. Yine görüşmeler sırasında araştırmacı tarafından çetele ve kısa notlar da alınmıştır. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplarda kısıtlama yapılmamıştır. Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin konuyla ilgili olarak kendilerinin önemli

gördükleri fikirlerini belirtmelerine olanak sağlanmıştır. Teybe kaydedilmiş görüşmeler; araştırmacı tarafından görüşme sırasında tutulan çetele ve kısa notlar daha sonra bu düz yazıya eklenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, işlerinin yoğun olması nedeniyle görüşme sorularını kısa kısa geçiştirmeleri, araştırma sırasında karşılaşılan başlıca sorun olmuştur. Görüşme yapılan kişilerin öğretmen olması nedeniyle, bu sorun, araştırmacı tarafından doğal karşılanmıştır. Bu sorun, araştırmanın verilerinin toplanmasında engel teşkil etmemiştir.

Araştırmanın, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerle yapılan yüz-yüze bir araştırma olması, öğretmenlerin ilgisini çekmiş ve gerekli yardım tüm öğretmenler tarafından gösterilmiştir. Araştırma konusuna ve araştırmacıya karşı tüm öğretmenlerin tutumu ilgili ve samimi olmuştur.

G- VERİLERİN ANALİZİ

Nitel araştırmalarda toplanan veriler betimsel ve içerik analizi olmak üzere iki şekilde çözümlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:158).

İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bunun için, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003:162).

Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre organize edilebileceği gibi, görüşme sürecinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer

verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2003:158-159).

Araştırmada toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Böylece araştırmada elde edilen veriler, önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenmiş, daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanarak, neden-sonuç ilişkileri irdelenerek sonuçlara ulaşılmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler metin haline getirilmiştir. Verilerin çoğunluğu elektronik ortama kaydedilmiş, bir kısmı da not edilmiştir. Metin halinde yazıldıktan sonra kısa bilgiler oluşturularak matrise yerleştirilmiştir. Matristeki verilere göre temalar oluşturulmuştur ve bilgilerin hangi sıklıkta tekrar edildiğine bakılmıştır.

Matristeki veriler incelendikten sonra kodlama işlemi yapılmıştır. Kodlama işlemi yapılırken her katılımcıya bir kod isim verilmiştir. Örneğin sekizinci sırada görüşülen sosyal bilgiler öğretmenine K8, dördüncü sırada görüşülen sınıf öğretmenine S4 denilmiştir. Bu şekilde her bir katılımcının söyledikleri daha kolay belirlenmiştir.

Görüşme notlarının hangi öğretmene ait olduğunu belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından dipnot kullanılmıştır. Görüşme notları tırnak içinde verilmiş ve daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi öğretmen, kaçınıcı sayfa ve kaçınıcı satırlar arasında olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamada görülen kodlama sistemi, literatürdeki kodlama sistemlerinden hareket edilerek araştırmacı tarafından araştırmaya uygun olarak düzenlenmiş ve kullanılmıştır:

ÖRNEK: “.....” (G:K35/S1(161-164),5)

G : Görüşme

K35 : 35. sırada görüşülen Sosyal Bilgiler öğretmeni

S1 : Görüşme formunda yer alan 1. görüşme sorusu

(161-164) : Görüşme notlarının yer aldığı satır numarası

5 : Görüşme notlarının yer aldığı sayfa numarası

Verilerin analizi kısmında katılımcıların cevapları karşılaştırılmıştır ve sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Veri analizi sürecinde konu uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur.

H- GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK

Araştırma sonuçlarının inandırıcılığı açısından önemli olmakla birlikte, güvenilirlik konusunun nitel araştırma için farklı bir anlamı vardır. Her şeyden önce nicel araştırma için geçerli olan güvenilirlikle ilgili bazı etkenler, nitel araştırma için geçerli değildir. Nitel araştırmanın doğal ortama duyarlılık, algıların önemi gibi bazı özellikleri güvenilirlik konusunda bazı sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Bu yüzden yapılması gereken, nitel araştırmanın temel ilkelerinden birisi olan “gerçeklerin bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişme içinde olduğu ve araştırmanın benzer gruplarda tekrarlanmasının aynı sonuçlara ulaşmayı mümkün kılmadığı”nı en baştan kabul etmektir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme sorularının araştırma kapsamında yer alan Sosyal Bilgiler dersine giren tüm öğretmenlere sorulması ve bunlar arasındaki tutarlılık ve farklılıklar araştırmanın güvenilirliği ile ilgilidir. Araştırmanın doğasından dolayı bu durum veri toplamada kendi sınırlılığını yaratmıştır.

Bu araştırmada görüşme ile elde edilen veriler incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler yazıya aktarılarak metinler oluşturulmuştur. Araştırmadan bağımsız iki kişi hem görüşmelerin dinlenmesi hem de metin haline getirilmesi kısımlarında çalışmaya katılarak verilerin doğruluğunu teyit etmiştir.

Bu araştırmada araştırmacı görüşmeleri katılımcılarla yüz yüze, sessiz bir ortamda (sınıf, kütüphane vb.) ve yalnız olarak gerçekleştirmiştir. Araştırmacı, katılımcıların izinlerine bağlı olarak, ses kayıt cihazı kullanmıştır. Ses kayıtlarının yazılı döküm haline getirilmesinde araştırmacının dışında iki kişiden yardım alınmıştır.

I- ETİK İLKELER

Görüşme kayıtları katılımcıların izinlerine bağlı olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların isimleri aktarılmamıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmacı tarafından saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili bulgular yer almaktadır.

Araştırmada yapılan görüşmelerin amaçları şu şekilde ifade edilebilir:

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde;

1. Öğretmenlerin en çok ve en az kullandıkları yöntem ve teknikleri tespit etmek,
2. Öğretmenlerin en çok ve en az kullandıkları araç-gereçleri tespit etmek,
3. Öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri tespit etmek,
4. Depremle ilgili konulara ne kadar ve nasıl yer verildiğini tespit etmek,
5. Depremle ilgili konulara ne kadar ve nasıl yer verilmesi gerektiğiyle ilgili öğretmenlerin görüşlerini tespit etmek,
6. Depremle ilgili okullarda hangi çalışmaların yapıldığını tespit etmektir.

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuları irdelemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırma ile Bolu ve Muş illerinde görev yapan 275 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Bu araştırma ile aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

A- BULGULAR

Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Alt Problem 1: İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde hangi yöntem ve teknikler kullanılmaktadır? Neden?

Bu alt problemle, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, depremle ilgili konuların öğretiminde kullandıkları yöntemler ve yöntem seçimini etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu inceleme için, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlere, depremle ilgili konular işlenirken en çok ve en az kullandıkları yöntem ve teknikler, tercih etme sebepleriyle beraber sorulmuştur. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Tablo 11: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Çok Kullanılan Yöntem Ve Teknikler

Yöntem Ve Teknikler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Yüzde (%)
Anlatım	15	14	30	23	29.8
Soru-cevap	13	11	17	18	21.4
Rol oynama	17	16	12	7	18.9
Eğitici oyunlar	21	18	2	1	15.3
Örnek olay	8	10	9	13	14.6
Frekans	74	69	70	62	100.0

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, öğretmenlerin en fazla anlatım, soru-cevap, rol oynama, eğitici oyunlar ve örnek olay yöntemlerini kullandıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %29.8'i anlatım, %21.4'ü soru-cevap, %18.9'u rol oynama, %15.3'ü eğitici oyunlar, %14.6'sı örnek olay yöntemini, depremle ilgili konuların öğretiminde en fazla kullandıkları yöntem ve teknikler olarak ifade etmiştir.

Olumlu görüşe sahip olan öğretmenler, zamandan tasarruf sağlaması, kalabalık sınıflarda bile kullanılabilmesi, ön hazırlık gerektirmemesi nedenleriyle deprem öğretiminde anlatım yöntemini tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu konuya ilişkin K9 görüşünü *“Sınıflarımız çok kalabalık. Diğer yöntemleri kullanmaya kalksam, sınıfın hepsine söz hakkı vermem lazım. 40-45 kişilik sınıflarda bunu yapmama imkan yok. Ayrıca, deprem konusunu, programın elverdiği süre içinde bitirmem gerekiyor. Örneğin 6. sınıf Sosyal Bilgiler programında deprem konusu “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi içerisinde veriliyor. Burada, sadece deprem sırasında yardımlaşmanın ne kadar önemli olduğu üzerinde durulmuş. Planlamada buna göre yapılmış. Fakat depremin ne olduğunu öğrenciye anlatmadan yardımlaşma boyutunu veremezsiniz. Depremin nasıl bir doğal afet olduğunu anlatınca da, zaman sıkıntısı ortaya çıkıyor. Bu yönüyle bakılırsa anlatım yöntemi zamandan ekonomi sağlıyor. Kısa zamanda çok fazla bilgi verebiliyorum.”* (G:K9/S1(129-130),5) şeklinde ifade etmiştir. K17 ise *“Yeni Sosyal Bilgiler programı öğretmene o kadar çok evrak işi (öğrenci gözlem formu vs.) yükledi ki, ister istemez deprem konusunu verirken anlatım yöntemini kullanıyorum. Ders verdiğim sınıflarda en az 30 öğrenci var. Ünite sonlarında her öğrenci için gözlem formu, hazırlanan her ödev için değerlendirme ölçeği dolduruyorum. Bunları yaparken, kullanmak istediğim yöntemle ilgili hazırlık yapacak zamanım olmuyor. O zamanda anlatım gibi, ön hazırlık gerektirmeyen, pratik bir yönteme yöneliyorum.”* (G:K17/S1(40-44),2) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Deprem öğretiminde, soru cevap yönteminin kullanılmasıyla ilgili olumlu görüş bildiren öğretmenler, öğrenilenleri kalıcı kılmak için, konuyu öğrencilere sorgulatmanın önemli olduğunu vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüşlerini S50

“Öğrencilere, şu anda bir deprem olsa nasıl davranacaklarını, ya da deprem sırasındaki zararları azaltmak için neler yapmamız gerektiğini soruyorum. Aldığım cevapları yine sorularla yönlendirip, öğrencileri doğru bilgilere ulaştırıyorum. Burada, öğrenci doğru bilgiyi kendi keşfettiği için öğrendiklerini unutmuyor.” (G:S50/S1(139-143),5) şeklinde ifade ederken, K35 ise *“Sorduğum sorularla çocukların, konuyla empati kurmasını sağlıyorum. Yani çocuk, kendini deprem yaşayan bir bireyin yerine koyup, sorulara cevap arıyor. Böylece öğrenilenler kalıcı oluyor.”* (G:K35/S1(161-164),5) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, rol oynama yöntemini, dersi zevkli hale getirdiği ve yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas aldığı için deprem öğretiminde kullandıklarını belirtmiştir. Konuya ilişkin görüşünü S96 *“Rol oynama yönteminde, öğrenciler yaparak yaşayarak öğrendikleri için öğrendikleri kalıcı oluyor. Özellikle öğrencilere deprem sırasında nasıl davranacaklarını öğretirken bu yöntemin faydasını çok gördüm.”* (G:S96/S1(270-272),10) şeklinde ifade etmiştir. S105 ise *“Soyut bir konu olduğu için öğrenciler, depremle ilgili konuları anlamakta zorlanıyor ve çok çabuk sıkılıyor. Öğrencilerin sıkılmamaları, dersi eğlenceli hale getirmek için depremle ilgili konuları sınıfta canlandırıyoruz.”* (G:S105/S1(119-121),4) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Depremle öğretiminde, eğitici oyunların daha çok 4. ve 5. sınıf öğretmenleri tarafından tercih edildiği görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenler, eğitici oyunları dersi ilgi çekici hale getirdiği için seçtiklerini belirtmiştir. S110 konuyla ilgili görüşlerini *“Bence Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konular şifreli kelimelerle, oyunlarla oynanırsa daha iyi akılda kalıyor ve dersler de eğlenceli geçiyor.”* (G:S110/S1(132-133),5) şeklinde belirtmiştir.

Örnek olay yöntemiyle ilgili görüş belirten öğretmenler, bu yöntemin en büyük yararını, öğrencilerin deprem konusuyla empati kurmasını sağlaması olarak ifade etmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K90 *“Gazetelerden, internetten, önceki yaşanan depremlerden örnek resimler getirerek, orada insanların neler hissettiklerini öğrenciye yaşatıyorum. Ardından aynı acıları yaşamamak için neler*

yapmamız gerektiğini sorguluyorum. Böylece öğrenciler konuyla empati kurup, çözüm üretiyor.” (G:K90/S1(317-320),11) şeklinde, K102 ise “Deprem toplumsal bir sorun. Depremle ilgili öğrencilere örnek bir olay veriyorum. Öğrenciler sorunu sorguluyor, analiz ediyor ve bir sonuca ulaştırıyor. Konuyla ilgili ne bilmesi gerekiyorsa kendi keşfediyor. O yüzden de hiç unutmuyor.” (G:K102/S1(330-332),12) şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 12: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Az Kullanılan Yöntem Ve Teknikler

Yöntem Ve Teknikler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Yüzde (%)
Deney	13	18	22	25	28.4
Gezi-gözlem	11	15	19	17	22.5
Proje	23	16	9	7	20.0
Grup Çalışması	12	13	12	9	16.7
Grup Tartışması	15	7	8	4	12.4
Frekans	74	69	70	62	100.0

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, öğretmenlerin en az grup tartışması, grup çalışması, proje, gezi-gözlem ve deney yöntemlerini kullandıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %12.4’ü grup tartışması, %16.7’si grup çalışması, %20.0’si proje, %22.5’i gezi-gözlem, %28.4’ü deney yöntemini, depremle ilgili konuların öğretiminde, en az kullandıkları yöntemler olarak ifade etmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerdeki özgüven eksikliğinin, grup tartışması yöntemini deprem öğretiminde kullanılamaz hale getirdiğini belirtmiştir. S80 konuyla ilgili

görüşlerini “*Öğrenciler soyut düşünemiyor. Depremde soyut bir konu. Bu konuyla ilgili görüşleri sorulduğunda hepsi birbirine bakıyor. Konuyu tartışmak nedir bilmiyorlar.*” (G:S80/S1(225-226),8) şeklinde, K57 ise “*Öğrenciler kendine güvensiz. Beceri ve ifade eksiklikleri var. Durum böyle olunca, deprem konusunda yapılan tartışma belirli öğrencilerin tekelinde kalıyor. Öğrencilerin hepsi derse katılmayınca da ders verimli olmuyor.*” (G:K57/S1(166-168),5) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, grup çalışmasının kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş belirtmiştir. Bu konuda öğretmenlerin temel sıkıntısı, konu ne olursa olsun, öğrencilerin grup çalışması yapmakta istekli olmamasıdır. K105 konuyla ilgili görüşlerini “*Öğrenciler grup çalışması yapmak istemiyor. Çünkü sorumluluğunu yerine getirmeyen öğrencilerin çalışmalarını diğer öğrenciler yapmak zorunda kalıyor ve bu durumdan şikayet ediyorlar.*” (G:K105/S1(340-342),13) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, proje yönteminin fazla kullanılmadığı görülmüştür. Proje yöntemiyle ilgili olumsuz görüş bildiren öğretmenler, imkanların yetersizliğini, öğrencilerin araştırma yapmadaki isteksizliğini buna sebep olarak göstermiştir. K119 konuya ilişkin görüşlerini “*Öğrenciler çoğu zaman depremle ilgili küçük bir gazete kupürü getirmekte bile zorluk çekiyor. Proje ödevleri, öğrencilerin internet vb. ilgili kaynakları bulamamalarından amacına ulaşamıyor.*” (G:K119/S1(349-351),13) şeklinde ifade etmiştir. K123 ise “*İlköğretimde öğrenciler sentez yapamıyor, sadece tek bir kaynakla yetiniyor. Yani depremle ilgili proje ödevi verdiğinde internette buluyor, olduğu gibi size getiriyor. Buna engel olunması lazım. Öğretmenin ödevleri inceleyip, öğrenciyi yönlendirmesi lazım.”Şunu şöyle yaparsan iyi olur” demesi lazım. Buna da zaman yetmiyor.*” (G:K123/S1(355-357),14) şeklinde görüş belirtmiştir.

Gezi-gözlem yöntemiyle ilgili olumsuz görüş bildiren öğretmenler, buna sebep olarak maddi zorlukları, resmi işlemlerin uzun sürmesini ve bunun zor bir

sorumluluk olmasını göstermiştir. S138 “*Belki öğrencilere depremde hasar gören yerleri gezdirsek, depremle ilgili bilgileri daha kalıcı olacak. Ama geziler sırasında öğrencileri kontrol etmek çok zor. Bu çok büyük ve riskli bir sorumluluk.*” (G:S138/S1(360-362),14) şeklinde görüş bildirirken, K130 ise “*Depremle ilgili gezi yapılması için gereken prosedürün uzun sürmesi bir sorun. Ayrıca maddi imkansızlıklar sebebiyle de yeterince gezi yapılamamaktadır.*” (G:K130/S1(367-369),14) şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde en az kullanılan yöntemlerden birinin de deney yöntemi olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinin ve deprem konusunun deney yönteminin kullanılmasına uygun olmadığını savunmuştur. Konuyla ilgili S142’nin görüşleri “*Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji dersi gibi deney yönteminin kullanılmasına uygun bir ders değil bence. Dersin içeriği bu yöntemin uygulanmasına elverişli değil. Şimdi deprem konusunda nasıl bir deney yapabiliriz ki? Çocuklar şu malzemeleri getirin, yarın bu malzemelerle deprem yapacağız demek olmaz.*” (G:S142/S1(397-400),16) şeklindedir.

Alt Problem 2: *İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretiminde hangi araç-gereçler kullanılmaktadır? Neden?*

Bu alt problemle, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, depremle ilgili konuların öğretiminde kullandıkları araç-gereçler ve araç-gereç seçimini etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu inceleme için, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlere, depremle ilgili konular işlenirken en çok ve en az kullandıkları araç-gereçler, tercih etme sebepleriyle beraber sorulmuştur. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Tablo 13: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Çok Kullanılan Araç-Gereçler

Araç-gereçler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Yüzde (%)
Ders Kitabı	24	25	21	8	28.4
Harita	11	12	20	24	24.4
Grafik ve Tablo	12	10	13	16	18.5
Fotoğraf	19	15	8	7	17.8
Tepegöz	8	7	8	7	10.9
Frekans	74	69	70	62	100.0

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde en çok ders kitabı, harita, fotoğraf, tepegöz, grafik ve tablo kullanıldığı görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %28.4'ü ders kitabını, %24.4'ü haritayı, %18.5'i grafik ve tabloyu, %17.8'u fotoğrafı, %10.9'u tepegözü depremle ilgili konuların öğretiminde en çok kullandıkları araç-gereçler olarak ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, deprem öğretiminde değişik etkinliklere yer vermesi, kullanıma hazır bir araç-gereç olması nedeniyle ders kitabını kullandıklarını vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüşlerini S1 “*Öğrencilere, deprem konusunu anlatmanın en iyi yolu, deprem yaşamış kişilerle empati kurmasını ve dolayısıyla soruna çözüm aramasını sağlamaktır. Sosyal Bilgiler ders kitabında verilen etkinliklerin her biri, bu amaç için kullanılabilir. Örneğin; bizim kitabımızda 2005 Pakistan depreminden sonra yazılan bir mektuba yer verilmiş. Öğrencilere, “Siz Pakistan depremini yaşayan kişi olsaydınız kendinizi nasıl hissederdiniz? Depremden en az zararla kurtulmak için neler yapardınız?” diye sorduğumda, kendini depremzede yerine koyup, soruna çözüm arıyor.*” (G:S1/S2(402-404),17)

şeklinde ifade ederken, K37 ise “*Depremle ilgili her zaman elimizde bir fotoğraf, harita, grafik ya da tablo olmuyor. Sosyal Bilgiler ders kitabı, böyle anlarda elimize gelen kurtarıcı bir araç-gereç gibi. Konuyla ilgili kitapta muhakkak bir resim, tablo ya da harita oluyor. Diyelim ki, o anda ülkemizdeki deprem bölgelerini gösterebileceğim bir harita yok. Öğrencilerden, Sosyal Bilgiler kitabındaki Türkiye deprem haritasını incelemesini ve sorularımı ona göre cevaplamalarını isteyerek bu eksikliği giderebiliyorum.*” (G:K37/S2(501-506),20) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada, öğretmenler, deprem konusunun hayati önemine dikkat çekmek için, Türkiye’deki deprem bölgelerinin harita üzerinde öğrencilere gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K95 “*Konuya giriş yaparken, öğrencilere, harita üzerinde Türkiye’nin deprem bölgelerini gösteriyorum. Özellikle de bulunduğumuz şehrin, kaçınıcı derece deprem bölgesi olduğuna dikkat çekiyorum. Böylece öğrenciler, konunun kendisi için ne kadar hayati bir mesele olduğunu fark ediyor ve konuyu öğrenmek için istekli hale geliyor.*” (G:K95/S2(712-715),24) şeklinde, S105 ise “*Eğitimde yakından uzağa ilkesi vardır. Çocuğa konuyu öğretmek için, önce depremin yakın çevresinde olabileceğini hissettirmen lazım. Bunun için de harita kullanmak şart. Sonra da konunun, dünya açısından hayati önemi olan bir konu olduğuna dikkat çekersin. Aksi halde öğrenciler konuya ilgi göstermez.*” (G:S105/S2(801-804),34) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerin konuya ilgisini çekmek ve konuyu anlaşılır hale getirmek amacıyla Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde grafik ve tablo kullanmayı tercih ettiklerini belirtmiştir. Konuya ilişkin görüşünü K9 “*Konunun hayati önemini anlatmak için, grafik ve tablo kullanmak şart. Depremde ölen insanların sayısını, zarar gören işyerleri, yol, köprü vs. grafik ve tablolarla göstermezsen, konu öğrencinin ilgisini çekmez. Nasıl olsa benim başıma gelmez diye düşünür, önemsemez.*” (G:K9/S2(1511-513),20) şeklinde ifade etmiştir. S17 ise “*Deprem anlatması ve anlaşılması zor bir konu. Konuyu somutlaştırarak, anlaşılır hale getirmek için deprem sırasındaki can, mal kaybı vb. gösteren tablo ve grafiklerden yararlanıyorum.*” (G:S17/S2(424-426),18) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri, deprem öğretiminde fotoğrafı, öğrenilenleri kalıcı hale getirdiği ve konuyu somutlaştırdığı için kullandıklarını vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüşlerini S90 “*Depremi hayati önemini fark ettirmenin en etkili yolu, öğrencilere, bir yerin depremden önceki ve sonraki halini göstermektir. Örneğin; öğrencilere bir yerin 1999 Marmara depreminden önceki ve sonraki halini gösterdiğimizde, konu öğrencinin dikkatini çekecek ve öğrendiklerini aradan ne kadar zaman geçse de unutmayacaktır.*” (G:S90/S2(720-723),22) şeklinde, S102 ise “*Fotoğraf görsel bir araç-gereç. Depremle ilgili göstereceğiniz bir fotoğraf, soyut bir konuyu, bir anda öğrencinin gözünde somutlaştırıyor.*” (G:S102/S2(779-780),32) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada öğretmenler, tepegözün en büyük yararını, dersleri zevkli hale getirmesi, disiplin problemlerini ortadan kaldırması ve zamandan tasarruf sağlaması olarak ifade etmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K90 “*Depremle ilgili kavramları ya da önemli noktaları tahtaya yazmak hem çok zaman alıyor, hem de disiplin problemlerine neden oluyor. Bu açıdan tepegöz işimi çok kolaylaştırıyor. Vurgulamak istediğim yerleri tepegözle yansıttığımda, hem zamandan kazanıyorum, hem de öğrenciler gürültü yapamıyor.*” (G:K90/S2(690-693),21) şeklinde, S14 ise “*Dilsiz Türkiye haritasını tepegözle yansıtıp, öğrencilerden, Türkiye’de depremin en çok görüldüğü yerleri bulmalarını istiyorum. Böylece hem öğrenilenler kalıcı oluyor, hem de ders eğlenceli geçiyor.*” (G:S14/S2(496-498),19) şeklinde belirtmiştir.

Tablo 14: Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Öğretiminde En Az Kullanılan Araç-Gereçler

Deprem Öğretiminde En Az Kullanılan Araç-gereçler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Yüzde (%)
Bilgisayar	26	22	23	20	33.1
TV ve Video	13	17	23	25	28.4
Gazete	22	19	15	16	26.2
Yazı tahtası	13	11	9	1	12.3
Frekans	74	69	70	62	100.0

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde en az kullanılan araç-gereçlerin yazı tahtası, bilgisayar, gazete, TV ve video olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %33.1'i bilgisayarı, %28.4'ü TV ve video'yu, %26.2'si gazeteyi, %12.3'ü yazı tahtasını depremle ilgili konuların öğretiminde, en az kullandıkları araç-gereçler olarak ifade etmiştir.

Öğretmenler, okullardaki sınırlı imkanların bilgisayar kullanımını zorlaştırdığını, bilgisayar kullanımı esnasında ortamın karartılmasının disiplin problemlerine neden olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini S80 "*Sınıflarda bilgisayar yok. Bilgisayara dayalı derslerimizi bilgisayar laboratuvarında yapıyoruz. Orası da çoğu zaman dolu oluyor.*" (G:S80/S2(674-676),21) şeklinde, K17 ise "*Bilgisayardaki görüntü daha net olsun diye ışıkları kapatıyorum. Ortamın karanlık olmasını fırsat bilen öğrenciler konuşuyor. Ayrıca öğrenciler karanlıkta konuyla ilgili önemli yerleri not edemediklerinden şikayetçi oluyor.*" (G:K17/S2(437-439),18) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenler , Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, TV ve video kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş belirtmiştir. Bu

konuda öğretmenlerin temel sıkıntısı, depremle ilgili CD'lerin sayı ve içerik olarak yetersiz olması, okullarda yeterli sayıda TV ve video olmamasıdır. Konuyla ilgili görüşlerini K105 “*Depremle ilgili fazla video ve CD yok. Olanlar da işimize yarayacak gibi değil. Örneğin; geçenlerde, derste kullanayım diye özel bir yayınevinin depremlerle ilgili CD'sini aldım CD'yi izlediğimde hayal kırıklığına uğradım. CD'de bir öğretmen, düz bir anlatımla, öğrencilere deprem konusuyla ilgili bilgi veriyordu. Böyle olduktan sonra CD kullanmanın hiçbir anlamı yok. Aynısını sınıfta bende yaparım. Depremle ilgili istediğimiz gibi film ve CD bulmak konusunda sıkıntı var yani.*” (G:K105/S2(731-736),23) şeklinde, S4 “*Okullarda yeterli sayıda TV ve video yok. Dolayısıyla, depremle ilgili konuların öğretiminde, TV ve videoya dayalı plan yaptığımda, sonuç hep hüsrana oluyorum.*” (G:S4/S2(418-420),18) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, gazetenin fazla kullanılmadığı görülmüştür. Öğretmenler, gazetelerdeki olumsuz deprem haberlerinin öğrencilerde çaresizlik düşüncesine yol açmasını buna sebep olarak göstermiştir. S119 konuya ilişkin görüşlerini “*Gazetelerdeki olumsuz deprem haberleri ve fotoğraflar, öğrencilerin psikolojisini olumsuz etkiliyor. Onlarda, ne yaparsak yapalım depremden öleceğimiz duygusunun oluşmasına ve dolayısıyla çaresizliğe kapılmasına neden oluyor.*” (G:S119/S2(432-434),19) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada deprem öğretiminde, yazı tahtasının en az kullanılan araç-gereçlerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, depremle ilgili konuların yazı tahtası kullanılarak anlatıldığında kalıcı olmadığını, Sosyal Bilgiler dersinde daha ilgi çekici araç-gereçlerin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. S25 konuya ilişkin görüşlerini “*Bence, yazı tahtası, çok sıradan bir araç-gereç haline geldi artık. Öğrencinin dikkatini çekmiyor. Yazı tahtası kullanılarak anlatılan konular, hemen ertesi gün unutuluyor. Deprem gibi hayati bir konuda kalıcı iz bırakacak araç-gereçler kullanılmalı.*” (G:S25/S2(519-521),20) şeklinde ifade etmiştir. K23 ise “*Matematik dersi gibi bireysel alıştırmaların yapıldığı derslerde, yazı tahtası faydalı olabilir. Öğrenciye tahtada alıştırmalar yaptırırın, öğrenilenler pekişir. Ama Sosyal Bilgiler böyle bir ders değil ki. Bu derste, öğrenilenleri pekiştirmek için daha*

dikkat çekici araç-gereçlere yönelmek gerekir . Yoksa öğrenciyi sıkarsınız. Zaten deprem konusu, öğrenciler açısından anlaşılması zor bir konu. Bunun üstüne, bir de bu konuyu yazı tahtası kullanarak anlatmaya kalkarsanız işin içinden çıkamazsınız. Öğrenci sıkılır, seni dinlemez.” (G:K23/S2(422-428),19) şeklinde görüş belirtmiştir.

Alt Problem 3: *İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimiyle ilgili öğretmenler hangi güçlüklerle karşılaşmaktadır?*

Bu alt problemle, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, depremle ilgili konuların öğretiminde karşılaştıkları güçlükler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusunu öğretirken öğretmenlerin karşılaştığı güçlükler, verilen cevaplar dikkate alınarak şu şekilde gruplandırılmıştır:

a- Deprem Konusunu Öğretecek Öğretmenlerden Kaynaklanan Güçlükler

Öğretmenlerin;

- Depremle ilgili konuların öğretiminde, kullanabilecekleri öğretim yöntemleri ve araç-gereçler konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları,
- Deprem konusuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları,
- Deprem konusunda meslektaşlarından yeterince faydalanmamaları,
- Deprem konusunu anlatırken, kullandıkları bilimsel kelime ve kavramları yeterince açıklamamalarıdır.

b- Deprem Konusunu Öğrenecek Öğrencilerden Kaynaklanan Güçlükler

- Öğrencilerin önceden aile bireyleri, akran çevresi vb. edindikleri yanlış bilgiler,
- Öğrencilerin deprem gibi soyut konuları anlamakta zorlanması,
- Öğrencilerde, basındaki görüntülerin etkisiyle, depremin kötülük getiren, insanların hayatını mahveden karşı konulamaz bir olay olduğu düşüncesinin yerleşmiş olmasıdır.

c- Eğitim-Öğretim Ortamından Kaynaklanan Güçlükler

- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler ders kitabında, deprem konusuna yeterince yer verilmemesi,
- Maddi yetersizlikler nedeniyle, okullarda, öğretime yardımcı araç-gereçlerin yeterince temin edilmemesidir.

İlköğretimde, depremle ilgili konuları öğretirken karşılaştıkları güçlükler sorulduğunda, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 15: Sosyal Bilgiler Dersinde, Deprem Konusunu Öğretirken Karşılaşılan Güçlükler

Deprem Öğretiminde Karşılaşılan Güçlükler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmeni	Yüzde (%)
Öğretmenden Kaynaklanan Güçlükler	14	21	18	24	28.0
Öğrenciden Kaynaklanan Güçlükler	34	28	20	19	36.7
Eğitim-Öğretim	26	20	32	19	35.3

Ortamından Kaynaklanan Küçlükler					
Frekans	74	69	70	62	100.0

3.a- Deprem Konusunu Öğretecek Öğretmenlerden Kaynaklanan Güçlükler

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, deprem öğretiminde kullanabilecekleri öğretim yöntemleri ve araç-gereçler konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K3 “..... *Mesela, ben, deprem konusu ile ilgili bir drama yaptırmayı çok istiyorum. Ama üniversitede hiç drama dersi almadım. Konu ile ilgili drama oluşturmak, rolleri dağıtmak, öğrenciyi yönlendirmek, vb.. bunları yapamıyorum.*”(G:K3/S3(830-832),33) şeklinde ifade ederken, K11 ise “*Öğrencilerime, depremle ilgili, bilgisayarda bir sunu yapmak istedim. Birkaç kez denedim, ama yapamadım. Sunu yaparken hangi tuşa basacağımı karıştırıyorum. Sonra da şaşırıp kalıyorum.*” (G:K11/S3(847-849),35) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, deprem konusuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, bu durumun deprem öğretiminde güçlük yarattığını ifade etmiştir. S4, deprem konusuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamalarının, özellikle konuyla ilgili kavramları açıklamalarını zorlaştırdığına dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini S4 “*Deprem konusunu anlatırken, kullandığınız kavramları öğrenciye açıklamalısınız. Örneğin; fay hattı, magnitüt ... Bazı kavramların anlamlarını kendim de bilmiyorum. Bildiklerimi de, öğrenciye aktarmakta güçlük çekiyorum.*” (G:S4/S3(910-912),39) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada, öğretmenler, deprem konusunda meslektaşlarından yeterince faydalanamamalarının, deprem öğretimini güçleştirdiğini belirtmiştir. Bu konuya ilişkin K9, görüşünü “*Depremle ilgili kavramları, öğrencilerin seviyesine indirgeyerek, anlaşılır şekilde açıklayabilmek çok zor. Bazen, bir meslektaşından bu konuda yardım isteyeyim, diyorum. Sonra vazgeçiyorum. Bilgisiz öğretmen*

konumuna düşmek istemiyorum.“ (G:K9/S3(855-857),36) şeklinde ifade etmiştir. S19 ise *“Öğretmenler arasında rekabet var. En başarılı sınıf, benim sınıfım olmalı tarzında bir yarış var. Dolayısıyla, konu ile ilgili bildikleri etkili bir yöntem ya da araç gereç varsa da, paylaşmak istemiyorlar. Örneğin, “depremden korunma konusunu nasıl öğretiyorsunuz?” diye soruyorum. “Bildiğin gibi” deyip geçiyorlar.*” (G:S19/S3(866-869),37) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Depremle ilgili kavramların açıklanmamasıyla ilgili görüş bildiren öğretmenler, bu durumun, deprem konusunun anlaşılmasını zorlaştırdığını vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüşlerini K91 *“..... Bir keresinde, depremle ilgili konuları anlatırken, fay hattı kavramını açıklamayı unutmuşum. Bir sonraki derste, öğrencilerime, fay hattının ne demek olduğunu sordum. Aldığım cevapla şok oldum. Söz hakkı verdiğim öğrenci, fay hattının, tren rayı olduğunu söyledi. Çocuk, fay kelimesini, ray kelimesi ile eşleştirmişti.”* (G:K91/S3(902-905),38) şeklinde ifade etmiştir.

3.b- Deprem Konusunu Öğrenecek Öğrencilerden Kaynaklanan Güçlükler

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, öğrencilerin çevresinden edindikleri yanlış bilgilerin deprem öğretimini zorlaştırdığını ifade etmiştir. Bu doğrultudaki düşüncelerin daha çok 4. ve 5. sınıf öğretmenleri tarafından ifade edildiği görülmüştür. Konuyla ilgili görüşlerini S90 *“Depremin ne olduğunu sorduğumda, öğrencilerimden biri, Tanrının günahkar insanları cezalandırma şekli olduğunu, söyledi. 4. sınıf öğrencisinin düşünebileceği ya da söyleyebileceği bir şey değil bu. Belli ki, çocuk bunu büyüklerinden duymuş.”* (G:S90/S3(941-943),41) şeklinde, S14 ise *“.....Depremden korunmak için, oturduğumuz evlerin dayanıklı olmasının da önemli olduğunu söylüyordum. Çocuklar, depreme dayanıklı evi, tek katlı ev olarak algıladılar. Depremde çok katlı evlerin yıkılacağı, tek katlı evlerin yıkılmayacağı gibi yanlış bir izlenime kapılmışlardı.”* (G:S14/S3(923-926),40) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada, öğretmenler, ilköğretimdeki öğrencilerin deprem gibi soyut konuları anlamakta zorlandığını belirtmiştir. S83 konuyla ilgili görüşlerini *“Deprem oluşumunu anlatırken, yerin katmanlarından bahsediyorum. Öğrenciler anlayamıyor. Gözleri ile görmedikleri bir olay. Onları fazla da suçlayamıyorum.”* (G:S83/S3(954-956),42) şeklinde, S42 ise *“Çocukların, yaşamadıkları bir olayı anlamaları çok zor oluyor.”* (G:S42/S3(950),42) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, basında çıkan olumsuz haberlerin öğrencilerde, depreme karşı koyulamayacağı düşüncesinin yerleşmesine neden olduğunu ifade etmiştir. S14, konuyla ilgili görüşlerini *“Öğrenciler TV ve gazetelerde, depremde yıkılan evleri, ağlayan insanları görünce etkileniyorlar. Deprem konusunu öğreneceğimizi söylediğimde, “Biz de ölecek miyiz öğretmenim?” diye soruyorlar.”* (G:S14/S3(955-957),45) şeklinde, S4 *“..... Öğrencilerimden biri bana şöyle dedi: “Öğretmenim televizyonda gördüm. Evlerin hepsi yıkılmıştı. Demek ki, depreme karşı elimizden hiçbir şey gelmiyor.”* (G:S21/S2(960-962),47) şeklinde belirtmiştir.

3.c- Eğitim-Öğretim Ortamından Kaynaklanan Güçlükler

Araştırmada öğretmenler, Sosyal Bilgiler ders kitabında, konuya yeterince yer verilmemesinin deprem öğretimini güçleştirdiğini savunmuştur. Konuyla ilgili görüş bildiren öğretmenler, özellikle de ders kitabının sözlük kısmının içerik bakımından yetersiz olduğunu dile getirmiştir. S50, konuya ilişkin görüşlerini *“Sosyal Bilgiler ders kitabı, öğrenci için, çalışabileceği temel kaynak. Depremle ilgili başlı başına bir ünitemiz var. Diyelim ki, çocuk çalışırken depremin ne olduğunu merak etti. Ama kitabın sözlük kısmında, deprem kavramı açıklanmamış.”* (G:S50/S3(967-969),48) şeklinde ifade etmiştir. K23 ise *“Sosyal Bilgiler ders kitabının sözlük kısmı, çok özensiz hazırlanmış. Tabi ki, sözlük kısmında, konularla ilgili tüm kavramlara yer verilemez. Fakat anahtar kelimelerin muhakkak olması lazım. Oraya kavram olarak, fay hattını, sismoloğu koyamazsınız belki. Ama deprem kavramını mutlaka koymalısınız.”* (G:K23/S3(983-986),49) şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenler, Sosyal Bilgiler ders kitabının sözlük kısmında kullanılan dilin anlaşılır olmadığına dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini S13 “*Sosyal Bilgiler ders kitabında, kavramlar açıklanırken, öğrencilerin anlamayacağı akademik bir dil kullanılıyor. Örneğin; bizim kitabımızda, deprem, yer kabuğunun derin katmanlarının yer değiştirmesi, olarak tanımlanmış. Bunun yerine, yer sarsıntısı, dense daha anlaşılır olmaz mı?*” (G:S13/S3(991-994),51) şeklinde belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenler, Sosyal Bilgiler ders kitabında konuyla ilgili geçerliliği olan bilgilerin verilmesi gerektiğini savunmuştur. K59 konuya ilişkin görüşlerini “..... *Sosyal Bilgiler ders kitabında, deprem esnasında, sıra, masa, vb.. altına girmemiz gerektiği yazıyor. Ben de öğrencileri bu konuda uyardım. Böyle davranmazlarsa, deprem esnasında eşyaların üzerimize düşebileceğini söyledim. Öğrencilerimden biri ”Ama öğretmenim, zaten ülkemizde bütün evler yıkılıyor. Masa altına girmemiz, yıkılan evin altında kalmamızı kolaylaştırır mı?” dedi. Hiçbir şey diyemedim.*” (G:K59/S3(996-1000),51) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, Sosyal Bilgiler ders kitabında, 12 Kasım deprem hazırlık günüyle ilgili açıklamaların yetersiz olduğunu, bu durumun deprem öğretimini güçleştirdiğini ifade etmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K73 “*Sosyal Bilgiler ders kitabında, belirli gün ve haftalar bölümünde 12 Kasım deprem hazırlık gününe yer verilmiş. Bunun dışında, kitapta, bununla ilgili herhangi bir etkinlik veya hatırlatma yok.*” (G:K73/S3(1017-1019),52) şeklinde ifade ederken, K37 ise “*12 Kasım’da, günün anlam ve önemini belirten etkinlikler yapılmalı. Deprem hazırlık günü ile ilgili, kitapta, açıklayıcı bir bilginin olmaması ve ders saatinin buna göre planlanmaması büyük eksiklik.*” (G:K37/S3(1015-1017),52) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, maddi yetersizlikler nedeniyle okullarda, öğretime yardımcı araç-gereçlerin yeterince temin edilmemesinin deprem öğretimini güçleştirdiğine dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüş bildiren öğretmenlerden K95 “.....*Geçen gün depremle ilgili bir karikatürü tepegözle yansıtıp, konuya başlamak istedim. Böylece öğrencinin konuya ilgisini çekecektim. Ama ne mümkün. Tepegöz hep bozuk, hep bozuk.*” (G:K95/S3(1020-1021),53)

şeklinde, S5 ise “Konuyu pekiştirmek için, öğrencilere, depremle ilgili çalışma yaprakları dağıtmak istiyorum. Çoğu zaman fotokopi çektiremiyorum. Fotokopi makinesinin ya kağıdı bitmiş oluyor, ya da toneri.” (G:S5/S3(1023-1024),53) şeklinde ifade etmiştir.

Alt Problem 4: İlköğretimde, Sosyal Bilgiler programında, deprem ve depremden korunma yolları konusu nasıl ve ne kadar yer almaktadır?

Bu alt problemle, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konulara nasıl ve ne kadar yer verildiğiyle ilgili görüşleri incelenmiştir. Bu inceleme için, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlere, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konulara yeterince yer verilip verilmediğiyle ilgili görüşleri, gerekçeleriyle beraber sorulmuştur. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlere, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konuları yeterli bulup bulmadıkları sorulduğunda, alınan cevaplar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 16: İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Deprem Konusuna Yeterince Yer Verilip Verilmediğiyle İlgili Öğretmen Görüşleri

Deprem Konularının Sos. Bil. Programında Yer Alma Oranı	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sos. Bilgiler öğretmeni	7. Sınıf Sosyal Bil. Öğretmeni	Yüzde (%)
Yeterli	33	20	18	0	25.8
Yetersiz	41	49	52	62	74.2
Frekans	74	69	70	62	100.0

Araştırmada öğretmenlerin %74.2'sinin, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konuları yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili olumsuz görüş bildiren öğretmenler, Sosyal Bilgiler programında, deprem konusunu, süre ve içerik açısından yetersiz bulduklarını ifade etmiştir.

Araştırmada 5. sınıf öğretmenleri, verilen sürenin azlığı nedeniyle depremle ilgili konuları yüzeysel geçiştirdiklerini, depremden korunma konusuna ise hiç zaman ayıramadıklarını belirtmiştir. Konuyla ilgili S71, görüşlerini *“Bölgemizi tanıyalım ünitesindeki doğal afetler konusunda, depremden bahsediyorum. Bu konu için verilen süre, iki ders saati. Bu süre içerisinde sadece depremi değil, diğer doğal afetleri de tanıtıyorum. Verilen süre, sadece doğal afetleri tanıtmaya yetiyor. Oysa, depremin zararlarından korunmayı bilmek, depremin ne olduğunu bilmekten daha önemli bence.”* (G:S71/S4(1100-1103),54) şeklinde ifade ederken, S75 ise *“Bölgemizi tanıyalım ünitesi içinde çocuklara doğal afetleri anlatıyorum. Verilen süre iki ders saati. Yani bu süre içerisinde sadece depremi değil; sel, çığ, vb.. tüm doğal afetleri anlatmalıyım. Öyle olunca da depremle ilgili verdiğimiz bilgiler, tanımı ile sınırlı kalıyor. Asıl önemli olan depreme hazırlıklı olma konusuna geçemiyorum.”* (G:S75/S4(1110-1113),54) şeklinde ifade etmiştir.

6. sınıf öğretmenleri, sürenin yetersiz olması nedeniyle öğrencilerin ön bilgilerini yoklayamadan, deprem sırasında yardımlaşmanın önemine geçtiklerine, bu durumun da öğrencilerin konuyu anlamasını zorlaştırdığına dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K19 *“Depremle ilgili konular, Ülkemiz ve Dünya ünitesi içerisinde veriliyor. Burada ülkelerin, doğal afetler sırasında işbirliği içerisinde olmasının önemi üzerinde duruyoruz. İki ders saati içerisinde, öğrencilerin depremle ilgili önceki bilgilerini yoklayıp, sonra da böyle zamanlar da yardımlaşmanın önemine değinmek zor oluyor. Yarışı en önce bitirmek isteyen sporcular gibi, konuları hızlı hızlı geçiyoruz.* (G:K19/S4(1025-1029),56) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada 4. sınıf öğretmenleri, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konuların içerik bakımından çok yetersiz olduğunu savunmuştur. Konuya ilişkin S12, 4. sınıfta Türkiye'nin depremselliğinden bahsedilmeden, depremden

korunma konusuna geçildiğine dikkat çekmiş ve konuyla ilgili görüşünü “4. sınıfta deprem konusu, yaşadığımız yer ünitesi içerisinde veriliyor. Çocuğun konuya ilgi göstermesi için, ülkesinin birinci derece deprem kuşağında olduğunu kavraması gerekir. Ancak Türkiye'nin depremselliğini belirten bir konu konulmadan, direk depremden korunma konusuna geçilmiş.” (G:S12/S4(1066-1069),58) şeklinde belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, 5. sınıf Sosyal Bilgiler programında, depremden korunma konusunun ele alınmamasının büyük eksiklik olduğunu ifade etmiştir. Konuya ilişkin S77 “5. sınıfta, deprem konusu, doğal afetlerden biri olarak anlatılıyor. Burada da sadece deprem tanımlanmış. Depremin zararlarından korunma konusu ise hiç ele alınmamış. Bu konuyu çocuk, 4. sınıfta öğrenmiş olsa bile, 5. sınıf Sosyal Bilgiler programında ön bilgileri hatırlatıcı bir konu olmalı. Unutmayalım ki, öğrenci konu ile ne kadar çok karşılaşır, o kadar iyi öğrenir.” (G:S77/S4(1062-1065),58) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenler, 6. sınıfta depremin doğal afetlerden biri olarak değil, ayrı bir konu olarak ele alınmasının önemine dikkat çekmiş, aksi taktirde konuyla ilgili öğrenilenlerin kalıcı olmayacağını savunmuştur. K25, konuyla ilgili görüşlerini “6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusu başlı başına bir konu olarak ele alınmamış. Doğal afetler konusu içerisinde depremden bahsediyoruz. Ayrı bir konu olarak ele almayınca da verilen bilgiler yüzeysel oluyor.” (G:K25/S4(1038-1040),57) şeklinde ifade etmiştir. 6.sınıf Sosyal Bilgiler programında deprem konusuyla ilgili ön bilgiler verilmeden, yardımlaşma boyutuna geçildiğine dikkat çeken K32, konuyla ilgili görüşlerini “6. sınıfta, doğal afetler sırasında ülkeler arası dayanışmanın önemi üzerinde duruyoruz. Depremi de, doğal afetlerden biri olarak ele alıyoruz. Depremin, yardımlaşma boyutuna geçmeden önce, öğrencilere, ön bilgilerini hatırlatacak konular verilmeli.” (G:K32/S4(1044-1046),57) şeklinde, K48 “6. sınıfta doğal afetlerde yardımlaşmanın önemini anlatırken, deprem konusuna değiniyoruz. Depremle ilgili, ön bilgileri hatırlatıcı konular koymadan, direk yardımlaşma boyutuna geçilmesi büyük hata. Depremle ilgili konularda

başarılı olmak istiyorsak, öğrencilerin konu ile ilgili hafızasını canlı tutmalıyız.” (G:K48/S4(1054-1057),58) şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenler, 7. sınıfta deprem konusuyla ilgili bir ünite olmayışının büyük bir eksiklik olduğunu vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüş bildiren K74 “*7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili bir konu yok. Sadece insan ilişkileri ve iletişim ünitesinde, gazetecilerin savaş, terör, deprem vb.. zorluklar içerisinde çalıştığı belirtiliyor. Onun dışında, deprem kelimesi, hiçbir üniteye geçmiyor.”* (G:K74/S4(1070-1072),59) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Araştırmada, 6. sınıf öğretmenlerinin temel sıkıntısının, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili ünitenin sonlarda yer alması olduğu görülmüştür. K15, konuya ilişkin görüşlerini “*Sosyal Bilgiler programında, ünitelerin sıralanışında, konular hayati önemine göre sıralanmalı. Daha açık söylersem, deprem konusu, ilkçağ uygarlıklarından sonra gelen bir ünite olmamalı. İlkçağ uygarlıklarını sonra da öğresek olur. Ama, depremden korunmayı ne kadar erken öğrenirsek, hayatımıza o kadar fazla yatırım yapıyoruz, demektir.”* (G:K15/S4(1073-1076),60) şeklinde ifade etmiştir.

Alt Problem 5: *İlköğretimde, Sosyal Bilgiler programında, deprem ve depremden korunma yolları konusu nasıl ve ne kadar yer almalıdır?*

Bu alt problemle, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konulara nasıl ve ne kadar yer verilmesi gerektiğiyle ilgili önerileri incelenmiştir. Bu inceleme için, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlere, depremle ilgili konuların daha iyi öğrenilmesi için, Sosyal Bilgiler programında yapılabilecek değişikliklerle ilgili görüşleri, gerekçeleriyle beraber sorulmuştur. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, depremle ilgili konuların konumuyla ilgili önerileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 17: Sosyal Bilgiler Ders Programında Depremle İlgili Konuların Konumuyla İlgili Öneriler

Sos.Bil.Dersinde Depremle İlgili Konuların Konumuyla İlgili Öneriler	4. Sınıf Öğretmeni	5. Sınıf Öğretmeni	6. Sınıf Sos. Bil. Öğretmeni	7. Sınıf Sos. Bil. Öğretmen	Yüzde (%)
Sos. Bil. dersindeki oranı artırılmalıdır.	44	39	33	26	51.6
İlköğretimdeki tüm kademelerde öğretilmelidir.	9	7	19	23	21.1
Farklı bir ders olarak okutulmalıdır.	21	23	18	13	27.3
Frekans	74	69	70	62	100.0

Öğretmenlerin bu duruma getirdiği çözüm yolları şunlardır:

a) Sosyal Bilgiler Dersinde, Deprem Eğitimiyle İlgili Konuların Oranı Artırılmalıdır: Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenler, özellikle 7. sınıfta, depremle ilgili bir ünite olmayışını büyük bir eksiklik olarak gördüklerini, 4., 5. ve 6. sınıfta da deprem konusunun yüzeysel geçirildiğini düşündüklerini belirtmiştir. S3, konuya ilişkin görüşlerini “4. sınıfta Türkiye’nin depremselliğine değinmeden, direk depremden korunma konusuna geçilmemeli. Aksi taktirde, öğrenci konuyu önemsemez. 4. sınıf Sosyal Bilgiler programına Türkiye’nin depremselliğini anlatan konular eklenmeli.” (G:S3/S5(1126-1128),60) şeklinde ifade etmiştir. S78 ise “5.

sınıfta depremin sebeplerinden, oluşumundan bahsediyoruz. Ama depremin zararlarından korunma konusuna değinmiyoruz. Bence, depremden korunma konusu, ihmale gelmeyecek bir konu. Çocuk önceden öğrenmiş olsa bile, her sene depremden korunma konusunu hatırlatmalıyız.” (G:S78/S5(1148-1151),64) şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenler, 6. sınıfta, deprem konusunun doğal afetlerden biri olarak değil, ayrı bir konu olarak ele alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K19 “*6. sınıfta, deprem konusundan doğal afetlerde dayanışma başlığı altında bahsedilmiş. Oysa, deprem konusu ayrı bir konu olarak verilmeli. Tamam, bütün doğal afetler önemli. Ama, günümüzde en fazla can kaybı depremden oluyorsa, durup düşünmeliyiz. Demek ki, bu konuyla ilgili eksiklerimiz var. Demek ki, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konulara daha fazla yer vermeliyiz.”* (G:K19/S5(1160-1164),66) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada öğretmenler, 7. sınıfta, deprem konusuna yer ayrılmamasının büyük eksiklik olduğunu savunmuştur. K92, konuya ilişkin görüşlerini “*7. sınıfta, depremle ilgili konuların olduğu bir ünitemiz yok. Ülkelerarası köprüler ünitesinde küresel ısınma, dünyayı etkileyen bir sorun olarak verilmiş. Peki, deprem de dünyayı etkileyen bir sorun değil mi? 7. sınıfta, depremle ilgili konulara muhakkak yer verilmeli.”* (G:K92/S5(1182-1186),68) şeklinde ifade etmiştir.

b) İlköğretimin Bütün Kademelerinde Ve Her Sınıf Düzeyinde Deprem Konusu Okutulmalıdır: Bu araştırmada, sadece Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretimi değerlendirmek amaçlanmıştır. Ancak, araştırmaya katılan öğretmenler, ilköğretimin bütün kademelerinde ve her sınıf düzeyinde, deprem konusunun okutulmasıyla ilgili görüşler de belirtmiştir. Öğretmenler, deprem eğitiminin okul öncesinden başlanarak, tüm sınıflarda verildiği taktirde daha kalıcı olacağını düşündüklerini dile getirmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K96 “*Bence, depremle ilgili konular, anasınıfından itibaren her sınıf düzeyinde azar azar verilmeli. Aksi taktirde, çocuklar konuları anlamakta zorlanıyor. Depremle ilgili kullandığımız kavramlar ise büsbütün kafalarını karıştırıyor.”* (G:K96/S5(1190-1193),68) şeklinde ifade ederken, K98 ise “*Ülkemizin durumu düşünülürse, deprem konusu, ihmale*

gelmeyecek bir konu. Bu konuyla ilgili, öğrencilerimizin bilgilerinin kalıcı olmasını istiyorsak, ilköğretimin bütün kademelerinde deprem konusunu okutmalyız. Yani, deprem öğretimi kesintisiz verilmeli. Programa, 4. sınıfta depremle ilgili bir konu koyup, 7. sınıfta bu konuya hiç değinmeyerek bir yere varamayız.” (G:K98/S5(1197-1202),68) şeklinde ifade etmiştir. K35 ise, bu konuda, özellikle 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler programında eksiklik olduğuna dikkat çekmiş ve görüşlerini “Özellikle ikinci kademedede bu konuda çok eksiklik var. Konunun kısaca geçiştirildiğini, hatta ayrı bir başlık altında bile ele alınmadığını söyleyebiliriz. Anasınıfından başlanarak, tüm sınıflarda deprem konusu ele alınmalı.” (G:K35/S5(1187-1189),68) şeklinde belirtmiştir.

c) İlköğretim Okullarında, Doğal Afetler Ve Korunma Yolları Konusu, Farklı Bir Ders Olarak Okutulmalıdır: Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusunun belirli ünitelerde verildiği için kalıcı olmayacağını, en iyisinin, bu konunun ayrı bir ders olarak okutulması olduğunu belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini, S17 “*Ben depremle ilgili konuların, farklı bir ders olarak okutulması taraftarıyım. Çünkü, bu konuyla ilgili bilgileri, farklı bir derste, azar azar ve sürekli olarak vermezseniz, öğrenilenler kalıcı olmuyor. Çocuğa üçüncü ünite de depremle ilgili bilgileri verdiniz. Çocuk, bu konuyla, en erken bir sene sonra karşılaşacak. Aradan geçen zamanda, çocuk, bildikleri unutacak.” (G:S17/S5(1192-1197),69) şeklinde, K32 ise “Çocuk, konuyu çok iyi öğrenmiş olsa bile, araya zaman girince bildiklerini unutuyor. Her seferinde, çocuğa unuttuklarını hatırlamak yerine, deprem konusunu ayrı bir ders olarak okutmak, daha etkili bir çözüm bence” (G:K32/S5(1201-1203),69) şeklinde ifade etmiştir.*

Alt Problem 6: *İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimiyle ilgili okullarda hangi çalışmalar yapılmaktadır?*

Bu alt problemle, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimiyle ilgili okullarda hangi

çalışmaların yapıldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, depremle ilgili okullarda yapılan faaliyetleri, afet önleme planları, deprem tatbikatı, depremle ilgili yarışmalar ve deprem eğitimi hazırlık günüyle ilgili etkinlikler yapılması; konuyla ilgili afiş, broşür, pano hazırlanması olarak ifade etmiştir. Ayrıca, Bolu ilinde Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, psiko-eğitim programından bahsetmiştir. Konuyla ilgili görüş bildiren K13, okullarda yapılan deprem önleme planlarının kağıt üzerinde kaldığına dikkat çekmiş ve *“Okulumuzda afet önleme planı yapıldı. Bu plana göre, öğretmenler arasında görev paylaşımı yapıldı. Ama, doğrusunu söylemek gerekirse, bütün bunlar kağıt üzerinde kalıyor. Herhangi bir uygulama yapmadık yani.”* (G:K13/S6(1250-1252),74) şeklinde görüş belirtmiştir. K36 ise, ön bilgi verilmeden yapılan deprem tatbikatının okullarda kargaşaya sebep olduğuna dikkat çekmiş ve görüşünü *“.....Deprem tatbikatı yapıldı. Ancak tatbikat yapmadan önce, tüm öğrencilere depremle ilgili ön bilgi verilmeliydi. Böyle bir açıklama yapılmayınca, tatbikat tam bir karmaşaya döndü.”* (G:K36/S6(1270-1272),76) şeklinde belirtmiştir. S7, depremle ilgili afiş vb.. okuldaki panolara asıldığına, ancak öğrencilerin bunlardan haberdar edilmediğine dikkat çekmiştir. S7 konuyla ilgili görüşlerini *“Afet İşleri Genel Müdürlüğüünün gönderdiği, depremle ilgili afiş ve broşürler panolara asılıyor. Ancak öğrencilerin çoğu, bu broşürleri fark etmiyor bile. Broşürler geldiğinde bize haber verseler ve biz, sınıflarda konunun hayati önemine dikkat çeksek, yapılan iş daha etkili olur.”* (G:S7/S6(1208-1210),70) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, sivil savunma kulübü tarafından depremle ilgili yarışmalar düzenlendiğini, ancak ilgi çekici hale getirilmediği için, yarışmalara katılımın az olduğunu vurgulamıştır. Konuyla ilgili S14, görüşlerini *“ Sivil savunma kulübü, her yıl depremle ilgili resim, şiir, kompozisyon yarışması düzenliyor. Ancak öğrenciler, yarışmalardan yeterince haberdar edilmiyor.”* (G:S14/S6(1221-1222),71) şeklinde ifade ederken, K23 ise *“ Sivil savunma kulübü, konuyla ilgili yarışmalar düzenliyor. Şiir, resim yarışmaları gibi. Ama, yarışmalara katılım az oluyor. Yarışmaları duyuran ilgi çekici afişler panolara asılsa, yarışma sonunda ödül verileceği*

söylense, katılım çok olur bence. Maalesef, sırf yapmış gözükmek için, böyle etkinlikler düzenleniyor gibi. Öğretmenler olarak düzenlediğimiz etkinliklere, gereken ilgi ve özeni göstermiyoruz. Öyle olunca, öğrenciler de ilgilenmiyor yarışmalarla.” (G:K23/S6(1260-1264),75) şeklinde ifade etmiştir.

Bolu ilinde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, psiko-eğitim programının deprem konusuna bakış açılarını değiştirdiğinden bahsetmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini, S9 “.....Mesela PDR öğretmeni, UNICEF ile MEB arasındaki anlaşma gereğince, Bolu'daki tüm okullarda, psiko-eğitim programının uygulanacağını söyledi bize. Depremden etkilenen öğrencilerimize nasıl davranacağımız anlatıldı. Konuyla ilgili, kendi aramızda canlandırmalar yaptık. Bu programdan sonra, depremin etkileriyle nasıl baş edebileceğimi daha iyi anladım.” (G:S9/S6(1274-1279),77) şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, okullarında deprem eğitimi hazırlık günüyle ilgili etkinlikler yapıldığını belirtmiştir. Konuyla ilgili görüş bildiren K59, deprem eğitimi hazırlık günü etkinliklerinin, ilgi çekici hale getirilmediğini vurgulamış ve konuyla ilgili görüşlerini “Sivil savunma kulübümüz deprem eğitimi hazırlık günüyle ilgili etkinlikler yapıyor. Depremle ilgili yazılar, şiirler okunuyor. Keşke, depremle ilgili bir oyun canlandırsalar. Bence bu, öğrencilere yazı, şiir okutmaktan daha ilgi çekici ve kalıcı olur.” (G:K59/S6(1280-1283),78) şeklinde belirtmiştir.

Alt Problem 7: İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem ve depremden korunma yolları konusunun öğretimi sırasında nelere dikkat edilmelidir?

Bu alt problemle, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin, depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili önerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir:

Araştırmada, öğretmenler öğrenciye hazır bilgi verilmeyip, bilgiyi keşfetmesi sağlandığında, depremle ilgili konuların kalıcı şekilde öğrenildiğine dikkat çekmiştir.

Konuyla ilgili görüşlerini, K5 “*Depremle ilgili bilgileri, öğrencilere direk anlattığımızda, öğrenilenler kalıcı olmuyor. Öğrencilerin bilgiyi keşfetmesini sağlayacak etkinlikler yapılmalı. Öğrenci, bilgiyi kendi keşfettiğinde mutlu oluyor, bunu ben buldum, diyor. Keşfettiği bilgiyi sahipleniyor ve unutmuyor.*” (G:K5/S7(1310-1312),80) şeklinde ifade etmiştir.

Araştırmada öğretmenler, öğrencilerde depremin karşı koyulamaz bir olay olduğu düşüncesinin yıkılmasının, deprem öğretiminde başarıyı artıracaklarını savunmuştur. Konuyla ilgili görüşlerini S31 “*Çocuklar, televizyonda, depremle ilgili gösterilen olumsuz haberlerden etkileniyorlar. Depremin karşı koyulamaz bir olay olduğunu sanıyorlar. Bence, deprem öğretiminde temel amacımız, onlardaki bu önyargıyı kırmak olmalı.*” (G:S31/S7(1288-1290),79) şeklinde, K12 “*Öğrenciler, ne yaparsak yapalım depremden korunamayacağımızı sanıyorlar. Onlara, Japonya’yı örnek veriyorum. Neden Japonya’daki depremlerde can kaybının daha az olduğunu soruyorum. Deprem de, yağmur, kar gibi bir doğa olayı. Korunmak için, tedbirli olmak gerekir. Yapacağımız deprem eğitimi, bunu öğrenciye fark ettirmeli.*” (G:K12/S7(1305-1308),80) şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenler, öğrencilerde depreme dayanıklı evin maliyetinin yüksek olduğu, deprem sigortası için istenen paranın çok olduğu düşüncesinin yıkılması gerektiğini vurgulamıştır. Konuyla ilgili görüşlerini S15 “*Depremin zararlarından korunmak için, alacağımız temel tedbirlerden biri de, evlerimizin depreme dayanıklı olması. Ancak öğrenciler, depreme dayanıklı evin pahalı olacağını sanıyor. Yapacağımız deprem öğretimiyle, bu yanlış düşünceyi yok etmeliyiz.*” (G:S15/S7(1321-1323),82) şeklinde, S27 “*Öğrenciler, istenen para çok olduğundan, ailelerinin deprem sigortası yaptıramadığını söylüyor. Onlara, deprem sigortası için alınan paranın çok olmadığını söylemeliyiz. Ayrıca canımız paradan kıymetli mi? Depremin ihmale gelmeyeceğini öğrenciye fark ettirmeliyiz.*” (G:S27/S7(1330-1332),83) şeklinde belirtmiştir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, deprem öğretiminde, bölgesel farklılıkların dikkate alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. K47 konuya ilişkin görüşlerini “*Depremle ilgili konuları anlatırken, bulunduğumuz yerin*

depremselliğini göz önünde bulundurmalıyız. Eğer, 1. derece deprem bölgesi olan bir şehirde yaşıyorsak, deprem, asla hızlı geçilecek bir konu değildir. Bu durumda, deprem ve depremden korunma yolları konusu üzerinde ayrıntılı durmalıyız. (G:K47/S7(1338-1340),84) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, konuyla ilgili mektup, şiir vb.. yararlanılabileceğini belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini S38 “*Depremle ilgili sınıfta okuyacağımız bir mektup yada bir şiir, saatlerce yapılacak açıklamadan daha etkilidir bence. Örneğin, ben, 1999 Marmara depreminden sonra yazılan bir mektubu okumuştum sınıfta. Şimdi çocuklara ne zaman depremle ilgili bir soru sorsam, söze o mektubu hatırlatarak başlıyorlar.*” (G:S38/S7(1345-1347),85) şeklinde belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenler, deprem öğretiminde 12 kasım deprem hazırlık gününün hatırlatılmasının önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini K16 “*Maalesef, yaşadığımız acıları çok çabuk unutan bir milletiz. 1999 Marmara depremini çok çabuk unuttuk. Unutmak ister gibi acılarımızın üzerinin örtüyoruz. Ancak bu konuda yapmamız gereken, acılarımızla yüzleşip, hatalarımızı fark etmek. O yüzden okullarda 12 kasım deprem hazırlık günüyle ilgili etkinlikler yapmalı ve öğrencilerimizde depreme hazırlık bilinci oluşturmalıyız.*” (G:K16/S7(1350-1353),86) şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler, depremle ilgili sadece teorik bilgiler verilmemesi gerektiğini, özellikle depremden korunma konusunda uygulamaya yönelik etkinliklere yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Konuyla ilgili S90 “*.....Özellikle depremden korunma konusunda, öğrenciye bilgi vermek yeterli değil. Uygulamada yaptırmak lazım. Aksi takdirde öğrenilenler kalıcı olmuyor. Deprem tatbikatları bu konuda çok faydalı oluyor.*” (G:S30/S7(1356-1357),87) şeklinde görüşünü belirtmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili tartışma ve sonuçlar yer almaktadır.

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuları irdelemek amacıyla yapılan bu araştırma ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

A- 1. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların öğretiminde, öğretmenlerin en fazla kullandıkları yöntemlerin anlatım, soru-cevap, rol oynama, eğitici oyunlar ve örnek olay yöntemleri olduğu görülmüştür.

Öğretmenler, zamandan tasarruf sağlaması, kalabalık sınıflarda bile kullanılabilmesi, ön hazırlık gerektirmemesi nedenleriyle Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde anlatım yöntemini tercih ettiklerini belirtmiştir. Bu durumda, öğretmenlerin anlatım yöntemini, uygulanabilirliği açısından kolay bir yöntem olarak görmelerinin rolü olduğu görülmektedir. Bu sonucu Delen (1998)'in yaptığı araştırma da desteklemektedir. Delen (1998), yaptığı araştırmada ilköğretimde

anlatım yönteminin kullanıldığına, ancak bu yöntemin araç-gereçlerle desteklenmediğinde, öğrencinin derse olan ilgisini kaybetmesine neden olduğuna dikkat çekmiştir. Araştırmacı Öcal (2003) Kırıkkale ve Sakarya’da sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada, anlatım yönteminin araç-gereçlerle desteklenmediği takdirde Sosyal Bilgiler dersini etkili hale getiremeyeceği sonucuna varmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinde, öğretmenlerin geleneksel anlatım yöntemi dışında, yeni yöntem ve teknikleri kullanmaları arzu edilen bir durumdur. Yapılan bu çalışma da, daha önce yapılan araştırmaları doğrulamış ve anlatım yöntemi, Sosyal Bilgiler dersinde, en fazla kullanılan yöntemlerden biri olarak ortaya çıkmıştır. Anlatım yöntemi, masrafsız, pratik, ön hazırlık gerektirmeyen bir yöntem olduğu için, öğretmenlerin çoğu tarafından tercih edilmiştir. Ancak, anlatım yönteminin tek taraflı bir öğretim yöntemi olması ve öğrenciyi öğretim sürecinin içine katmaması nedeniyle, deprem gibi soyut konuların öğretiminde çok etkili bir yöntem olmadığı göz ardı edilmemelidir. Anlatım yönteminin diğer yöntemlerle ve araç-gereçlerle desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, soru-cevap yönteminin en çok kullanılan yöntemlerden olduğu görülmüştür. Öcal (2003), yaptığı araştırmada, depremle ilgili kavram ve tanımların anlaşılabilirliğinin tespiti için, Sosyal Bilgiler dersinde soru-cevap yönteminin kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Hiç kuşkusuz sorusuz öğretim düşünülemez. Ancak, soru-cevap yönteminin fazla kullanıldığında, öğrenciyi sıkabileceği de unutulmamalıdır. Sosyal Bilgiler dersinde, etkili bir deprem öğretimi gerçekleştirebilmek için, soru-cevap yöntemi diğer yöntemlerle desteklenmelidir.

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların öğretiminde eğitici oyunların daha çok 4. ve 5. sınıf öğretmenleri tarafından tercih edildiği görülmüştür. Bunda özellikle 4. ve 5. sınıf öğrencileri için oyunun temel bir ihtiyaç olmasının öğretmenler tarafından fark edilmesinin etkisi vardır. Yörükoğlu (1994) araştırmasında, oyunu öğrencilerin öğrendiklerini pekiştirdiği bir deney odası olarak ifade etmiştir. Bilen (1999) ise çalışmasında, herkesin oyun gibi zevkli uğraşılardan

yararlanarak, sınıf çalışmalarını daha zevkli ve güdüleyici hale getirebileceğine dikkat çekmiştir. Öcal (2003) yaptığı araştırmada, deprem öğretiminde ışıklı deprem haritalarının yapılabileceğini, depremle ilgili kavramlardan oluşan bulmaca oyunlarının Sosyal Bilgiler derslerinde oynanabileceğini vurgulamıştır. Bu araştırmalar deprem öğretiminde eğitici oyunların kullanımının tüm sınıflarda yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada, örnek olay yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde en çok kullanılan yöntemlerden biri olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde örnek olay yönteminin kullanılmasıyla ilgili görüşü aşağıdaki araştırmalarda desteklemektedir.

Taş (1999), Sosyal Bilgiler derslerinde, deprem öğretiminde örnek olay yönteminin öğrencilerde problem çözme, kavrama, anlama yeteneğini geliştireceğini belirtmiş ve konuyla ilgili aşağıdaki örneği vermiştir:

Örnek Olay

Öğretmen Türkiye’de gerçekleşen son büyük depremler olan Marmara ve Düzce depreminden sonra, bir çok ailenin, bu bölgede bir daha yıkıcı deprem olabilir korkusuyla, oturdukları yerlerden kendilerini güvende hissettiklerine inandıkları başka alanlara göç ettiğini belirterek aşağıdaki soruları öğrencilere yöneltir:

- 1- Sizce bu aileler Türkiye’de hangi bölge ve yörelere göç etmiş olabilir?
- 2- Sizce bu ailelerin göç ettikleri yerler, yaşadıkları yerlere göre deprem riski bakımından daha mı güvenlidir?
- 3- Bu ailelerin göç ettiği yerler ile göç etmeden önce yaşadıkları yerlerin sosyo-ekonomik yapısında ne gibi değişiklikler meydana gelmiş olabilir?
- 4- Siz böyle bir durumda yaşadığınız yerden göç etmeyi mi, yoksa kalmayı mı tercih ederdiniz ? Niçin? (Taş,1999:42).

Öcal (2003) ise araştırmasında, depremle ilgili örnek bir olay ele alınarak genellemelere gidilebileceği sonucuna varmıştır. Sönmez (1999)’e göreyse, örnek

olay sayesinde öğrenciler depremle yüz yüze gelmiş gibi düşüncelerini ileri sürebilir ve sorunu çözücü öneriler geliştirebilir. Bu durum örnek olay yönteminin deprem öğretiminde kullanılabilir faydalı yöntemlerden biri olduğunu göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, depremle ilgili konuların öğretiminde grup tartışması yönteminin kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş belirtmiştir. Bunda ilköğretimde, öğrencilerde analiz etme, karşılaştırma, soyut ilişkileri bulma, eleştirel düşünme becerisinin 11 yaşından sonra gelişmesinin etkisi vardır. Bilen (1999) çalışmasında, Sosyal Bilgiler derslerinde, grubun sosyo-kültürel durumuna uygun olarak grup tartışması yapılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Öcal (2003) ise araştırmasında, deprem gibi insanlığı etkileyen olayların sınıfta tartışılmasının, öğrencilere sorunlara duyarlı olma alışkanlığını kazandıracağını tespit etmiştir. Bilen (1999) ve Öcal (2003)'ün ulaştığı sonuçlar araştırma bulgularıyla çelişmektedir. Bu durum, Sosyal Bilgiler derslerinde, deprem öğretiminde grup tartışmasının daha fazla kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, grup çalışmasının kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş belirtmiştir. Bunda öğrencilerin grup çalışması yapmakta isteksiz olmasının rolü olduğu görülmektedir. Koca (2001)'nin yaptığı araştırmaya göre grup çalışmasının Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde kullanılması gerekmektedir. Koca (2001)'ya göre deprem öğretimiyle ilgili gruplar oluşturulup, makale, fotoğraf gibi materyallerin toplanması ve sınıfa sunulması sağlanabilir. Ya da bir kriz yönetim merkezi oluşturulabilir. Bu merkezin üyelerine kriz anında (deprem, yangın anı ve sonrasında) sınıfın düzenini sağlama ve sınıfın göstermesi gereken davranışları sınıfa sözlü rapor halinde sunma görevi verilebilir (Koca,2001:22). Atar (2003) ise araştırmasında grup çalışmasını ön plana çıkaran işbirlikli öğrenmenin öğrenci başarısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Koca (2001)'nin ve Atar (2003)'ün ulaştığı sonuçlar araştırma bulgularıyla çelişmektedir. Bu durum ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde grup çalışmasının daha fazla kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, proje yönteminin fazla kullanılmadığı görülmüştür. Bunda araştırma yapmak için gerekli olanakların çoğu okul ve çevresinde kısıtlı olmasının etkisi vardır. Bilen (1999) araştırmasında, proje çalışmasının diğer yöntemlerle desteklenmesi gerektiğini, aksi takdirde öğrencinin sosyal gelişiminin ihmal edileceğini ifade etmiştir. Öcal (2003) ise Sosyal Bilgiler dersinde “depreme hazır bir ilköğretim okulu nasıl olmalıdır?” vb. proje konuları verilerek, toplanan bilgilerin sınıfta tartışılabilirliğini belirtmiştir. Bu sonuç proje yönteminin deprem öğretiminde kullanılması gereken yöntemlerden olduğunu göstermektedir. Proje yönteminin kullanılabilmesi için okullarda gerekli alt yapı ilgili kurumlarca oluşturulmalıdır.

Araştırmada, gezi-gözlem yönteminin deprem öğretiminde fazla kullanılmadığı ortaya çıkmıştır. Bunda maddi imkansızlıkların ve resmi işlemlerin etkisi olduğu görülmüştür. Öcal (2003), araştırmasında deprem afetinin nasıl zarar verdiğini, zarar gören yapılarda hangi hatalardan dolayı zararların arttığını anlatabilmek için, öğrencilere depremde zarar görmüş ev, okul vb. gösterilmesi gerektiğini belirtmiştir. Taş (1999) yaptığı çalışmada, öğrencileri depremin gerçekleştiği yere götürüp, depreme karşı alınabilecek önlemlerin tartışılmasının deprem öğretiminde faydalı olacağını belirtmiştir. Öcal (2003) ve Taş (1999)’ın çalışmaları, araştırmanın bulgularıyla çelişmektedir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, gezi-gözlem yönteminin daha fazla kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, en az kullanılan yöntemlerden birinin de deney yöntemi olduğu ortaya çıkmıştır. Deney yönteminin kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş bildiren öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinin ve deprem konusunun deney yönteminin kullanılmasına uygun olmadığını savunmuştur. Barth (1984)’ın araştırmasına göre, öğretmenin dersin amaçlarını gerçekleştirebilmesi için, özellikle öğrenci başarı ve ilgisini artıran, öğrenciyi aktif kılan yöntemleri kullanması gereklidir. Çünkü, öğrencinin derse katılımı ve deneyim etkinliklerinde bulunması %80, başkalarına öğretme etkinliklerine katılımı %90

oranında öğrenme ve hatırlama sağlamaktadır (Barth: 1984, akt: Öztürk ve Otluoğlu, 2002: 20). Bu araştırma deney yöntemi gibi yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas alan yöntemlerin deprem öğretiminde ön plana çıkarılması gerektiğini göstermektedir. Koca (2001), Sosyal Bilgiler dersinin deney yöntemine uygun bir ders olmadığı görüşüne karşı çıkmaktadır. Buna kanıt olarak, çalışmasında, depremin çok katlı binalar üzerinde yıkıcı etkisinin daha fazla olmasını basit bir deneyle, şu şekilde gösterebileceğini ifade etmiştir:

Bir masa üzerine, tek bir kibrit kutusu konur. Bu kutu tek katlı bir binayı temsil eder. Aynı masaya, birkaç kibrit kutusu yerleştirilir. Bu da, çok katlı bir binayı örnekler. Masanın hafif bir şekilde sallanmasıyla, çok katlı binayı temsil eden kibrit kutularının devrildiği görülür (Koca, 2001: 25).

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin hiçbiri, deprem öğretiminde, benzetişim, gösteri ve problem çözme yöntemlerinden bahsetmemiştir. Bunda benzetişim, gösteri ve problem çözme yöntemlerinin öğretmenler tarafından yeterince bilinmemesinin etkisi vardır. Bu yöntemlerin öğretmenlere tanıtılması gerekmektedir. Demirel (2000) araştırmasında, benzetişim tekniğinin en büyük yararını, öğrencilerin bildiklerini gerçek bir model üzerinde uygulama şansı bulmaları olarak görmektedir.

Öcal (2003) çalışmasında, benzetişim tekniğinin iki uygulama şekli olduğunu ifade etmiştir. Benzetişim tekniğinin birinci şekli, deprem odasını sanal ortamda oluşturmaktır. Bilgisayar programları ile dünyanın yapısı, yer kabuğunun hareketleri ve depremlerin oluşum mekanizmaları, sismografların çalışma sistemleri ve depremlerde yapı ve zemin davranışlarına ilişkin bilgiler hareketli görüntülerle anlatılabilmektedir. Bu şekildeki deprem eğitimi dünyanın birçok ülkesinde uygulanmaktadır. Depremle ilgili bilgiler, paket program olarak CD'lerde veya Online olarak internet üzerinden öğrenci ve öğretmenlerin hizmetine sunulmaktadır. Benzetişim tekniğinin bir diğer şekli ise, dramatisasyona çok benzemektedir. Deprem anında ve sonrasındaki davranış durumlarını gösteren piyesler, yardıma ihtiyaç duyan bir kimseye yapılabilecek ilk yardım uygulamalarını bu yöntem

içerisine dahil edilebilir (Öcal, 2003: 24).

Benzetişim, öğrenmeyi desteklemek üzere, gerçeğe uygun olarak geliştirilen bir model üzerinde yapılan bir öğretim yaklaşımıdır. Bu yöntemde, bir deprem anında meydana gelebilecek sarsıntıyı gösterebilmek için, bir deprem odası oluşturulabilir. Böylece, aynı ortamda öğrencilere, bir deprem anında nasıl davranabilecekleri uygulamalı olarak gösterilir. Bu yöntem, Japonya’da uygulanmakta ve olumlu sonuçlar alınmaktadır. Yaparak yaşayarak öğrenmeyi ön plana çıkaran bir yöntem olduğu için, en kısa sürede bu yöntemin Türkiye’de yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Senemoğlu (2000)’a göre problem çözme, çok yönlü düşünmeyi ve yaratıcılığı geliştirir. Sosyal Bilgiler derslerinde, deprem konularının öğretiminde, problem çözme yöntemi faydalı olabilecek bir yöntemdir. Türkiye’de deprem konusu başlı başına bir problemdir. Öğretmene düşen bu problemi öğrencilere hissettirerek, öğrencilerden kaçınılması mümkün olmayan bu probleme çözüm yolları bulmalarını istemektir. Örneğin; ” deprem olayının zararlı etkilerinden nasıl korunabiliriz?” konusu Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme yöntemi ile işlenebilir.

Binbaşıoğlu (1994)’nun yaptığı çalışmasında, gösteri yöntemini, öğretmenin her hangi bir konuda, bir takım araç ve gereçler kullanarak konuyu açıklaması olarak ifade etmiştir. Bu yöntem, hem göz hem de kulak yoluyla öğrenmeye olanak sağladığı için, yalnızca söylemeye dayanan yöntemlere göre daha “etkili”dir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde gösteri yönteminin kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Taş (1999), çalışmasında deprem konusu işlenirken öğretmenin depremin oluşumu ve etkileriyle ilgili filmi izletip, depremde meydana gelen can ve mal kayıplarının nasıl en aza indirilebileceği üzerinde durabileceğini belirtmiştir. Öcal (2003) ise araştırmasında, yerkabuğunun katmanlarını gösteren çizgi filmlerin, depremlerin dünya üzerinde dağılımını ve depremlerin belirli kuşaklar boyunca yoğunlaşma nedenlerini gösteren haritaların öğrenciye gösterilmesi ile konunun

anlatılabileceğini ifade etmiştir. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde gösteri yönteminin kullanılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşabilmesi için, öğretmenlerin gösterdikleri çaba kadar kullandıkları yöntem ve teknikler de çok önemlidir. Görülüyor ki, literatür, amaçlara uygun yöntemler kullanılmadığında, öğrenciye sadece bilgi öğretilmeye çalışıldığında, Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşılmayacağını doğrulamaktadır. Küçükahmet (1997) araştırmasında, hiçbir yöntemin hiçbir ders için sihirli bir değnek olamayacağına dikkat çekmiş, öğretmenin konunun en iyi öğretimini sağlayacak yöntem zenginliğine gitmesi gerektiğini belirtmiştir. Demirel (2000) ise çalışmasında ulaşmak istediği noktayı bilmeyen öğretmenin amacına uygun yöntemi de seçemeyeceğini belirtmiştir. Bilen (1999), konuyu başarıyla öğretmenin yolunun “nasıl öğretileceğini bilmek” ten geçtiğine dikkat çekerek, araştırmasında yöntemin önemini vurgulamıştır. Bu sonuçlar, öğretmenlerin deprem öğretiminde değişik yöntem ve teknikler kullanma zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

B- 2. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların öğretiminde, öğretmenlerin en fazla kullandıkları araç-gereçlerin ders kitabı, harita, fotoğraf, tepegöz, grafik ve tablo olduğu görülmüştür.

Araştırmada, deprem öğretiminde en fazla kullanılan araç-gerecin ders kitabı olduğu tespit edilmiştir. Bunda ders kitabının kullanıma hazır bir araç-gereç olmasının etkili olduğu görülmektedir. Demirel (2000)'e göre ders kitabı ve içindeki resimler öğretme durumlarında en çok yararlanılan hazır araçlardan birisidir. Demirel (2000)'in araştırması da araştırma bulgularını desteklemektedir. Ancak Taş (1999)'ın araştırmasına göre konuların öğretiminde, öğrenciye, sadece ders kitabına dayalı olarak, sözle bilgi vermeye çalışıldığında öğrencinin derse ilgisi azalmaktadır. Bu

durum, deprem öğretiminde, ders kitabı dışında görsel ve işitsel araçlara da yer verilmesi gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada, haritanın deprem öğretiminde en fazla kullanılan araç-gereçlerden biri olduğu tespit edilmiştir. Deprem konularının öğretiminde, haritaların özel yeri vardır. Depremin meydana geldiği yerleri harita üzerinde göstermek, öğrencilerle niçin bazı alanlarda depremin yoğun olarak yaşandığı üzerinde durmak, öğrencilere depremin fiziki yeryüzüyle ilişkisi hakkında analiz ve sentez yapma olanağı sağlayacaktır.

Öğretmenler, fotoğrafı öğrenilenleri kalıcı hale getirdiği ve konuyu somutlaştırdığı için kullandıklarını vurgulamıştır. Fotoğraflar, deprem konularının öğretiminde, öğrencilerin gezip göremeyecekleri yerleri incelemeleri veya depremin gerçekleşmesinden önceki ve sonraki durumunu görebilmeleri bakımından çok önemlidir. Bu durum, harita ve fotoğrafın deprem öğretiminde kullanılması gereken araç-gereçlerden olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, öğretmenlerin, tepegözün en büyük yararını, dersleri zevkli hale getirmesi, disiplin problemlerini ortadan kaldırması ve zamandan tasarruf sağlaması olarak ifade ettiği görülmüştür. Deprem konusunun öğretiminde, tepegöz projektöründen, harita, grafik, tablo, profil, fotoğraf gibi, görsel materyallerin tahtaya yansıtılması için kullanılabilir. Ancak, bu materyal aşırı kullanılarak öğretmenin yerini almamalıdır.

Öğretmenler, öğrencilerin konuya ilgisini çekmek ve konuyu kolay anlaşılır hale getirmek için deprem öğretiminde grafik ve tablo kullandıklarını belirtmiştir. Deprem öğretiminde, depremin dünyada ve Türkiye'de, yıllar içindeki meydana gelme sıklığı vb. pek çok sayısal veri tablolaştırılabilir. Grafikler sayesinde depremle ilgili istatistik veriler görselleşir ve böylece anlaşılması kolaylaşır. Öcal (2003)'ın yaptığı araştırmaya göre, Türkiye'deki depremlerde ölen veya yaralanan insan sayısını gösteren grafik ve tabloların yapılması, öğrencilerin deprem

konusunu anlamasını kolaylaştıracaktır. Bu açıdan Öcal (2003)'ın yaptığı çalışma, araştırmanın bulgularını doğrulamaktadır.

Sosyal Bilgiler dersinde deprem öğretiminde, gazetenin fazla kullanılmadığı görülmüştür. Öğretmenler, gazetelerdeki olumsuz deprem haberlerinin öğrencilerde çaresizlik düşüncesine yol açmasını buna sebep olarak göstermiştir. Ancak öğrencilerin, Sosyal Bilgiler dersinin amaçları arasında olan düşünme ve karar verme becerilerinin gelişmesi için, güncel olaylarla ilgilenmeleri gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenin, yeri ve zamanı geldiğinde konuları güncel olaylarla ilişkilendirerek, öğrencilerin dünü, bugünü ve geleceği anlamalarına yardımcı olması gerekmektedir. Güncel olayların öğretiminde kullanılan bir teknik olan gazeteler de, her düzeydeki öğrencileri geliştirmek için çok yönlü bir araçtır. Kuşkusuz, güncel ve ulaşılabilir oluşu, gazeteleri geçerli ve okuma yeteneğini geliştirmede kullanılan “gerçek” materyaller durumuna getirmektedir. Bu nedenle, öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde, gazetelerden yararlanarak, öğrencilerin de katılımını sağlayan, öğrenme-öğretme süreçleri düzenlemeli ve öğrencileri toplumsal yaşama hazırlayan ortamlar oluşturmalıdır.

ABD’de ders kitabı yayımcıları, 11 Eylül terörist saldırıları ile ilgili bilgileri, Sosyal Bilgiler ders kitaplarının yeni baskılarına eklemeye çalışmıştır. Gazeteler, günümüzde her zamankinden daha çok, geleneksel ders kitaplarından elde edilen bilgileri pekiştirip, tamamlamakta, öğrencilerin, Sosyal Bilgiler programı kapsamındaki kavram ve genellemeleri öğrenebilecekleri, canlı ders kitapları olarak hizmet vermektedir. Sosyal Bilgiler dersinde gazetelere yer vermek, öğrencilerin okumalarını, eleştirel düşünmelerini ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Araştırmaya katılan öğretmenler, deprem öğretiminde TV ve video kullanılmasıyla ilgili olumsuz görüş belirtmiştir. Öcal (2003)'ın araştırmasına göre bunda, TV ve videonun her okulda olmaması, yani teminin zor olması etkilidir. Son zamanlarda, depremlerle ilgili belgesel ve filmlerin sayısı artmaya başlamıştır. 17 Ağustos depreminden sonra, Aykut Barka ve bir grup bilim adamının

danışmanlığında hazırlanan, “yeryüzü ve deprem” CD’si, bu çalışmalara güzel bir örnektir. National Geographic tarafından hazırlanmış olan ve daha sonra Türkçe dublajı ile sabah gazetesi tarafından Türkiye’de dağıtımı yapılan “depremlerin ve volkanik patlamaların oluşumu”, ve akşam gazetesi tarafından dağıtımı yapılmış olan “yaşamak için” CD’leri, depremle ilgili konuların öğretiminde kullanılacak materyallerdendir. Bu durum deprem öğretiminde TV ve video kullanımının yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin hiçbiri, deprem öğretiminde, posta pulları, profil ve kesitin kullanımından bahsetmemiştir. Geçmişte meydana gelmiş büyük depremleri, depremlerle ilgili icatları, önde gelen sismologları, depremlerden sonra insanların yardımlaşma duygularını konu alan posta pulları, bir araya getirilerek deprem eğitiminde kullanılabilir.

Taş (1999)’ın çalışmasına göre, deprem öğretiminde profil ve kesit kullanmayan bir öğretmen, depremin nasıl meydana geldiğini ve yeryüzünde nasıl etkili olduğunu, tam manasıyla açıklayamaz. Depremle ilgili konuların öğretiminde, kesit ve profiller sayesinde, afetlerin yeryüzünde nerelerde görüldüğü, nasıl bir gelişim gösterdiği gibi konuları, daha açık ve net bir şekilde öğrencilere gösterilebilir. Bu durum posta pulları, profil ve kesitin öğretmenlere tanıtılarak, deprem öğretiminde kullanılmasının teşvik edilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

Her hangi bir düşüncenin, fikrin açıklanması, somut hale getirilmesi veya ispatlanması için, araç-gereç kullanımı son derece önemlidir. Özellikle, deprem gibi soyut konuların ilköğretimdeki öğrencilere öğretilmesinde, eğitim-öğretim materyalleri kullanmak daha da büyük önem taşımaktadır. Ulaşılan sonuçlar, öğretmenlerin deprem öğretiminde değişik araç-gereç kullanmaları gerektiğini ortaya koymaktadır.

C- 3. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusunu öğretirken öğretmenlerin karşılaştığı güçlükler, verilen cevaplar dikkate alınarak şu şekilde gruplandırılmıştır:

a- Deprem Konusunu Öğretecek Öğretmenlerden Kaynaklanan Güçlükler

Öğretmenlerin;

- Depremle ilgili konuların öğretiminde, kullanabilecekleri öğretim yöntemleri ve araç-gereçler konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları,
- Deprem konusuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları,
- Deprem konusunda meslektaşlarından yeterince faydalanmamaları,
- Deprem konusunu anlatırken, kullandıkları bilimsel kelime ve kavramları yeterince açıklamamalarıdır.

b- Deprem Konusunu Öğrenecek Öğrencilerden Kaynaklanan Güçlükler

- Öğrencilerin önceden aile bireyleri, akran çevresi vb. edindikleri yanlış bilgiler,
- Somut işlemler döneminde olan ilköğretim öğrencilerinin, deprem gibi soyut konuları anlamakta zorlanması,
- Öğrencilerde, basındaki görüntülerin etkisiyle, depremin, kötülük getiren, insanların hayatını mahveden, karşı konulamaz bir olay olduğu düşüncesinin yerleşmiş olmasıdır.

c- Eğitim-Öğretim Ortamından Kaynaklanan Güçlükler

- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler ders kitabında, deprem konusuna yeterince yer verilmemesi,
- Maddi yetersizlikler nedeniyle, okullarda, öğretime yardımcı araç-gereçlerin yeterince temin edilmemesidir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre kitle iletişim araçlarının (TV vb.) binaların yıkılması, ağlayan insanlar gibi depremle ilgili olumsuz görüntüler göstermesi, öğrencilerde depremin kötülük getiren, karşı koyulamaz bir olay olduğu düşüncesinin yerleşmesine neden olmaktadır. Bu durum, konunun soyutluğuyla birleştiğinde, öğrenilmesi için gerekli istek ve motivasyonu ortadan kaldırmaktadır. Hatipoğlu (2002) araştırmasında, TV ve gazetelerde gösterilen enkaz görüntüleri, yaralıları, ölümler, siren seslerinin çocuklarda gerginliğe sebep olduğunu ifade etmiştir. Demir (2002) ise çalışmasında gerçeklik ve doğruluğun deprem haberlerinde önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Demir (2002)'e göre afet sonrasında gazetelerin yapması gereken şey tiraj uğruna rakamları abartmak ve insanları paniğe sürüklemek değil, onları alınması gereken önlemler hakkında bilgilendirmektir. Hatipoğlu (2002) ve Demir (2002)'in çalışmaları da araştırmanın bulgularını destekleyici niteliktedir. Medyanın bu konuda daha duyarlı olması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler de deprem öğretiminde kullanacakları gazete haberlerinin seçiminde titiz davranarak, bu olumsuzluğu en aza indirmeye çalışmalıdır.

Araştırmada öğretmenler, öğrencilerin önceden aile bireyleri, akran çevresi vb. edindikleri yanlış bilgilerin deprem öğretimini güçleştirdiğini belirtmiştir. Başbüyük (2004) çalışmasında anne babaların önceden kazanmış oldukları yanlış bilgilerin çocuklara aktarıldığını, bunun ise, örgün eğitime devam eden öğrencide olumlu değişimi güçleştirdiğini ifade etmiştir. Allen ve Rose (1998) yaptıkları çalışmada deprem sonrasında ailedeki yüksek stres düzeyinin çocukların stresini artırdığını saptamıştır. Bu durum çocuğun ailenin tüm tepkilerini ve davranışlarını yorumlayarak kendi davranış ve tepkilerine yansıttığını göstermektedir. Ak (2002) Bolu'da 6-12 yaşlarındaki çocuklar üzerinde yaptığı çalışmasında anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların deprem nedenini bilmeme oranının düştüğünü tespit etmiştir. Başbüyük , Allen ve Rose bu çalışmalarıyla araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu durum deprem öğretiminde başarıya ulaşmak için Bolu'da uygulanan psiko-eğitim programında olduğu gibi öğretmen, öğrenci ve velileri içine alan çalışmaların yapılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, deprem hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını ifade etmiştir. Bu yüzden, deprem öğretiminde zorlanmaktadırlar. Konuyu iyi bilmeyen öğretmenler tarafından, depremin sebep olabileceği çığ, heyelan gibi coğrafi olaylar, depremin sebebi gibi gösterilebilmektedir. Ya da, öğrenciler kitle iletişim araçlarının yanlış yönlendirmesi sonucu, sıcaklık artışı, deniz suyunun ısınması gibi konuyla ilgisi olmayan olayları, depremin sebebi olarak görebilmektedir. Bu tür öğrenilen yanlış bilgiler, konunun öğretimini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin, bu eksikliği göz önünde bulundurularak, eğitilmeleri gerekmektedir. Taymaz (2001) araştırmasında, deprem eğitiminin uzmanlık isteyen bir alan olduğunu ifade etmiş ve ilköğretim öğretmenlerine yetiştirildiği fakültelerde, lisans döneminde doğal afetler ve korunma yolları ile ilgili dersler okutulması gerektiğini savunmuştur. Sert (2002)'in araştırmasına göreyse öğretmenler depremin yol açtığı etkiler üzerine eğitilmeli ve depremle ilgili sorunların çözümünde etkin olarak yer almalıdır. Taymaz (2001) ve Sert (2002)'in çalışmaları araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu durum konuyla ilgili hizmet içi eğitim kursları düzenlenmesinin zorunluluğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmenler, Sosyal Bilgiler ders kitabında deprem konusuna yeterince yer verilmemesinin deprem öğretimini zorlaştırdığını belirtmiştir. Ulusal Deprem Konseyi (Akt: Tankut, 2002) konuyla ilgili yaptığı çalışmada ülke koşullarıyla bağdaşmayan bilgilerin aktarılmasından, tercüme edilmiş ve bir başka toplum için geçerli olan metin ve kılavuzlardan ve ülke koşullarıyla bağdaşmayan görsel malzeme kullanımından kaçınılması gerektiğine dikkat çekmiştir. Köknel (1987) ise araştırmasında, Japonya, ABD gibi ülkelerde sıra, masa altına girmenin, deprem sırasında düşebilecek eşyalardan korunmayı sağlayabileceğine, ancak, Türkiye'de binaların yıkılmasının bu önlemi gereksiz hale getireceğini belirtmiştir. Bu yüzden, bu tür tedbirlerin ders kitapları ve yardımcı kaynaklardan çıkarılması ve depremden korunmanın temel ilkelerine ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Ulusal Deprem Konseyi (Akt: Tankut, 2002)'nin yaptığı çalışmaya göre, deprem öğretiminde çaresizlik düşüncesine yol açmayacak bir içeriğin hazırlanması gerekir. Hazırlanan içerikte depremin kar, rüzgar gibi bir doğa olayı olduğu

vurgulanmalıdır. Diğer doğa olaylarına karşı nasıl önlemler alınabiliyorsa, depremden korunmak için önlemler alınması mümkündür. Ayrıca deprem öğretiminde, oturulan yapının yeterliliği sorgulanması gereken önemli bir konudur. Depreme dayanıklı yapıların gerektirdiği maliyetin büyük olmadığı; yapıların kaç katlı yapıldıkları değil, nasıl tasarlandıklarının ve yapıldıklarının önem taşıdığı belirtilmelidir. Köknel (1987) ve Ulusal Deprem Konseyi (Akt: Tankut, 2002)'nin yaptığı çalışmalar da araştırma bulgularını doğrulamaktadır. Bu durum Sosyal Bilgiler ders kitabında depremle ilgili konuların yeniden düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin yöntem, araç ve gereç konusundaki bilgi eksikliklerinin de deprem öğretimini güçleştirdiği ortaya çıkmıştır. Taymaz (2001) da yaptığı araştırmada aynı duruma dikkat çekmiş ve öğretmenlerin modern öğretim yöntemleri ve yardımcı materyal kullanımını konusunda hizmet içi kurslara katılmaları sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında Taymaz (2001)'in çalışması araştırmayı destekler niteliktedir.

D- 4. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin %74.2'sinin, Sosyal Bilgiler programında, depremle ilgili konuları yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. İlköğretim Sosyal Bilgiler programında deprem ve depremden korunma yolları konusu 4. sınıfta “Yaşadığımız Yer”, 5. sınıfta “Bölgemizi Tanıyalım”, 6. sınıfta “Ülkemiz Ve Dünya” üniteleriyle sınırlı tutulmuş, 7. sınıfta ise deprem konusuyla ilgili, başlı başına bir üniteye yer verilmemiştir (Polat ve Diğerleri, 2007) (Tekerek ve Diğerleri, 2007).

2007-2008 eğitim öğretim yılında, MEB'in yayınladığı Sosyal Bilgiler ders kitabında, dersin genel amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

Bu ders ile öğrenciler;

- 1- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
- 2- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını, milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
- 3- Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
- 4- Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
- 5- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
- 6- Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
- 7- Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
- 8- Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde, ulusal ekonominin yerini kavrar.
- 9- Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal hayattaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
- 10- Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak, insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
- 11- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
- 12- Bilimsel düşünmeyi temel alarak, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmedeki bilimsel ahlakı gözetir.
- 13- Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.

- 14- Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için, kendine özgü görüşleri sunar.
- 15- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerinin kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
- 16- Farklı dönem ve mekanlardaki toplumlar arası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
- 17- İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.

Sosyal Bilgiler dersinin genel amaçları incelendiğinde, 6. ve 14. amaçların “deprem ve depremden korunma yolları” konusuyla doğrudan, 2., 8., 11. ve 13. amaçların ise dolaylı olarak “deprem ve depremden korunma yolları” konusuyla ilgili olduğu görülmektedir. 6. amaçta “Öğrenciler yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar” denilmektedir. Türkiye'nin, dünyanın en etkili deprem kuşaklarının üzerinde bulunduğu, şimdi ve gelecekte depremle gerçeğiyle iç içe yaşayacağı gerçeği, öğrenciye yaşadığı çevreyle ilgili öğretilen en önemli coğrafi özelliktir. 14. amaçta ise, “öğrenciler katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşleri sunar” denilmektedir. Deprem de, Türkiye’de yaşayan tüm insanları etkileyen, ilgilendiren önemli bir toplumsal sorundur. Bu amaç sayesinde, ilköğretimdeki öğrenciler depremden korunmaya ya da, depremin zararlarını en aza indirmeye yönelik çözüm önerileri sunabilecektir. 2. amaca göre, Sosyal Bilgiler derslerinde öğrenciler sorumluluk sahibi, ulusal bilince sahip bireyler olarak yetiştirilecektir. Depremden korunmak ya da depremin zararlarını en aza indirmek için, ülkemizde yaşayan her bireyin ulusal bilince ve sorumluluğa sahip olması gerekmektedir. 8. amaçta, “öğrenciler ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde, ulusal ekonominin yerini kavrar” denilmektedir. Bu amaç, depremin beraberinde getirdiği ekonomik sıkıntıları, ülkemizin kalkınması üzerindeki etkilerini öğrencilerin anlayabilmesi yönünden deprem konusuyla dolaylı olarak ilgilidir. 11. amaç, “öğrencilerin bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak

bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaları”dır.Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, gelişmiş ũlkelere doğru gittikçe, aynı boyutlardaki doğal afetlerin yapmış olduğu yıkımlar azalmaktadır (Bozkurt, 1999:21). Tũrkiye gibi, Japonya’da depremlerle yaşaması gereken ũlkeler arasındadır. Fakat, gũnũmũzde depremlerin ortaya çıkardığı hasarlara bakıldığında; Tũrkiye ile Japonya arasında bũyũk fark meydana gelmiştir. Bunun nedeni, Japonya ve Tũrkiye’nin depreme verdikleri önemin farklı olmasında, Japonya mũhendisliđinin ve okullardaki deprem eğitiminin kalitesinin artmasından kaynaklanmaktadır. Japonya, gũn geçtikçe bilinenmiş ve gerekli önlemleri almıştır (Kutay, 2000:22). Sosyal Bilgilerin 11. amacı sayesinde öğrenciler, depremin toplumsal yaşam ũzerindeki etkilerini kavrayarak yıkıcı etkilerinin azaltılması için, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilirler. 13. amaç, “ğrenciler birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, Sosyal Bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.”şeklinindedir. Depremde bireyi, toplumu, devleti yakından ilgilendiren bir olaydır. Depremle ilgili Sosyal Bilimsel kavramları anlayabilmesi için, bu amacın da öğrencilere kazandırılması gerekir.

2007-2008 eğitim ğretim yılında, MEB’ in yayınladığı Sosyal Bilgiler ders kitabında, Sosyal Bilgiler programının amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- 1- 21. yũzyılın ağdaşlığını, Atatũrk ilke ve inkılaplarını benimsemiş,
- 2- Tũrk tarihi ve kũltũrũnũ kavramış,
- 3- Temel demokratik değerlerle donanmış,
- 4- İnsan haklarına saygılı,
- 5- Yaşadığı evreye duyarlı,
- 6- Bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayan, sosyal ve kũltũrel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve dũzenleyen,
- 7- Sosyal katılım becerileri gelişmiş,
- 8- Sosyal yaşamda etkin, ũretken,
- 9- Hak ve sorumluluklarını bilen Tũrkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.

Burada 5. amaç, doğrudan deprem konusuyla ilgilidir. Deprem yaşadığımız çevreyle ilgili önemli bir toplumsal konudur. Yaşadığı çevreye duyarlı bir öğrenci, deprem konusuna duyarlı kalmayacak, deprem ve depremden korunma yollarıyla ilgili üzerine düşen sorumluluğu (8. amaçta belirtildiği gibi etkin, üretken bir birey olarak) yerine getirecektir.

2007-2008 eğitim öğretim yılında, MEB' in yayınladığı Sosyal Bilgiler ders kitabına göre, Sosyal Bilgiler dersinde yapılan etkinlik ve araştırmalarla öğrencide;

1. Sorumluluk duygusu geliştirmeyi,
2. Toplum önünde konuşmayı,
3. Tartışmalarda görüşleri öne sürmeyi,
4. Kendinizi başkasının yerine koyarak anlama, düşünme becerilerinizi geliştirmeyi,
5. Arkadaşlıklarınızı pekiştirmeyi,
6. Birbirinizin farklı yönlerini görüp, tanımak amaçlanmaktadır.

Bunlardan 1. ve 4. amaç, deprem konusuyla yakından ilgilidir. Depremden korunmak, yıkıcı etkilerini en aza indirmek, hiç kuşkusuz sorumluluk sahibi bireylerin oluşturduğu bir toplumda daha kolay olacaktır. Deprem olduğunda, kişilerin kendisini başkasının yerine koyarak anlama, düşünme becerisine sahip olması, her zamankinden fazla önem taşımaktadır. İlköğretimde bu beceri kazandırıldığı takdirde, toplumsal dayanışma içinde oluşturulabilir, depremin zararlı etkileri daha çabuk ortadan kaldırılabılır. Hatipoğlu (2002)'nin de belirttiği gibi, her ne kadar önlem alınsa da, afet anında ve sonrasında ilk müdahaleleri orada bulunanlar yapmaktadır. Bu bakımdan dayanışma ve yardımlaşma duygusunun önemi, eğitim yoluyla vurgulanmalı, dayanışma olgusunun kolektif bilinçte yer alması sağlanmalıdır (Hatipoğlu, 2002:2).

E- 5. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada öğretmenler, deprem eğitimiyle ilgili konuların oranı artırılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenler, özellikle 7. sınıfta, depremle ilgili bir ünite olmayışını büyük bir eksiklik olarak gördüklerini, 4., 5. ve 6. sınıfta da deprem konusunun yüzeysel geçirildiğini düşündüklerini belirtmiştir. Atar (2003) da yaptığı çalışmada Sosyal Bilgiler programında deprem konusuna daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Atar (2003)'ün çalışması araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada öğretmenler ilköğretimde, doğal afetler ve korunma yolları konusu, farklı bir ders olarak okutulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda görüş bildiren öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusunun belirli ünitelerde verildiği için kalıcı olmayacağını, en iyisinin, bu konunun ayrı bir ders olarak okutulması olduğunu belirtmiştir.

Ulusal Deprem Konseyi (Akt:Tankut, 2002)'nin aldığı karara göre, depremle ilgili konuların, hem ayrı ve zorunlu bir özel ders olarak, hem de, öğretim programlarındaki farklı derslerin, kendi açılarından içerik geliştirmeleri sağlanarak işlenmesi yerinde görülmelidir. Taymaz (2001)'in çalışmasına göreyse deprem ve korunma yolları konusu, anaokulundan itibaren, ilköğretimin her kademesinde öğrencilerin seviyesine uygun bir şekilde öğretilmeli; Sosyal Bilgiler ders programında, deprem konusuna daha fazla yer verilmeli, konu içeriği yeniden düzenlenerek 4., 5., 6., 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde bu konu okutulmalıdır. Ancak konuyla ilgili her iki çalışmada deprem konusu ayrı bir ders olarak okutulduğunda hangi dersin kaldırılacağı sorusunu cevapsız bırakmaktadır. Bu durum, ilköğretimde deprem konusunun ayrı bir ders olarak okutulmasının kısa vadede gerçekleştirilebilecek bir çözüm olmadığını göstermektedir.

Araştırmada, İlköğretimin bütün kademelerinde ve her sınıf düzeyinde deprem konusu okutulmasıyla ilgili görüş bildiren öğretmenler de olmuştur. Ancak ilköğretim programı incelendiğinde Hayat Bilgisi dersinde 1., 2., ve 3. sınıfta depremle ilgili konuların olduğu tespit edilmiştir. 1. sınıfta “Okul Heyecanım”, 2.

sınıfta “Dün, Bugün, Yarın”, 3. sınıfta “Benim Eşsiz Yuvam” ünitelerinde depremle ilgili konular verilmektedir. 1. sınıf Hayat Bilgisi programında;

- Görsel, işitsel ve hem görsel hem işitsel iletişim araçlarından yararlanarak, doğal afetlerin zararlarını fark eder.
- Doğal afetlerin etkilerinden korunmak için, okuldaki güvenlik önlemlerinin gereğini yerine getirir (Öztürk ve Elbistan, 2007:122).

2. sınıf Hayat Bilgisi programında;

- Başka ülkelerde doğal afetlere karşı, alınan önlemleri araştırır ve ülkemizde alınan önlemlerle karşılaştırır (Toker ve Çelik, 2007:216)

3. sınıf Hayat Bilgisi programında;

- Bir deprem sonrasında neler hissedebileceğini fark eder.
- Bir deprem sırasında alınması gereken pozisyonu bilir.
- Bir deprem sonrasında binadan tahliye yollarını bilir.
- Deprem sırasında karşılaşılabilecek tehlikeleri araştırır (Aldal ve Çetin, 2007:158) ulaşılması gereken temalar olarak gösterilmiştir.

Ak (2002) araştırmasında, çocuklara yönelik kreşlerde müfredat içerisinde “depreme hazırlıklı olma” konusuna yer verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu sonuç anasınıfında depremle ilgili konuların öğretilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu sonuç, Sosyal Bilgiler programında, deprem konusuna daha fazla yer verilmesi ve konu içeriğinin yeniden düzenlenerek öğrenci seviyesine uygun, anlaşılır şekilde okutulması gerektiğini göstermektedir.

F- 6. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada öğretmenler, depremle ilgili okullarda yapılan faaliyetleri, afet önleme planları, deprem tatbikatı, depremle ilgili yarışmalar ve deprem eğitimi hazırlık günüyle ilgili etkinlikler yapılması; konuyla ilgili afiş, broşür, pano hazırlanması olarak ifade etmiştir. Taymaz (2001) da araştırmasında her okulun bir deprem afet planı olması gerektiğini belirtmiştir. Taymaz (2001) 'ın çalışması araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Buna göre, deprem planı kapsamında, okullarda ilgili düzenlemeler yapılmalı, okul personeli, müdür, öğretmen, öğrenci aileleri ve öğrencilerden oluşan gruplar oluşturulmalıdır. Örneğin; planlama komitesi, ilkyardım ekibi, arama kurtarma ekibi, tahliye ekibi, yangın güvenlik ekibi vs. bu gruplar zaman zaman bir araya gelerek deprem tatbikatları yapmalıdırlar.

Öğretmenler, sivil savunma kulübü tarafından depremle ilgili yarışmalar düzenlendiğini, ancak ilgi çekici hale getirilmediği için, yarışmalara katılımın az olduğunu vurgulamıştır. Depremle ilgili resim, şiir, kompozisyon yarışmaları öğrencilerin konunun hayati önemine dikkat çekmek için kullanılacak fırsatlardır. O yüzden bu tür çalışmalar ilgi çekici hale getirilmeli ve öğrenciler katılmaya teşvik edilmelidir.

12 Kasım Deprem Eğitimi Hazırlık Gününde yapılan çalışmaların amacına ulaşması için ilgi çekici hale getirilmesi gerekmektedir. Bu yüzden depremle ilgili etkinlikler sadece sivil savunma kulübüne ait bir görev olarak algılanmamalı, bu konuda herkesin üzerine düşen görevi yapması sağlanmalıdır.

G- 7. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar ve Tartışma:

Araştırmada, ilköğretimde öğretmenler, deprem öğretiminde teorik bilgilerle yetinilmemesi gerektiğini, uygulamalı etkinlikler yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Ulusal Deprem Konseyi (Akt:Tankut, 2002)'nin yaptığı araştırmaya göre depremle ilgili konuların, yalnızca kurumsal düzeyde kalmaması için, etkinliklerle birlikte yürütülmesine özen gösterilmelidir. Deprem öğretiminde, uygulamalı eğitimin ne kadar önemli olduğunu, Tokyo'daki deprem eğitim merkezlerindeki uygulamalı eğitim örnek verilerek vurgulanabilir: Stüdyoya benzeyen yapılar içinde inşa edilmiş ve gerçeğe tıpatıp benzeyen yaşam alanlarında, daha çok çocuklara deprem eğitimi verilmektedir. Önce, deprem esnasında hangi düğmelerin kapatılacağı ve hangi eşyaların altına saklanılacağı anlatılmaktadır. Sonrasında, sarsıntı başlamaktadır. İnsanın ayakta durması mümkün değilken, teker teker gazı, elektrik düğmelerini ve çalışan makineleri kapatıp, kendinizi güvence altına almanız beklenmektedir. Ve bunu önce 10 saniye, sonraki denemelerde 6 saniye içinde tamamlayıp, eşyalar devrilmeden sığınılacak noktaya varmış olmanız gerekmektedir. Üç-beş tekrardan sonra insan hızlanmakta ve deprem korkusu da hafiflemektedir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler deprem öğretiminde farklı disiplinlerden yararlanmanın önemini belirtmemiştir. Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konusu farklı disiplinlerden yararlanarak anlatılabilir. Depremlerin dünyadaki ve ülkemizdeki coğrafi dağılımlarından bahsederken coğrafyadan; tarih boyunca yaşanan depremlerden bahsederken tarihten; depremin psikolojik etkileri, psikolojiden; toplumsal etkileri, sosyolojiden; ekonomik etkileri, ekonomiden yararlanılarak anlatılabilir. Yıldırım (1996) araştırmasında Sosyal Bilgilerin, disiplinler arası bir alan olup, kendisine has öğretim teknikleri gerektirdiğini ifade etmiştir. Öcal (2003) araştırmasında ilköğretimde “deprem” konusunun, disiplinler arası öğretim modeline uygun olarak öğretilbileceğini belirtmiştir. Öcal (2003)'a göre deprem konusu, oluşumu itibarıyla, jeoloji; yeryüzündeki dağılımı itibarıyla coğrafya; geçmişte insanlar üzerindeki etkileri ve tarihsel dönemde meydana gelme miktarları bakımından, tarih; depremlerin insanlar üzerinde oluşturduğu psikolojik etkiler ile ilgili olarak, psikoloji; deprem sonrasında ortaya çıkan hasar durumları, ailelerin etkilenme durumları, boşanma oranları gibi topluma yaptığı zararlar açısından, sosyoloji; depremlerde meydana gelen ekonomik zararlar ile ilgili olarak, ekonomi; depremde zarar gören insanların nasıl haklarını arayacağı gibi konuları

öğrenebilmeleri için, hukuk; deprem zararlarından korunabilmek için alınabilecek önlemler için, eğitim bilimleri ile yakından ilişkilidir (Öcal, 2003:2).

Araştırmada, İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenler, deprem öğretiminde, bölgesel farklılıkların dikkate alınması gerektiğine dikkat çekmiştir. Taymaz (2001) da araştırmasında ilköğretim programı düzenlenirken, doğal afetler ile ilgili konuların ülkemizdeki dağılışının göz önünde bulundurulması, depremsellik bakımından hassas olan yerlerde, deprem konusunun daha ayrıntılı öğretilmesi gerektiğini belirtmiştir. Fakat daha önce belirtildiği gibi mevcut Sosyal Bilgiler programında zaten bu durum göz önünde bulundurulmuştur.

Kutay (2000)'ın araştırmasına göre, Türkiye gibi, Japonya'da depremle yaşaması gereken ülkeler arasındadır. Fakat günümüzde, depremlerin ortaya çıkardığı hasarlara bakıldığında; Türkiye ile Japonya arasında büyük fark meydana gelmiştir. Japonya gün geçtikçe bilinçlenmiş ve gerekli önlemleri almıştır. Ülkemizde ise, tam tersi bir durum yaşanmaktadır. Bu durum ülkemizde yeterli deprem eğitimi verilmediğinden ve buna bağlı olarak insanlarımızın deprem bilincini tam olarak kazanamamalarından kaynaklanmaktadır (Kutay, 2000:22). Deprem, tüm dünyayı etkileyen doğal bir afettir. Ancak, gelişmiş ülkeler, çocuklarını küçük yaştan eğiterek bu sorunu çözmüştür. Bu yüzden, Türkiye'nin de deprem eğitimine önem vermesi gerekmektedir.

BÖLÜM VI

ÖNERİLER

Bu bölümde ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili öneriler yer almaktadır.

Deprem bölgeleri haritasına göre, yurdumuzun %92'si deprem bölgeleri içerisinde. Nüfusumuzun %95'i deprem tehlikesi altında yaşamaktadır. Ayrıca, büyük sanayi merkezlerimizin %98'i ve barajlarımızın da %92'si deprem bölgesinde bulunmaktadır. Bu da, Türkiye'nin, dünyanın en etkili deprem kuşaklarının üzerinde bulunması nedeniyle, bugün ve gelecekte deprem gerçeğiyle iç içe yaşayacağını göstermektedir. Bilgisizlik ve eğitimsizlik, depremin yıkıcı sonuçlarını artırmakta, bununla beraber, depreme karşı önceden alınan tedbirler, depremin zararlarının etkisini azaltmaktadır. Hiç kuşkusuz, depremin zararlarını azaltmaya yönelik alınacak en etkili tedbir, eğitimidir.

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin, ilköğretim birinci kademedен itibaren, hayat hakkındaki görüşlerini şekillendirmeleri ve onların doğaya ve insana karşı yapıcı davranışlar geliştirmeleri yönünden önemlidir.

Bu araştırmada, ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem konularının nasıl ve ne şekilde ele alınması üzerinde durulmuş, varılan sonuçlar doğrultusunda şu öneriler getirilmiştir:

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların etkili ve verimli bir şekilde öğretilmesi için öncelikle, bazı şartların sağlanması gerekmektedir.

- 1- Okulun imkanları el verirse, derse özel bir Sosyal Bilgiler sınıfı oluşturulması gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuların daha verimli şekilde öğretilmesi için sınıf mevcutlarının da azaltılması gerekmektedir.
- 2- Derste kullanılması gereken materyallerin ve ders için harcanacak sarf malzemelerinin (fotokopi için kağıt, toner vb.) temin edilmesi gerekmektedir. Materyallerin temini için gerekli kaynak, okullara sağlanmalıdır.
- 3- Sosyal Bilgiler ders planında yer alan fakat imkansızlıklar ve zorluklar sebebiyle uygulanamayan geziler için olanak sağlanmalıdır.
- 4- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir.
- 5- Öğretmenlerin, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuları öğretirken kullanabilecekleri yöntem ve tekniklerle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Öğretmenler, Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuları kalıcı bir şekilde öğretebilmek için, yöntem teknikleri etkin bir şekilde kullanmalı ve gerekli durumlarda teknolojiyi işe koşmaldırlar.
- 6- Sosyal Bilgiler dersinde, depremle ilgili konuları kalıcı bir şekilde öğretilmesi için, öncelikle uygulayıcılara yönelik yeni seminerler, toplantılar ve/veya hizmet içi eğitim kursları düzenlenmeli ve kursların kalitesi arttırılmalıdır.

- 7- Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere, depremle ilgili bulmacalar çözdürülebilir, ışıklı deprem haritası yaptırılabilir, depremle ilgili kavramlar kulaktan kulağa oyunuyla öğretilir. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde eğitici oyunların kullanım oranının artırılması gerekir.
- 8- Benzetişim yöntemi, yaparak yaşayarak öğrenmeyi ön plana çıkaran bir yöntem olduğu için deprem öğretiminde kullanılmalıdır.
- 9- TV ve video, slayt makinesi, bilgisayar, datashow, VCD player gibi araç-gereçlerin okullardaki kullanım oranları artırılmalı, bunun için, gerekli alt yapı ilgili kurumlarca oluşturulmalıdır.
- 10- Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde, fotoğraf ve gazete daha fazla kullanılmalıdır.
- 11- Posta pulları, profil ve kesitlerin öğretmenlere tanıtılması ve deprem öğretiminde kullanmaları sağlanmalıdır.
- 12- Deprem eğitiminde, öğretmenlerin yöntem ve materyal kullanmamadan kaynaklanan güçlüklerin önlenmesi için, öğretmenlerin modern öğretim yöntemleri ve yardımcı materyal kullanımını konusunda, hizmet içi kurslara katılmaları sağlanmalıdır.
- 13- İlköğretim öğretmenlerinin yetiştirildiği fakültelerde, lisans döneminde doğal afetler ve korunma yolları ile ilgili dersler okutulmalıdır. Öğretmenler, özellikle depremin yol açtığı etkiler üzerine eğitilmeli ve ortaya çıkabilecek her türlü sorunun çözümünde etkin olarak yer almalıdır.
- 14- Öğretmenler deprem konusunda, meslektaşlarından daha fazla yararlanmalıdır.
- 15- Öğretmenler, deprem öğretimi sırasında, konunun sağlayacağı yarar hakkında öğrencileri bilgilendirmelidir.
- 16- Deprem öğretimi sırasında, sismik dalgalar, sismograf, deprem büyüklüğü gibi terimler, konuya başlanırken mutlaka öğretmen tarafından açıklanmalıdır.
- 17- İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretimi anlaşılır, dikkat çekici şekilde planlanmalı ve görsel araç-gereçlerle desteklenmelidir.

- 18- Sosyal Bilgiler programında, deprem konusuna daha fazla yer verilmeli, konu içeriği yeniden düzenlenerek 4., 5., 6., 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, bu konu öğrenci seviyesine uygun, anlaşılır şekilde okutulmalıdır.
- 19- Okullar deprem afetine karşı hazırlanmalı, tüm personel deprem konusunda eğitilmelidir. Her okulun bir deprem afet planı olmalıdır. Deprem planı kapsamında, okullarda ilgili düzenlemeler yapılmalı, okul personeli, müdür, öğretmen, öğrenci aileleri ve öğrencilerden oluşan gruplar oluşturulmalıdır. Örneğin; planlama komitesi, ilkyardım ekibi, arama kurtarma ekibi, tahliye ekibi, yangın güvenlik ekibi vs. Bu gruplar zaman zaman bir araya gelerek deprem tatbikatları yapmalıdırlar.
- 20- Okullarda depremle ilgili konferanslar düzenlenmelidir.
- 21- 12 kasımda “Deprem Eğitimi Hazırlık Günü” kapsamında, okullarda çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir. Türkiye, 17 ağustos ve 12 kasım depremlerinde, çok fazla zarar görmüştür. Bu tür etkinlikler, ulusal hafızayı canlı tutan etkinliklerdir. O yüzden okulların 12 kasım, Deprem Eğitimi Hazırlık Gününü Anma törenleri yapmayı ihmal etmemesi gerekmektedir.
- 22- Depremle ilgili çalışma yapmak, sadece sivil savunma kulübünün görevi olarak görülmemeli, tüm kulüpler bu konuda üzerine düşeni yapmalıdır.
- 23- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde farklı disiplinlerden yararlanmaya özen gösterilmelidir.
- 24- İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersinde yapılacak deprem öğretiminde, ülke özellikleri de dikkate alınmalıdır. Öğrencilere, ülke koşullarıyla bağdaşmayan bilgiler aktarılmamalıdır.
- 25- İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde öğrencilerde çaresizlik düşüncesine yol açmayacak bir içerik hazırlanmalıdır.
- 26- İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde, deprem öğretiminde hazırlanan içerikte şu konular vurgulanmalıdır:
- Deprem, kar, rüzgar gibi bir doğa olayıdır..
 - Diğer doğa olaylarına karşı nasıl önlemler alınabiliyorsa, depremden korunmak için de önlemler almak mümkündür.

- Depremden korunmada alınacak en önemli tedbir, oturduğumuz konutların depreme dayanıklı yapılmasıdır. Depreme dayanıklı konut yapmanın gerektirdiği maliyet çok büyük değildir. Depreme dayanıklı ev yapılması demek, çok katlı evlerin yapılmaması değil, evlerin depreme dayanıklı şekilde tasarlanıp, yapılması demektir.

- Yaşadıkları çevrenin özelliklerine göre, herkesin depreme hazırlıklı olması gerekir. Bunun için de deprem öncesi, sırası ve sonrasında neler yapılması gerektiği öğretilmelidir.

- İnsanların zarar görmesi depremin neden olduğu bir durum değil, insanların gerekli önlemleri almamasının sonucudur.

- Deprem riski yüksek bir ülkede yaşadığımızdan, depremle yaşamayı öğrenmeliyiz.

27-Deney, gezi-gözlem, proje, gösteri, rol oynama yöntemleri öğretmenlere daha fazla tanıtılmalı ve deprem öğretiminde kullanımı teşvik edilmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Sosyal Bilgiler programının II. Kademedeki uygulamadaki etkililiği değerlendirilebilir.
2. İlköğretim programının öğrencilerde depremden korunmayla ilgili tutum ve davranışları kazandırmadaki etkililiği araştırılabilir.
3. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgili araştırmalarda kullanılabilir.
4. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan araç-gereçlerle ilgili araştırmalarda kullanılabilir.
5. İlköğretimde deprem eğitiminin uygulamadaki etkililiği değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ak, Bedriye. “Depremin Okul Dönemi Çocuklarının (6-12 Yaş) Davranışlarına Etkilerinin Belirlenmesi Ve Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 2002.
- Aldal, Havva ve Diğerleri. **Hayat Bilgisi 3. Sınıf Ders Kitabı**. Ankara: Oktay yayımevi, 2007.
- Allen, R. D., Rose, W. **Children’s Response To Exposure To Traumatic Events, Quick Response Report**. 1998.
- Atabey, Eşref. **Deprem**. Ankara: Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü yayımları, 2000.
- Atar, Serap “Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Konusunun İşbirlikli Öğrenme Yöntemi İle Öğretiminin Etkililiğinin Araştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2003.
- Ayhan, İnci “Depremle Sarsılan Hayatlar,” **Bilim-Teknik**, sayı: 457, 2005, ss. 86.
- Barth, James. **İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi**. (çev: Abdullah Demirtaş). Ankara: YÖK Dünya Bankası yayımevi, 1996, s. 16.

Başbüyük, Adem. “Yetişkinlerde Deprem Bilgisi ve Etkili Faktörlerin İncelenmesi,”

Milli Eğitim, sayı:161, 2004.

Bilen, Mürüvvet. **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Anı yayımevi, 1999.

Binbaşoğlu, Cavit. **Genel Öğretim Bilgisi**. Ankara: Kadıoğlu yayımevi, 1994.

Bozkurt, Veysel. **Deprem ve Toplum**. Bursa: Alfa yayımları, 1999.

Cumhuriyet Döneminden Bu Yana Sosyal Bilgiler Öğretmeni Yetiştirmenin Dünü, Bugünü, Geleceği, edit. Orhan Çakıroğlu, Ankara: Gazi Üniversitesi yayımları, 1987, s. 449.

Delen, Hasan ”Temel Eğitim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kubaşık Öğrenme Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 1998.

Demir, Müge “Yazılı Basında Yayımlanan Deprem Haberlerinin Kamuoyuna Yansımaları”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Demirel, Özcan. **Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem yayımevi, 2000.

Demirhan, Nurhan “Türkiye’de 112 İlk ve Acil Yardım Hizmetleri ve Afetlerdeki Rolü”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Deprem ve Etkileri, yay.Deniz Kuvvetleri Komutanlığı, Yalova: Karamürsel Eğitim Merkezi Komutanlığı Rehberlik Kısım Amirliği yayımları, 2000, s.1, 10, 13.

Deprem Zararlarının Azaltılması Türkiye Jeoloji Bilimleri Konferans Dizisi, der.

Oktay Ergünay, İstanbul: Deprem Araştırma Enstitüsü yayımları, 1977, s. 3, 4.

Deveci, Handan. “Sosyal Bilgiler Dersinde Gazete Kullanımı,” **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi**, cilt:4. sayı:3

Dizer, Muammer. **Deprem**. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi yayımları, 1991.

Doğanay, Hayati. **Coğrafya Öğretim Yöntemleri**. Erzurum: Aktif yayımevi, 2002.

_____, Hayati. **Türkiye Beşeri Coğrafyası**. Ankara: Çizgi yayımevi, 1994.

Erden, Münire. **Sosyal Bilgiler Öğretimi**. İstanbul: Alkım yayımevi, (Tarihsiz).

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe yayımları, 1979.

Güngör, Ersin. **Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar**. Ankara: Nobel yayımevi, 2002.

Hatipoğlu, Murat “Sosyal Dayanışma Bağlamında 17 Ağustos Depremi (Yalova Örneği)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Hesapçıoğlu, M. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Beta yayımları,1994.

Kavcar, Cahit. “Örgün Eğitimde Dramatizasyon”. **Eğitim ve Bilim**, cilt:10, sayı: 56, 1985, ss. 32.

Koca, M. Kürşat “İlköğretimde Deprem ve Depremın Zararlarından Korunma Yollarının Öğretimi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

Köknel, Özcan. **Zorlanan İnsan**. İstanbul: Altın Kitapları yayımevi, 1987.

Kutay, Serap “Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Konusunu İşbirlikli Öğrenme Yöntemi ile Öğretiminin Etkinliğinin Araştırılması”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2000.

Küçükahmet, Leyla. **Eğitim Programları Öğretimi**. Ankara: Gazi yayımevi, 1997.

Öcal, Adem. “İlköğretimde Sosyal Bilgiler Dersinde Deprem Eğitiminin Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2003.

Özey, Ramazan. **Depremle Uyanmak**. Erzurum: EKEV yayımları, 2000.

Özgüven, İ. Ethem. **Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik**. Ankara: PDREM yayımları, 1999.

Öztürk, Cemil ve Rahmi Otluoğlu. **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller**. Ankara: Pegem yayımevi, 2002.

Öztürk, Suna ve Diğerleri. **Hayat Bilgisi 1. Sınıf Ders Kitabı**. İstanbul: MEB yayımevi, 2007.

Polat, Mecit Mümin ve Diğerleri. **Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı**. İstanbul: Kelebek yayımevi, 2007.

Polat, Mecit Mümin ve Diğerleri. **Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı**. İstanbul: Kelebek yayımevi, 2007.

Sarp, Nilgün. “Deprem ve Çocuk”. **Deprem Araştırma Bülteni**, sayı: 241, 1999, ss. 102, 103, 104.

Senemoğlu, Nuray. **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Gazi yayımevi, 2000.

Sert, Ersen “Depremi İlköğretim Öğrencilerinin Güdülerini ve Başarı - Başarısızlık Yüklemelerini Etkileme Düzeyi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Ankara: Anı yayımevi, 1999.

Sözer, Ersan. **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi yayımları, 1998.

Tankut, Tuğrul. **Deprem Zararlarını Azaltma Ulusal Stratejisi**. Ankara: Tubitak yayımları, 2002.

Taymaz, Mustafa. “Doğal Afet Zararlarını Azaltma Çalışmaları,” **Afet Eğitim, Haber, Bilim**”, sayı:2, 2001, ss. 4.

Taş, Gonca “Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Doğal Afetler (Deprem, Kütle Hareketleri, Volkan, Don Olayı) Konularının Öğretiminin Değerlendirilmesi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 1999.

Tekerek, Meltem ve Diğerleri. **Sosyal Bilgiler 4. Sınıf Ders Kitabı**. İstanbul:

Özgün yayımevi, 2007.

_____, Meltem ve Diğerleri. **Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı**. İstanbul: Feza Gazetecilik yayımları, 2007.

Toker, Mesut ve Diğerleri. **Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ders Kitabı**. Ankara: Evren yayımevi, 2007.

Uslanmaz, Ali “Kriz Yönetimi ve Doğal Afetlere Hazırlık (Düzce Deneyimi ve Yeni Bir Model Önerisi)”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2004.

Varış, Fatma. **Eğitim Bilimine Giriş. İstanbul: Alkım yayımevi, 1978.**

Yalın, H. İbrahim. **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel yayımevi, 2001.

Yalıtırak, C. “Deprem Önceden Bilinir mi?” **Aydınlanma**, sayı:32, 2000, ss. 9.

Yeşilyaprak, Binnur. **Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**. Ankara: Nobel yayımevi, 2003.

Yıldırım, Ali. “Disiplinlerarası Öğretim Kavramı ve Programlar Açısından Doğurduğu Sonuçlar,” **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi**, sayı:12, 1996, ss. 89.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin yayımevi, 2003.

Yörükoğlu, Atalay. **Çocuk Ruh Sağlığı**. İstanbul: Özgür yayımevi, 1994.

Yüzügüllü ve Diğerleri. **Deprem ve Depremden Korunma Yolları El Kitabı.**

Ankara: MEB yayımevi, 1999.

<http://www.deprem.gov.tr/deprem.html>. 2007.

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html. 2008.

Ek-1

Araştırma Sorusu

İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem ve depremden korunma yollarının öğretimine yönelik öğretmenlerin görüşleri nelerdir?

Okul.....

Tarih ve saat (başlangıç-bitiş).....

Görüşmeci: Sibel Altay

GİRİŞ

Merhaba, benim adım Sibel Altay. AİBÜ’de yüksek lisans öğrencisiyim. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem ve depremden korunma yollarının öğretimine yönelik bir araştırma yapıyorum ve sizinle okulunuzda Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili olarak konuşmak istiyorum. Bu görüşmede amacım, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem ve depremden korunma yollarının öğretimiyle ilgili Sosyal Bilgiler dersine giren öğretmenlerin ne

düşündüğünü ortaya çıkarmaktır. Öğretmenlerle görüşme yapıyorum, çünkü öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların öğretiminde önemli rolü olduğunu düşünüyorum. Bu araştırmada ortaya çıkacak sonuçların, ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların etkili bir şekilde öğretilmesine katkıda bulunacağını ümit diyorum. Bu nedenle sizin ilköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde depremle ilgili konuların öğretimiyle ilgili düşüncelerinizi ve beklentilerinizi öğrenmek istiyorum.

- Bana görüşme sürecinde söylediklerinizin tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmacıların dışında herhangi bir kimsenin görmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırma sonuçlarını yazarken görüştüğümüz bireylerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağız.
- Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz soru var mı?
- Bu görüşmenin yaklaşık bir saat süreceğini tahmin ediyorum. Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim.
- Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ediyorum. İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

GÖRÜŞME SORULARI

- a. Görev yeriniz:
- b. Yaşınız:
- c. Cinsiyetiniz:
- d. Mezun olduğunuz okul ve branşınız nedir?
- e. Görev yaptığınız okuldaki branşınız nedir?
- f. Ne kadar süredir öğretmenlik yapıyorsunuz?
- g. Kaçınıcı sınıfın öğretmenisiniz?
- h. Daha önce hiç deprem yaşadınız mı?
1. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunu öğretirken;
 - 1a. En çok kullandığınız yöntem ve teknik nedir ? Neden?
 - 1b. En az kullandığınız yöntem ve teknik nedir ? Neden?

2. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunu öğretirken;

2a. En çok kullandığınız eğitim-öğretim materyali nedir? Neden?

2b. En az kullandığınız eğitim-öğretim materyali nedir? Neden?

3. İlköğretimde Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunu öğretirken;

3a. Güçlüklerle karşılaşıyor musunuz?

3b. Karşılaşıyorsanız hangi güçlüklerle karşılaşıyorsunuz?

4. İlköğretim Sosyal Bilgiler ders programında deprem ve depremden korunma yollarına yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? Neden?

5. İlköğretim Sosyal Bilgiler ders programında deprem ve depremden korunma yolları konusunun konumu ile ilgili önerileriniz nelerdir?

6. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde deprem eğitimi ile ilgili okul yönetimi tarafından yapılan etkinlikler var mı? Varsa bunlar nelerdir?

7. İlköğretim Sosyal Bilgiler dersinde deprem konusunun öğretimiyle ilgili önerileriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Sibel ALTAY
- Sürekli Adresi** : Yenice Mah. Atatürk Cad. 173. S. Elvan Apt.
No:7 KIRŞEHİR
- Doğum Yeri ve Yılı** : Ankara-1980
- Yabancı dili** : İngilizce
- İlköğretim** : Semiha İsen İlköğretim Okulu – 1995
- Ortaöğretim** : Gölbaşı Sağlık Meslek Lisesi -1999
- Lisans** : Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği – 2003
- Çalışma Hayatı** : Kırşehir ili Ulupınar kasabasında Yunus Emre
İlköğretim Okulu'nda Sosyal Bilgiler
Öğretmenliği yapmaktadır.